

Saksbehandler: Sissel Vartdal, Per Kristian Aschim, Per Tanggaard

Referanser: KM 11/08, SKR 39/08, KR 20/09, KR 2.12/10, SKR 16/10, KR 26/10, SKR 30/10

Saksdokumenter:

Dok.dato	Tittel	Dok.ID
20.08.2010	Særskilte regler for de kirkelige valg 2011	53311
20.08.2010	Vurdering av foreslåtte endringer i kirkevalgordningen	53286
26.08.2010	Erfaringer sammenslåtte menighetsråd 2009.doc	53426

Valgregler, herunder særskilte regler for de kirkelige valg 2011, inkludert representasjon for samisk kirkeliv og døvekirken. Evaluering av demokratireformen

Sammendrag

I. Evaluering av Kyrkjevalet 2009

Med overleveringa av evalueringsrapporten "Når alle stemmer teller..." frå Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) og Det teologiske Menighetsfakultetet (MF) har Den norske kyrkja fått verdifull kunnskap. Ikkje berre om avvikling av kyrkjeval i praktisk og teknisk forstand, men og om medlemmers medvit om sitt medlemskap og kva som motiverer til deltaking i kyrkja sine demokratiske prosessar.

Den interne rapporten "Kyrkjevalet 2009" vart lagt fram for Kyrkjerådet i mars 2010. Sjølv om den eksterne rapporten er langt meir omfattande både i form og innhald, er det nokre felles trekk mellom dei to rapportane. Begge rapportane ser, trass klare forbettringspunkt, preferansevalet som ei valform som og bør gjennomførast til kyrkjevalet i 2011. Vidare tematiserer rapportane kyrkjeforliket sine konkrete føresetnader og kyrkja sitt svar på dette.

Kyrkjevalet 2009 har lært oss mykje både om kva som fungerer, og kva som kunne fungert betre. Vidare i denne saka vert det lagt fram ei rad med endringsframlegg i valreglar til kyrkjevalet i 2011, både til soknerådsva og til val på bispedømeråd/Kyrkjemøte.

Demokratireforma er meir enn ei valteknisk reform. Føremålet med demokratireforma er å utvikle kyrkjens ordningar og organisasjon slik at desse står opp under medlemmers deltaking og medeigarskap. Demokratireforma skal bidra til at kyrkja kan vere ei vedkjennande, misjonerande, tenande og opa kyrkje for folket i ei ny tid.

II. Valg av menighetsråd. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011.

I forbindelse med Kirkevalget i 2009 vedtok Kirkemøtet kun mindre endringer i regler for valg av menighetsråd.

For å gjøre stemmegivning enklest mulig for velgerne når Kirkevalget avholdes sammen med kommune- og fylkestingsvalget i 2011 foreslås det forenklinger/standardisering av velgerens muligheter til endring på stemmeseddelen. Dette vil også gjøre opptellingsarbeidet enklere.

På bakgrunn av evalueringen av Kirkevalget 2009 drøftes hvordan velgernes endringer på stemmesedlene i større grad kan få reell betydning når det er flere kandidater på listen enn minstekravet (antall medlemmer pluss varamedlemmer som skal velges). Det foreslås å endre opptellingsreglene slik at alle kandidater på listen får reell mulighet til å bli valgt inn.

Det foreslås to terminologiske endringer: begrepene ”kumulering” og ”forhåndskumulering” som ikke lenger benyttes ved de politiske valg, foreslås erstattet med begrepene ”tilleggsstemme” og ”stemmetillegg”.

Opptellingsreglene for forholdstallsvalg foreslås revidert slik at de samsvarer med opptellingsreglene i valgloven av 2002. For å unngå henvisning til valgloven i regeltekstene, foreslås det å ta bestemmelsene inn i regelverket for valg av menighetsråd. De aktuelle reglene er bearbeidet og tilpasset regler for valg av menighetsråd.

Prøveordningen med valg på halve menighetsrådet annet hvert år, foreslås forlenget fram til 2013. I prøvemenighetene medfører det at funksjonstiden for menighetsrådsmedlemmene som ble valgt i 2009, blir fire år. En underveisevaluering av ordningen foretas høsten 2010, mens endelig evaluering av ordningen finner sted etter valget i 2011.

Prøveordningen med sammenslåtte menighetsråd foreslås også forlenget. Dette må avklares med departementet før Kirkemøtet. Et notat som sammenfatter de foreløpige erfaringene er vedlagt.

I saksorienteringen drøftes også andre merknader og forslag til justering av valgregler, forbedring av veiledninger etc.

Bispedømmerådene fikk foreløpige forslag til uttalelse med frist 31. august. En sammenfatning av bispedømmerådernes synspunkter vil bli utarbeidet til Kirkerådets møte.

III. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011.

Evalueringen av Kirkevalget 2009 viser behov for å gjennomgå preferansevalgordningen og gjøre nødvendige endringer og justeringer i regelverket med sikte på forbedringer og forenklinger av ordningen. På den positive siden har ordningen flyttet makt fra nominasjonskomiteen til velgerne. Ordningen med supplerende nominasjon har også fungert godt og bidratt til å øke tilfanget på reelle valgalternativer, samtidig som det har gitt økt innflytelse til kirkens medlemmer. På den annen side var ordningen ny og krevende for velgerne. Det var et høyt antall forkastede stemmer. Det viste seg også at uforholdsmessig mange kandidater med etternavn på bokstaver tidlig i alfabetet ble valgt inn. Det er nødvendig med forenklinger og forbedringer av ordningen før Kirkevalget i 2011 hvis en skal videreføre ordningen med preferansevalg.

Det anbefales å videreføre forsøket med preferansevalg også i 2011 for å få en bedre utprøving av ordningen, og for å få et bredere erfaringsgrunnlag før det konkluderes om framtidig valgordning. Det foreslås endringer i ordningen som skal gjøre stemmegivningen enklere for velgeren, og bidra til at velgeren lettere kan gjøre seg kjent med kandidatene og treffe et valg. Følgende endringer foreslås:

- Forbedret presentasjon av kandidatene, slik at presentasjonen inneholder kandidatens syn på aktuelle kirkelige spørsmål.
- Forenklet oppsett av stemmeseddelen slik at preferansene angis med tallverdier i én kolonne til venstre for kandidatens navn.
- Angivelse på kandidatlisten av hvilke kandidater som er fremkommet ved supplerende nominasjon. Kandidatlisten settes opp i alfabetisk rekkefølge. Det anbefales å finne ordninger som legger til rette for kandidatens egenprofilering og for at personer eller grupperinger kan bekjentgjøre (konkurrerende) anbefalinger for stemmegivning.

I tillegg til dette er det nødvendig med bedre informasjon om kandidatene og bedre distribusjon av informasjonen til velgerne.

Kirkerådet anbefaler videre at forsøksordningene med kombinasjon av direkte og indirekte valg og med rent direkte valg videreføres i 2011, og at en følger samme prosedyre for fastsetting av forsøk i de enkelte bispedømmer. Det anbefales at bispedømmene viderefører samme forsøksordning i 2011 som de hadde i 2009. Bispedømmene bes komme med sine ønsker om forsøksordning for Kirkevalget 2011 innen 1. oktober 2010.

Kirkevalget 2011 foreslås berammet til 11.-12.september 2011, samme dager som kommune- og fylkestingsvalget. Fristene for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat må justeres i samsvar med dette.

Som ved Kirkevalget i 2009 foreslås det at bestemmelsene som begrenser adgangen til gjenvalg settes ut av kraft også i 2011.

Andre spørsmål, som styrkeforholdet mellom leke medlemmer, prester og lek kirkelig tilsatte, og om kategorien lek kirkelig tilsatt skal innlemmes i kategorien leke medlemmer, involverer mer omfattende spørsmål som bør sees i sammenheng med utredningen av framtidig kirkeordning.

Bispedømmerådene fikk foreløpige forslag til uttalelse med frist 31. august. En sammenfatning av bispedømmerådernes synspunkter vil bli utarbeidet til Kirkerådets møte.

IV. Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte og til Samisk kirkeråd ved de kirkelige valg i 2011.

Kirkemøtet ba i sak KM 11/08 om at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe som skulle legge fram forslag til nye ordninger for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte før valget 2011. De fleste av arbeidsgruppens forslag anbefales, med unntak av forslaget om utvidelse av Kirkemøtet med to medlemmer av Samisk kirkeråd. Det anbefales som følge av dette å beholde dagens ordning for valg av leder av Samisk kirkeråd.

Som en prøveordning ved de kirkelige valg 2011 foreslås:

- at sammensetningen av Samisk kirkeråd endres, slik at representantene for samisk kirkeliv i de tre nordligste bispedømmerådene blir medlemmer av Samisk kirkeråd,
- at Samisk kirkeråd utvides med en representant, og at det skal nomineres kandidater under 30 år.

Etter dette vil Samisk kirkeråd bestå av

- 3 representanter for samisk kirkeliv, en i hvert av de tre nordligste bispedømmerådene, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland. Bispedømmene har ansvar for henholdsvis sør-, lule- og nordsamisk kirkeliv
- Leder og 2 representanter for samisk kirkeliv valgt av Kirkemøtet, hvorav en representant bosatt i de øvrige bispedømmer. Det skal nomineres kandidater under 30 år.
- En biskop oppnevnt av Bispemøtet.
- En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget.

Det foreslås å erstatte elektorsystemet med følgende forsøksordninger i 2011 i de respektive bispedømmer:

Nidaros:

- *forsøk med direkte valg ved medlemmene i samisk menighet i sørsamisk språkområde i 2011.*

Sør-Hålogaland:

- *forsøk med direkte valg ved alle stemmeberettigede samiske medlemmer i Sør-Hålogaland bispedømme (med unntak av medlemmer i samisk menighet i sørsamisk språkområde) i 2011.*

Nord-Hålogaland:

- *forsøk med indirekte valg ved alle samiske menighetsrådsmedlemmer i Nord-Hålogaland bispedømme i 2011.*

Forsøksordningene i Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland forutsetter opprettelse av særskilte valgmanntall over henholdsvis stemmeberettigede samiske kirkemedlemmer (Sør-Hålogaland) og stemmeberettigede samiske menighetsrådsmedlemmer (Nord-Hålogaland).

Valgene foreslås avvirket som postvalg. Spørsmål knyttet til nominasjonsprosedyre og valgbarhet drøftes. Det foreslås ikke endringer i antall valgkretser.

Forslagene ble sendt på høring til de berørte bispedømmene, med svarfrist 27. august. En sammenfatning av disse bispedømmerådenes synspunkter vil bli utarbeidet til Kirkerådets møte.

V. Valg av representant fra Døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet ved de kirkelige valg i 2011.

Kirkemøtet ba i sak KM 11/08 om at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe som bl.a. skulle vurdere å øke den døvekirkelige representasjonen i bispedømmeråd og Kirkemøtet. Spørsmålet er ett av flere spørsmål som berører sammensetningen av bispedømmeråd og Kirkemøtet, og vil kreve en mer omfattende utredning og behandling som det anbefales at Kirkemøtet tar etter valget i 2011 og frem mot valget i 2015.

Etter drøftelser med Døvemenighetenes fellesråd, legges det i denne omgang fram forslag om å gjennomføre valget på samme måte som i 2009. Det ble da gjort forsøk med at nominasjonskomiteen for leke medlemmer i Oslo bispedømme også var nominasjonskomite for det særskilte valget av representant for døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.

VI. Justeringer i øvrig regelverk

Det foreslås også mindre justeringer av *Regler for valg av Kirkeråd, Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet, Regler om formene for bispedømmerådets virksomhet og Statutter for mellomkirkelig råd.*

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

1. Kirkemøtet tek evalueringsrapporten *Når alle stemmer teller... Evaluering av demokratireformen i Den norske kirke: Kirkevalget 2009* til etterretning.
2. Kirkemøtet fastsetter som *Særskilte regler for valg av menighetsråd ved de kirkelige valg 2011*, de særskilte regler for valg av menighetsråd ved valgordningsforsøkene i 2009 med følgende endringer.

a. Bokmål:

Overskriften skal lyde:

Særskilte regler for valg av menighetsråd ved de kirkelige valg 2011 (bokmål):

Ingressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 6 første ledd. Med endringer fastsatt av Kirkemøtet 18.

november 2000, særskilte regler for menighetsrådsvalget i 2009 fastsatt av Kirkemøtet 15. november 2008 og særskilte regler for valg av menighetsråd i 2011 som fastsatt av Kirkemøtet [vedtakets dato]. november 2010 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr.31 om Den norske kirke § 6 første ledd og § 24 sjuende ledd.

§ 2.1, første punktum skal lyde:

Valg av menighetsråd skal i 2011 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 12. september.

§ 2.2, annet ledd skal lyde:

I døvemenighetene kan valget finne sted i tilknytning til gudstjeneste søndag 11. september, og for øvrig gjennomføres som forhåndsstemming.

§ 2.3, annet ledd, annet punktum skal lyde:

Stemmegivningen mandag må ikke foregå senere enn kl. 21.

§ 2.6, fjerde punktum skal lyde:

Nærmere regler om utsendelse av valgkort i forbindelse med valget i 2011 gis av Kirkerådet.

§ 6.2 skal lyde:

Ved forholdstallsvalg vil menighetsrådet bli sammensatt av representanter fra de forskjellige listene, etter det forholdsmessige antall stemmer hver liste får, jf. § 12.4, pkt. d og f. Ved tilleggsstemme (kumulering)/strykning og oppføring av navn fra andre lister vil velgerne også kunne endre rekkefølgen på den enkelte liste, og slik påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer fra listene som får flest stemmer og dermed velges, jf. § 12.4, pkt. e og g.

§ 6.3 skal lyde:

Ved flertallsvalg vil menighetsrådet bli sammensatt i rekkefølge ut fra det antall stemmer den enkelte kandidat får. Ved tilleggsstemme (kumulering)/strykning og oppføring av nye navn, vil velgerne også ved flertallsvalg kunne påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer som får flest stemmer og dermed velges.

§ 7.1 a skal lyde:

a) skal være kommet inn til menighetsrådets leder senest 1. mai 2011.

§ 7.1 b skal lyde:

b. skal være egenhendig underskrevet av 10 stemmeberettigede forslagsstillere,

§ 7.1 c skal lyde:

c. skal tydelig angi hvilket valg det gjelder (navn på sokn, gruppe og valgdager) og som overskrift (foran navnene på kandidatene) ha navnene på forslagsstillerne,

§ 7.1 d skal lyde:

d. skal angi en tillitsvalgt blant forslagsstillerne som menighetsrådet kan henvende seg til ved forhandlinger om listeforslaget,

§ 7.1 Nytt annet ledd til femte ledd (etter første ledd bokstav h.) skal lyde:

Menighetsrådet ser til at det blir stilt kandidatliste(r) til valget.

Menighetsrådet kan oppnevne en nominasjonskomite på 3-5 medlemmer som forestår arbeidet med å skaffe fram kandidater til menighetsrådet. Nominasjonskomiteen skaffer også fram ytterligere forslagsstillere slik at det blir 10 forslagsstillere inkludert nominasjonskomiteens medlemmer. Forslagsstillerne foretar den endelige prioritering av kandidatlisten.

Alternativt kan menighetsrådet oppnevne 10 forslagsstillere som får i oppdrag å skaffe fram kandidater til menighetsrådet og foreta prioriteringen av kandidatlisten.

Når menighetsrådet er kjent med at det vil bli fremmet forslag til kandidatliste(r) av grupper av kirkemedlemmer, kan menighetsrådet avstå fra å oppnevne nominasjonskomite eller forslagsstillere.

§ 7.1 niende og tiende ledd skal lyde:

Ved flertallsvalg må kandidatlisten minst ha så mange forskjellige kandidater som det skal velges medlemmer og varamedlemmer til sammen, jf. kirkeloven § 6 første ledd. Listen kan imidlertid ikke inneholde mer enn det dobbelte antall navn. Det kan ikke gis stemmetillegg til kandidater (forhåndskumulering).

Ved forholdstallsvalg skal forslaget være utfylt i tydelig rekkefølge med så mange forskjellige eller inntil en gang gjentatte navn (stemmetillegg/forhåndskumulering) som det skal velges faste medlemmer. Gjentatte navn skal stå først på listen, og gjentakelsen skal skje på plassen nærmest etter. Forslaget skal dessuten i fortsatt rekkefølge utfylles med fem andre forskjellige navn.

§ 7.2, første ledd skal lyde:

Et forslag til kandidatliste ved forholdstallsvalg må ikke ha forslagsstiller eller kandidat felles med andre forslag.

§ 7.2, annet ledd, første og andre punktum skal lyde:

Står en forslagsstiller bak flere lister, skal menighetsrådet pålegge forslagsstilleren innen en bestemt frist å si fra hvilken kandidatliste vedkommende vil stå som forslagsstiller til. Svarer forslagsstilleren ikke, strykes navnet fra listen over forslagsstillere på samtlige lister.

§ 7.2, annet ledd, femte punktum og nytt sjette punktum skal lyde:

Forslagsstillerne bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet og om navnet skal settes inn på den tomme plassen eller nederst på listen. Forslagsstillerne kan delegere avgjørelsen til den tillitsvalgte for listen.

§ 7.3, første ledd, første punktum skal lyde:

Menighetsrådet avgjør om forslagene til kandidatlistene skal godkjennes, og undersøker om kandidatene og forslagsstillerne oppfyller de lovbestemte vilkår.

§ 7.3, tredje ledd skal lyde:

Dersom en kandidat blir fritatt, strykes navnet. Forslagsstillerne bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet og om navnet skal settes inn på den tomme plassen eller nederst på listen. Forslagsstillerne kan delegere avgjørelsen til den tillitsvalgte for listen.

§ 7.5 skal lyde:

Menighetsrådet skal kunngjøre de godkjente kandidatlistene snarest mulig og senest 10. august 2011, når forhåndsstemmingen starter.

§ 11.4, tredje ledd oppheves

§ 11.5 skal lyde:

Ved flertallsvalg kan velgeren:

- *gi tilleggsstemme til kandidater på valglisten ved å sette et kryss i ruten til venstre for navnet. Ved opptellingen får da kandidaten(e) to stemmer hver.*
- *tilføye navn på valglisten én gang. Disse kan ikke gis tilleggsstemme.*
- *stryke navn på valgliste ved å sette strek over navnet. Disse kandidatene telles ikke.*

Ved forholdstallsvalg kan velgeren:

- *gi tilleggsstemme til kandidater på valglisten ved å sette et kryss i ruten til venstre for navnet. Kandidater med stemmetillegg (forhåndskumulering) kan bare gis én tilleggsstemme. Er et navn ført opp flere ganger enn tillatt gjelder bare det/de første sted(er) i rekkefølgen mens de følgende strykes. Ved opptellingen får kandidaten(e) to stemmer hver. Kandidat(er) med stemmetillegg får tre stemmer.*
- *føre opp navn fra andre valgliste én gang. Disse kan ikke gis tilleggsstemme.*
- *stryke navn fra valglisten ved å sette strek over navnet. Disse kandidatene telles ikke.*

Påførte navn som ikke tidligere står på noen godkjent valgliste settes ved forholdstallsvalg ut av betraktning.

§ 12.2 skal lyde:

Opptellingen foretas av de personer menighetsrådet har bestemt, og under menighetsrådets tilsyn.

a. Menighetsrådet undersøker først om de velgere som har stemt utenfor den valgkrets de hører hjemme i, har adgang til å stemme. Hvis dette er i orden, settes et kryss ved navnet i manntallet og stemmesedelkonvoluttene legges ned i valgurnen for vedkommende krets. I motsatt fall vrakes stemmegivningen og omslaget forvares uåpnet.

b. Deretter behandles forhåndsstemmene på tilsvarende måte. En forhåndsstemmegivning godkjennes ikke hvis velgeren har stemt på valgtinget.

§ 12.3 skal lyde:

Ved flertallsvalg følger opptellingen følgende prosedyre:

- a. Antall avkryssninger i manntallslisten(e) telles opp.
- b. Valgurnen(e) åpnes. Eventuelle stemmeseddelkonvolutter (jf § 12.2) åpnes og stemmesedlene blandes med de øvrige stemmesedlene.
- c. Det totale antall stemmesedler telles opp og kontrolleres mot antall avkryssninger i manntallet.
- d. Stemmesedlene ordnes i grupper for urettede og rettede stemmesedler.
- e. De urettede stemmesedlene telles av minst to personer. Hver kandidat gis én stemme pr. urettet stemmeseddel. Antallet føres inn på lister som føres av minst to personer.
- f. Ved opptellingen av de rettede stemmesedlene registreres alle endringer velgerne har gjort på stemmesedlene. Kandidater som har fått tilleggsstemmer får to stemmer hver. Tilføyde navn får én stemme hver. Navn som er strøket på stemmesedlene telles ikke (telles som null). Øvrige kandidater får én stemme pr. stemmeseddel. Et medlem av tellekorpset leser opp navnene som har fått tilleggsstemme, tilføyde navn og navn som er strøket. Deretter leveres stemmesedlene til et annet medlem som kontrollerer opplysningene. Minst to personer fører hver sin liste. Disse listene sammenlignes med jevne mellomrom.
En stemmeseddel skal vrakes dersom den er merket slik at det går frem hvem velgeren er.
- g. Ved valgoppjøret teller en de stemmer som er avgitt på den enkelte kandidat, d.v.s. at antall stemmer på urettede og rettede lister summeres for hver kandidat. De kandidater som har fått flest stemmer, blir medlemmer av menighetsrådet, og de kandidater som kommer deretter i stemmetall, blir varamedlemmer. Hvis flere kandidater har fått like mange stemmer, avgjør rekkefølgen på den offisielle listen utfallet.

§ 12.4 skal lyde:

Ved forholdstallsvalg følges opptellingsprosedyrene i § 12.3 pkt. a-c. Deretter følges følgende prosedyre:

- a. Stemmesedlene ordnes i grupper for hver valgliste. For hver valgliste ordnes stemmesedlene i grupper for urettede og rettede stemmesedler.
- b. De urettede stemmesedlene telles av minst to personer. Antallet føres inn på lister som føres av minst to personer.
- c. Ved opptellingen av de rettede stemmesedlene registreres alle endringer velgerne har gjort på stemmesedlene. Et medlem av tellekorpset leser opp navnene som har fått tilleggsstemme, navn ført over fra andre lister og navn som er strøket. Deretter leveres stemmesedlene til et annet medlem som kontrollerer opplysningene. Minst to personer som fører hver sin liste. Disse listene sammenlignes med jevne mellomrom.
En stemmeseddel skal vrakes dersom den er merket slik at det går frem hvem velgeren er, eller ikke har en overskrift som viser hvilken kandidatliste den gjelder.
- d. Deretter beregnes de enkelte listenes listestemmetall. Hver stemmeseddel teller like mange listestemmer som det skal velges medlemmer til menighetsrådet.

Ved oppføring av navn fra annen valgliste, trekkes det fra én listestemme pr. navn på valglisten, mens det legges til én listestemme pr. navn på den andre valglisten.

e. Deretter beregnes kandidatenes personlige stemmer. Kandidater med stemmetillegg (ført opp to ganger) får 2 stemmer pr. stemmeseddel. Ved tilleggsstemme får disse kandidatene 3 stemmer. Kandidater uten stemmetillegg får 1 stemme. Ved tilleggsstemme får disse kandidatene 2 stemmer. Kandidater som er strøket får ingen stemme. Kandidater med stemmetillegg som bare er strøket én gang, får 1 stemme.

f. Ved valgoppgjøret legges listestemmetallet til grunn for mandatfordelingen som skjer i henhold til St. Laguës modifiserte metode. Det innebærer at hver listes stemmetall divideres med 1,4-3-5-7 osv. Hvert stemmetall skal divideres så mange ganger som det er nødvendig for å finne det antall mandater listen skal ha. Det første mandatet tilfaller den listen som har den største kvotienten. Det andre mandatet tilfaller den listen som har den nest største kvotienten osv. Hvis flere lister har samme kvotient, tilfaller mandatet den av listene som har størst stemmetall. Har de samme stemmetall, avgjøres det ved loddtrekning hvilken liste mandatet skal tilfalle.

g. Når det er avgjort hvor mange mandater en valgliste skal ha, fordeler valgstyret representantplassene til kandidatene på listen. Kandidatene kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Har flere kandidater fått like mange stemmer, eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende. Deretter kåres så vidt mulig 5 vararepresentanter pr. liste etter den videre rekkefølge i antall mottatte personlige stemmer.

§ 12.5 skal lyde

Utfallet av valget og andre data som skal innberettes om valget skal føres inn på fastsatt skjema i valgmodulen i Den norske kirkes medlemsregister sammen med angivelse av det samlede antall stemmeberettigede som har avgitt stemme ved valget. Utskrift av rapport fra valgmodulen tas inn som vedlegg i menighetsrådets møtebok sammen med valgboen.

Møteboken underskrives av samtlige tilstedeværende medlemmer av menighetsrådet.

Menighetsrådets leder sender uten opphold melding til dem som er valgt.

Innberetning til bispedømmerådet om valg på menighetsråd skjer elektronisk gjennom registreringen i medlemsregisterets valgmodul, jf. første ledd. Menighetsrådets leder sørger for at registrering og innberetning gjennom valgmodulen finner sted i samarbeid med den lokale kirkeadministrasjonen.

Bestemmelse om *Utgifter ved menighetsrådsvalg*
Årstallet endres til 2011.

Endringene gjøres gjeldende ved menighetsrådsvalget i 2011.

b. Nynorsk

Overskrifta skal lyde:

Særskilte reglar for val av sokneråd ved kyrkjevalet 2011 (nynorsk)

Ingressen skal lyde:

Fastsett av Kyrkjemøtet 15. november 1996 (KM 18A/96) med heimel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kyrkja § 6 første ledd. Endra av Kyrkjemøtet 18. november 2000. Særskilte reglar for val av sokneråd i 2009 fastsett av Kyrkjemøtet 15. november 2008 og særskilte reglar for val av sokneråd i 2011 fastsett av Kyrkjemøtet [dato for vedtaket] november 2010 med heimel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kyrkja § 6 første ledd og § 24 sjuande ledd.

§ 2.1, første punktum skal lyde:

Val av sokneråd skal i 2011 haldast i alle sokn i landet på ein og same dag, måndag 12. september.

§ 2.2, andre leddet skal lyde:

I døvekyrkjelydane kan valet finne stad i samband med gudsteneste søndag 11. september, og elles verte gjennomført som forhåndsstemming.

§ 2.3, andre ledd et, andre punktum skal lyde:

Røystinga måndag må avsluttast seinast kl. 21.

§ 2.6, fjerde punktum skal lyde:

Nærare reglar om utsending av valkort i samband med valet i 2011 vert gjeve av Kyrkjerådet.

§ 6.2 skal lyde:

Ved forholdstalsval vert soknerådet samansett av representantar frå dei ulike listene, som svarar til røystetalet kvar liste får, jf. § 12.4, pkt. d og f. Ved tilleggsrøyst (kumulering)/stryking og oppføring av namn frå andre lister vil veljarane óg kunna endra rekkefølga på den einskilde lista, og såleis verka inn på resultatet når det gjeld kva for personar frå listene som får flest røyster og dermed vert valde, jf. § 12.4, pkt. e og g.

§ 6.3 skal lyde:

Ved fleirtalsval vert soknerådet samansett i rekkefølge ut frå det røystetalet den einskilde kandidaten får. Ved tilleggsrøyst (kumulering)/stryking og oppføring av nye namn, vil veljarane og kunna ha innverknad på resultatet ved fleirtalsval når det gjeld kva for personer som får flest røyster og dermed vert valde.

§ 7.1 a skal lyde:

a) skal vere kome inn til leiaren av soknerådet seinast 1. mai 2011.

§ 7.1 b skal lyde:

b. skal vera eigenhendig underskrive av 10 røysteføre forslagsstillarar,

§ 7.1 c skal lyde:

c. skal oppgje tydeleg kva for val det gjeld (namn på sokn, gruppe og valdato) og ha namna på forslagsstillarane som overskrift (framfor namna på kandidatane),

§ 7.1 d skal lyde:

d. skal oppgje ein tillitsvald blant underskrivarane som soknerådet kan venda seg til ved drøftingar om listeframlegget,

Nytt andre ledd til femte ledd etter 7.1.h. skal lyde:

Soknerådet syter for at det vert stilt kandidatliste(r) til valet.

Soknerådet kan oppnevne ein nominasjonskomite på 3-5 medlemmer som leier arbeidet med å finne kandidatar til soknerådet. Nominasjonskomiteen finn også fram ytterlegare forslagsstillarar, slik at det vert 10 forslagsstillarar med nominasjonskomiteens medlemmer inkludert. Forslagsstillarane gjer den endelige prioriteringa av kandidatlista.

Som alternativ kan soknerådet oppnevne 10 forslagsstillarar som får til oppgave å finne kandidatar til soknerådet og gjere prioriteringa av kandidatlista.

Kjenner soknerådet til at det vil bli fremja framlegg til kandidatliste(r) frå grupper av kyrkjemedlemmer, kan soknerådet avstå frå oppnevning av nominasjonskomite eller forslagsstillarar.

§ 7.1 niande og tiande ledd skal lyde:

Ved fleirtalsval må kandidatlista minst ha så mange ulike kandidatar som det skal veljast medlemmer og varamedlemmer til saman, jf. kyrkelova § 6 første ledd. Lista kan likevel ikkje innehalda meir enn dobbelt så mange namn. Det er ikkje tillate med røystetillegg til kandidatar (kumulering på førehand).

Ved forholdstalsval skal framlegget vera fylt ut i tydeleg rekkefølge med så mange ulike namn eller namn som er tekne opp att inntil ein gong (røystetillegg/kumulering på førehand) som det skal veljast faste medlemmer. Namn som er tekne opp att skal stå først på lista, og oppattakinga skal skje på plassen som følgjer. Framlegget skal dessutan fyllast ut i vidare rekkefølge med fem andre ulike namn.

§ 7.2, første ledd skal lyde:

Eit framlegg til kandidatliste ved forholdstalsval må ikkje ha ein forslagsstillar eller kandidat felles med andre framlegg.

§ 7.2, andre ledd, første og andre punktum skal lyde:

Har forslagsstillaren stilt seg bak fleire lister, skal soknerådet be forslagsstillaren innan ein fastsett frist å seie frå kva for kandidatliste vedkomande vil stå som forslagsstillar til. Om forslagsstillaren ikkje svarer, vert namnet fjerna frå lista over forslagsstillarar på alle lister.

§ 7.2, annet ledd, femte punktum og nytt sjetted punktum skal lyde:

Forslagsstillarane avgjer kva for namn som skal setjast i staden og om namnet skal setjast inn på den tomme plassen eller nedst på lista. Forslagsstillarane kan delegere avgjerda til den tillitsvalde for lista.

§ 7.3, første ledd, første punktum skal lyde:

Soknerådet avgjer om framlegga til kandidatlistar skal godkjennast, og undersøker om kandidatane og forslagsstillarane fyller dei lovbundne vilkåra.

§ 7.3, tredje ledd skal lyde:

Dersom en kandidat vert friteken, vert namnet stroke. Forslagsstillarane avgjer kva namn som skal setjast i staden og om namnet skal setjast inn på den tomme plassen eller nedst på lista. Forslagsstillarane kan delegera avgjerda til den tillitsvalde for lista.

§ 7.5 skal lyde:

Soknerådet skal kunngjera dei godkjende kandidatlistene snarast mogleg og seinast 10. august 2011, når førehandsrøystinga startar.

Berre årstal er endra.

§ 11.4, tredje ledd – vert oppheva

§ 11.5 skal lyde:

Ved fleirtalsval kan veljaren:

- *gi tilleggsrøyst til kandidatar på vallista ved å setje eit kryss i ruta til venstre for namnet. Ved oppteljinga får då kandidaten/kandidatane to røyster kvar.*
- *føye til namn på vallista ein gong. Desse kan ikkje få tilleggsrøyst.*
- *stryke namn på vallista ved å setje strek over namnet. Desse kandidatane vert ikkje talde.*

Ved forholdstalsval kan veljaren:

- *gi tilleggsrøyst til kandidatar på vallista ved å setje eit kryss i ruta til venstre for namnet. Kandidatar med røystetillegg (kumulering på førehand) kan berre få ei tilleggsrøyst. Dersom eit namn er ført opp fleire gonger enn det er lov gjeld berre den/dei første staden/stadane i rekkefølgja medan dei følgjande vert strokne. Ved oppteljinga får kandidaten/kandidatane to røyster kvar. Kandidat(ar) med røystetillegg får tre røyster.*
- *føre opp namn frå andre vallister ein gong. Desse kan ikkje få tilleggsrøyst.*
- *stryke namn frå vallista ved å setje strek over namnet. Desse kandidatane vert ikkje talde.*

Påførte namn som ikkje står på noka godkjent valliste frå før, vert ikkje tekne omsyn til ved forholdstalsval.

§ 12.2 skal lyde:

Oppteljinga vert gjort av dei personane som soknerådet har peika ut, og under tilsyn frå soknerådet.

a. Soknerådet undersøker først om dei veljarane som har røysta utanfor valkrinsen dei høyrer heime i, har rett til å røysta. Dersom dette er i orden, vert det sett eit kryss ved namnet i manntalet, og røystesetelkonvolutten vert lagt ned i valurna for vedkomande krins. I motsett fall vert røystinga vraka, og omslaget teke vare på uopna.

b. Deretter vert førehandsrøystene handsama på same måten. Ei førehandsrøyst vert ikkje godkjent dersom veljaren har røysta på valtinget.

§ 12.3 skal lyde:

Ved fleirtalsval følgjer oppteljinga denne framgangsmåten:

*a. kryss i manntalslista(-ene) vert talde.
b. valurna(-ene) vert opna. Eventuelle røystesetelkonvoluttar (jf § 12.2) vert opna og røystesetlane vert blanda med dei øvrige røystesetlane.*

c. Røystesetlane vert talde og det totale talet vert kontrollert mot talet på kryss i manntalet.

d. Røystesetlane vert ordna i grupper for retta og uretta røystesetlar.

e. Dei uretta røystesetlane vert talde av minst to personar. Kvar av kandidatane får ei røyst for kvar uretta røystesetel. Talet vert ført inn på lister som vert førte av minst to personar.

f. Ved oppteljinga av dei retta røystesetlane vert alle endringar veljarane har gjort på røystesetelen registrerte. Kandidatar som har fått tilleggsrøyster får to røyster kvar. Namn som er føydde til får ei røyst kvar. Namn som er strokne på røystesetlane vert ikkje talde (vert talde som null). Resten av kandidatane får ei røyst for kvar røystesetel. Eit medlem av teljekorpset les opp namna som har fått tilleggsrøyst, namn som er føydde til og namn som er strokne. Deretter vert røystesetlane leverte til eit anna medlem som kontrollerer opplysningane. Minst to personar fører kvar si liste. Desse listene vert samanlikna med jamne mellomrom.

Ein røystesetel skal vrakast dersom han er merka slik at det går fram kven veljaren er.

g. Ved valoppgjeret tel ein dei røystene som er gitt til den einskilde kandidaten, d.v.s. at det samla talet på røyster på uretta og retta lister vert summerte for kvar kandidat. Dei kandidatane som har fått flest røyster, vert medlemmer av soknerådet, og dei kandidatane som kjem deretter i røystetal, vert varamedlemmer. Dersom fleire kandidatar har fått like mange røyster, er det rekkefølgja på den offisielle lista som er avgjerande.

§ 12.4 skal lyde:

Ved forholdstalsval følgjer ein framgangsmåten i § 12.3 pkt. a-c. Deretter følgjer ein denne framgangsmåten:

a. Røystesetlande vert ordna i grupper for kvar av vallistene. For kvar valliste vert røystesetlane ordna i grupper for retta og uretta røystesetlar.

b. Dei uretta røystesetlane vert talde av minst to personar. Talet på røystesetlar vert ført inn på lister som minst to personar fører.

c. Ved oppteljinga av dei retta røystesetlane vert alle endringar veljarane har gjort på røystesetelen registrerte. Eit medlem av tellekorpset les opp namna som har fått tilleggsrøyst, namn som er førte over frå andre lister og namn som er strokne. Deretter vert røystesetlane leverte til eit anna medlem som kontrollerer opplysningane. Minst to personar fører kvar si liste. Desse listene vert samanlikna med jamne mellomrom.

Ein røystesetel skal vrakast dersom den er merka slik at det går fram kven veljaren er, eller ikkje har ei overskrift som viser kva for kandidatliste den gjeld.

d. Etter dette reknar ein ut listerøystetalet for kvar av vallistene. Kvar røystesetel tel like mange listerøyster som det skal veljast medlemmer til soknerådet. Når det er ført opp namn frå ei anna valliste, vert det trekt frå ei listerøyst for kvart namn på vallista, medan det vert lagt til ei listerøyst for kvart namn på den andre vallista.

e. Etter dette reknar ein ut det personlege røystetalet for kvar av kandidatane. Kandidatar med røystetillegg (som er førte opp to gonger) får 2 røyster for kvar røystesetel. Har kandidaten fått tilleggsrøyst, får kandidaten då 3 røyster. Kandidatar utan røystetillegg får 1 røyst. Har kandidaten fått tilleggsrøyst får kandidaten då 2 røyster. Kandidatar som er strokne får inga røyst. Kandidatar med røystetillegg som berre er strokne ein gong får 1 røyst.

f. Ved valoppgjering legg ein talet på listerøyster til grunn for mandatfordelinga. Fordelinga skjer etter St. Laguës modifiserte metode. Det vil seie at røystetalet for kvar av listene vert dividert med 1,4-3-5-7 osv. Kvart røystetal skal dividerast så mange gonger som trengst for å finne det talet på mandat som lista skal ha. Det første mandatet går til den lista som har den største kvotienten. Det andre mandatet går til den lista som har den nest største kvotienten osv. Dersom fleire lister har same kvotient, går mandatet til den av listene som har det største røystetalet. Dersom røystetalet er likt, trekkjer ein lodd om kva for liste mandatet skal gå til.

g. Når det er avgjort kor mange mandat ei valliste skal ha, fordeler valstyret representantplassane til kandidatane på lista. Kandidatane vert kåra i rekkefølge etter talet på personlege røyster. Dersom fleire kandidatar har fått like mange røyster, eller ingen røyster, er det rekkefølgja på lista som avgjer. Deretter vert det om det er mogleg kåra 5 vararepresentantar for kvar liste etter den vidare rekkefølgja når det gjeld personleg røystetal.

§ 12.5 skal lyde

Resultatet av valet og andre data som skal rapporterast om valet skal førast inn på fastsett skjema i valmodulen i Den norske kyrkja sitt medlemsregister, saman med oppgåve over det samla talet på røysteføre som har røysta ved valet. Utskrift av rapport frå valmodulen vert teke inn som vedlegg i møteboka til soknerådet saman med valboka.

Møteboka skal underskrivast av alle medlemmene av soknerådet som er til stades.

Leiaren i soknerådet sender straks melding til dei som er valde.

Rapport til bispedømerådet om val på sokneråd skjer elektronisk gjennom registreringa i valmodulen i medlemsregisteret, jf. første leddet. Leiaren i soknerådet syter for at registrering og rapportering gjennom valmodulen finn stad i samarbeid med den lokale kyrkjeadministrasjonen.

Bestemmelse om Utgifter ved soknerådsvale
Årstalet vert endra til 2011.

Endringane vert gjort gjeldande ved soknerådsvalet i 2011.

3. Under forutsetning av departementets godkjenning av romertall I og II, fastsetter Kirkemøtet som *Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2011* de særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2009 med følgende endringer:

Overskriften skal lyde:

Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet 2011

Ingressens første punktum skal lyde:

Med hjemmel i kirkeloven § 23 andre ledd og § 24 sjuende og åttende ledd fastsettes følgende særskilte regler for valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2011.

I, ingressen skal lyde:

Fastsatt med hjemmel i kirkeloven § 24 åttende ledd under forutsetning av departementets godkjenning.

I, 1. ledd skal lyde:

Reglene om sammensetning og valg av bispedømmeråd (kl § 23, første og annet ledd) erstattes ved valget i 2011 av følgende regler:

II, ingressen skal lyde:

Fastsatt med hjemmel i kirkeloven § 24 åttende ledd under forutsetning av departementets godkjenning.

II, 1. ledd skal lyde:

Reglene om sammensetning og valg av Kirkemøte (kl § 24, første ledd) erstattes ved valget i 2011 av følgende regler:

III, § 2-1, første punktum skal lyde:

Direkte valg/direkte valgomgang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte skal i 2011 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 12. september.

III, § 2-5, annet punktum skal lyde:

Stemmene må være kommet valgrådet i hende innen 1. desember 2011.

III, § 6-3 skal lyde:

Kirkemøtet avgjør etter forslag fra bispedømmerådene hvilken ordning som skal benyttes i hvilket bispedømme ved valget på leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2011.

III, § 7-1 annet ledd, annet punktum skal lyde:

Bispedømmerådene informerer valgrådet og prostene om dette senest innen 1. januar 2011.

III, § 7-2, annet punktum skal lyde

Møtet finner sted innen 1. mars.

III, § 7-3 første ledd, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til menighetsrådene om innen 15. mars å fremme forslag på inntil fire leke kandidater til bispedømmerådet.

III, § 7-4, nytt annet ledd skal lyde:

Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 21 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene (jf. § 7-15). Kandidatlisten offentliggjøres samtidig.

III, § 7-6, nytt annet ledd skal lyde:

Nominasjonskomiteen bør tilstrebe bredde i kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål og skal i forbindelse med nominasjonen innhente kandidatenes syn på slike spørsmål. Nominasjonskomiteen fastsetter selv hvilke spørsmål som skal forelegges kandidatene.

III, § 7-8 skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

III, § 7-13, nytt annet punktum skal lyde:

Kandidatlisten offentliggjøres innen 8. juni.

III, § 7-14 nytt annet punktum skal lyde:

Det angis på stemmeseddelen hvilke kandidater som er nominert ved supplerende nominasjon.

III, § 7-15 fjerde punktum skal lyde:

Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder og opplysninger om kandidatenes syn på aktuelle kirkelige spørsmål, jf § 7-6 annet ledd.

III, § 10-1 skal lyde:

Forhåndsstemming ved direkte valg/direkte valgomgang finner sted etter samme regler som for forhåndsstemming ved menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 10 med særskilte regler om perioden for forhåndsstemming (§ 10-2) for valget i 2011.

III, § 11-1, annet ledd, tredje punktum og tredje ledd skal lyde:

Stemmesedlene sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 14. september.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på soknet b) antall avgitte stemmer, d.v.s. antall avkryssninger i manntallet og antall stemmesedler, samt redegjørelse for evt. avvik mellom disse tallene c) underskrift. Følgeskrivet fylles ut i

medlemsregisterets valgmodul før det skrives ut og underskrives. Antall avgitte stemmer må registreres i medlemsregisterets valgmodul før utskrift av følgeskrivet.

III, § 11-3 skal lyde

Ved preferansevalg skal velgeren rangere kandidatene ved å skrive tall i kolonnen til venstre for kandidatenes navn. Velgerens første preferanse markeres med tallet én, andrepreferansen ved tallet to osv. Velgeren skal rangere minst én kandidat. Velgeren kan rangere så mange kandidater som velgeren ønsker. Det skal gå tydelig fram av stemmeseddelen at kandidatlisten er ordnet alfabetisk og ikke er prioritert.

III, § 12-1, tredje punktum oppheves

III, § 12-1, nytt annet ledd skal lyde:

For at en stemmeseddel som ikke er korrekt utfylt ikke skal forkastes, må velgerens preferanse og rangering framgå på en entydig måte. Hvis samme tall (preferanse) er anført ved flere kandidater, kommer ikke disse preferansene og preferansene i nummerrekkefølge etter disse i betraktning ved opptellingen. Stemmesedler som er utfylt slik at det ikke er mulig å tolke noen entydig rangering, skal forkastes.

III, § 12-12 skal lyde:

Når det antall representanter som skal kåres etter den direkte valgomgangen er kåret, fortsetter opptellingen etter reglene i §§ 12-10 og 12-11 slik at det rangeres så mange kandidater som det samlet skal velges representanter ved den indirekte valgomgangen og vararepresentanter (tre eller fire pluss seks).

IV, § 2-2, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i de respektive samiske språkområder om å fremme forslag på 3 representanter hvorav minst 2 leke, og minst 2 henholdsvis 2 nord-, lule- og sørsamiske representanter.

IV, § 2-3, første ledd skal lyde:

Nominasjonskomiteen for leke bispedømmerådsmedlemmer i de tre nordligste bispedømmene, skal sette opp en liste på 5 kandidater hvorav minst 3 leke, og minst 4 henholdsvis nord-, lule- og sørsamiske representanter.

IV, § 2-3, fjerde ledd skal lyde:

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

IV, § 2-4 annet ledd oppheves.

IV, § 2-4, nytt annet til femte ledd skal lyde:

Valget skjer i 2011 etter følgende prøveordninger:

- *I Nidaros bispedømme velges samisk representant ved direkte valg ved medlemmene av samisk menighet i sørsamisk språkområde.*

- *I Sør-Hålogaland bispedømme velges samisk representant ved direkte valg ved alle samiske medlemmer i Sør-Hålogaland bispedømme med unntak av medlemmer av samisk menighet i sørsamisk språkområde.*
- *I Nord-Hålogaland bispedømme velges samisk representant ved indirekte valg ved alle samiske menighetsrådsmedlemmer i Nord-Hålogaland bispedømme.*

I Nidaros bispedømme utarbeides valgmannstallet ut fra medlemslisten for samisk menighet i sørsamisk språkområde (jf. Forskrift om ordning for samisk menighet i sørsamisk språkområde av 11.12.2008).

Rett til å stå i samisk valgmannstall i Sør-Hålogaland bispedømme har den som regner seg som same, er medlem av Den norske kirke og er bosatt i Sør-Hålogaland bispedømme. Sør-Hålogaland bispedømmeråd avgjør i tvilstilfelle om en person fyller vilkårene for å stå i valgmannstallet. Det er ikke mulig for samme person å stå i samisk valgmannstall i Sør-Hålogaland samtidig som man er medlem i samisk menighet i sørsamisk språkområde. Mannstallet opprettes og administreres av Sør-Hålogaland bispedømmeråd.

Valgmannstall over samiske menighetsrådsmedlemmer i Nord-Hålogaland bispedømme omfatter medlemmer av menighetsråd i bispedømmet som regner seg som same, er medlem av Den norske kirke, og har registrert seg i manntallet. Nord-Hålogaland bispedømmeråd avgjør i tvilstilfelle om en person fyller vilkårene for å stå i valgmannstallet. Mannstallet opprettes og administreres av Nord-Hålogaland bispedømmeråd.

IV, § 2-5 skal lyde:

Valget på samiske representanter skjer som postvalg.

IV, § 2-6 skal lyde:

For øvrig anvendes reglene for valg av leke medlemmer (III) så langt de passer.

V, § 2-2, første ledd skal lyde:

Oslo bispedømmeråd skal i god tid, senest innen 1. januar 2011, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater til det ordinære valget.

VI, § 1-1, annet punktum skal lyde:

Møtet avholdes innen 1. mars 2011.

VI, § 1-2, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet om innen 15. mars å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet.

VI, § 1-4, første ledd, første punktum skal lyde:

Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

VI, § 1-4, femte ledd skal lyde:

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 8. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

VI, § 2-1, tredje ledd skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

VII, § 1-1, annet punktum skal lyde:

Møtet avholdes innen 1. mars 2011.

VII, § 1-1, nytt annet ledd skal lyde:

Der tungtveiende grunner tilsier at det ikke er mulig å gjennomføre valgmøte, kan valgrådet gi dispensasjon. I slike tilfeller skal følgende prosedyre følges:

- *Kirkevergen ved prostesetet sammenkaller en representant fra hver yrkesgruppe til et møte hvor det oppstilles en eller flere kandidater til nominasjonskomiteen. Representantene utpekes etter forslag fra de tillitsvalgte for yrkesgruppene. En bør forsøke å få med representanter for ulike sokn i prostiet.*
- *Forslaget(ene) sendes ut på avstemning blant de stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i prostiet. Avstemningen finner sted på e-post innen fristen for avholdelse av valgmøte.*

VII, § 1-2, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet om innen 15. mars å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet.

VII § 1-4, første ledd, første punktum skal lyde:

Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

VII, § 1-4, femte ledd skal lyde:

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 8. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

VII, § 2-1, fjerde ledd skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

VIII, § 1-2, første ledd, annet punktum skal lyde:

Frist for innberetning av resultatet ved direkte valg/direkte valgomgang på leke medlemmer og på samisk representant i Nidaros og Sør-Hålogaland bispedømmer er 23. september.

VIII, § 1-6 skal lyde:

Det nyvalgte bispedømmerådet trer i funksjon 1. januar 2012.

VIII, § 3-1 skal lyde:

Reglene gjøres gjeldende ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2011.

4. Kirkerådet fastsetter følgende endringer i *Regler for valg av Kirkeråd*:

Ingressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 2009 (KM 06/09) med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 25 fjerde ledd, med endringer fastsatt av Kirkemøtet [vedtakets dato] november 2010.

§ 1-2 skal lyde:

Kirkerådet velges for en periode på 4 år, og trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.

§ 5-4 skal lyde:

Lederen velges for 2 år. Ved valg av leder midt i valgperioden, velger Kirkemøtet leder blant rådets medlemmer. Lederen kan gjenvelges. Kirkemøtets valgkomite forbereder og gjennomfører valget av leder midt i valgperioden. Kirkerådet velger selv nestleder for en periode på 2 år.

Endringene gjøres gjeldende fra og med valg av Kirkeråd i 2012.

5. Kirkemøtet fastsetter følgende endringer i *Regler for formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet*:

Overskrift og ingress skal lyde:

Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet

Med hjemmel i kirkeloven § 8 tredje ledd og § 13 tredje ledd fastsettes følgende særskilte regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet som følge av valgordningsforsøkene i 2011 – vedtatt av Kirkemøtet [vedtakets dato] november 2010.

§§ 1-1 og 1-2 skal lyde:

1. Menighetsrådet trer i funksjon 1. november i valgåret. Valgperioden strekker seg til og med 31. oktober i valgperiodens siste år. Kirkelig fellesråd trer i funksjon 1. desember i valgåret. Valgperioden strekker seg til og med 30. november i valgperiodens siste år.

Menighetsråd med fellesrådsfunksjoner trer i funksjon som menighetsråd 1. november i valgåret, og i fellesrådsfunksjonene 1. desember i valgåret.

2. Konstituerende møte i det nyvalgte menighetsrådet avholdes innen utgangen av oktober i valgåret. Konstituerende møte i det nyvalgte kirkelig fellesråd avholdes innen utgangen av november i valgåret. Møtet kalles sammen av lederen av det fratredende rådet med minst 14 dagers varsel. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.

Endringen gjøres gjeldende ved tiltredelsen av nye menighetsråd og kirkelige fellesråd i 2011.

6. Kirkemøtet fastsetter følgende endringer i *Regler om formene for bispedømmerådets virksomhet*:

Ingressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996 (KM 19C/96) med hjemmel i lov av 7.juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 23 siste ledd.

§ 1-3 oppheves.

7. Kirkemøtet fastsetter følgende endring i *Statutter for Mellomkirkelig råd*:

Ingressen skal lyde:

Vedtatt av Kirkemøtet 1985 (KM 23/85). Sist endret 15.11.2008.

8. Kirkemøtet fastsetter følgende endringer i *Statutter for samisk kirkeråd*:

Ingressen skal lyde:

Vedtatt av Kirkemøtet 1992 (KM 12/92) med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 32 om Den norske kirke § 24 siste ledd. Endret 17. november 2001, 16. juni 2006. Endret 18. november 2006. Endret [vedtakets dato] november 2010.

§ 5 skal lyde:

Rådet består av 8 representanter:

a. 3 representanter for samisk kirkeliv, en i hvert av de tre nordligste bispedømmerådene, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland. Bispedømmene har ansvar for henholdsvis sør-, lule- og nordsamisk kirkeliv.

b. Leder og 2 representanter for samisk kirkeliv, hvorav en representant bosatt i et av de øvrige bispedømmer valgt av Kirkemøtet. Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland

bispedømmer og Samisk kirkeråd foreslår kandidater til leder og til en representant for samisk kirkeliv. Samisk kirkeråd foreslår kandidater til rådet bosatt i et av de øvrige bispedømmer. Det skal nomineres kandidater under 30 år. Leder velges ved særskilt valg, jf. § 6. Deretter velger Kirkemøtet to medlemmer av Samisk kirkeråd.

c. En biskop oppnevnt av Bispemøtet.

d. En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget.

Representantene velges for fire år om gangen, med mulighet til gjenvalg en gang. For hver representant velges en vararepresentant.

Rådet trer i funksjon 1. januar året etter at valget har funnet sted.

9. Kirkemøtet fastsetter følgende for menighetene som omfattes av prøveordningen med valg av halve menighetsrådet annet hvert år:

- Forsøksperioden forlenges til 2013.
- Valgperioden for menighetsrådsmedlemmer valgt i 2009 løper i fire år.
- Forsøksmenighetene avholder valg på halve rådet i 2011, med funksjonstid fire år.
- Forsøksmenighetene avholder valg på halve rådet i 2013 for fire år, med mulighet for at valgperioden forkortes til to år hvis ordningen ikke videreføres ved valget i 2015.
- Forsøksmenigheter som ønsker å avslutte forsøket gir melding om dette til bispedømmerrådet. I disse menighetene velges hele rådet på nytt i 2011. Menighetsrådsmedlemmer valgt i 2009 avslutter sin valgperiode etter to år.
- Prøveordningen evalueres etter menighetsrådsvalget i 2011.

10. Kirkemøtet anbefaler at prøveordningen med sammenslåtte menighetsråd videreføres for valgperioden 2011-2015. Ordningen evalueres etter menighetsrådsvalget i 2011.

11. Følgende forsøksordninger fastsettes for de enkelte bispedømmer ved valg av leke medlemmer ved valg til bispedømmeråd/Kirkemøte i 2011:

[Bispedømmerådene har frist til å uttale seg 1. oktober.]

Forslag legges fram i Kirkemøtet.

12. Kirkerådet gis fullmakt til å gjøre de endringer som eventuelt måtte bli nødvendige.

Saksorientering	
Sammendrag	1
Forslag til vedtak.....	5
I. Evaluering av Kyrkjevalet 2009.....	26
II. Valg av menighetsråd. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011	29
II.1 Bakgrunn	29
II.2 Forenkling/standardisering av velgerens muligheter til endring på stemmeseddel. Terminologiske endringer.	30
II. 3 Opptelling ved flertallsvalg som sikrer at alle kandidater på listen kommer i betraktning på like fot. Omredigering og ajourføring av opptellingsregler. Regler for opptelling av forholdstallsvalg tas inn i regelverket.	34
II.4 Andre forslag til endringer i regelverket	40
II.5 Prøveordning med valg på halve menighetsrådet annet hvert år. Prøveordning med sammenslåtte menighetsråd.	44
II.5.1 Prøveordning med valg på halve menighetsrådet annet hvert år	44
II.5.2 Prøveordning med sammenslåtte menighetsråd.....	46
II.6 Enkelte andre spørsmål som ikke medfører forslag om regelendringer.....	47
III. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011	51
III.1 Bakgrunn.....	51
III.2 Preferansevalgordningen.....	53
III.2.1 Evalueringer av Kirkevalget om preferansevalgordningen	53
III.2.2 Forslag til justering av Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte og andre tiltak for forenkling og forbedring av preferansevalgordningen.....	60
III.3 Prøveordninger med rent direkte valg og kombinasjon av direkte og indirekte valg i 2011.....	67
III.4 Valgdag(er) for direkte valg/valgogang på leke medlemmer til bispedømmerådene i 2011	67
III.5 Endring av frister for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat. Andre endringer av datoer, årstall m.v. Behov for ny godkjenning av I og II.....	68
III.6 Begrensninger i muligheten til gjenvalg settes ut av kraft også i 2011	73
III.7 Dispensasjonsmulighet fra kravet om avholdelse av valg møte, og alternativ ordning for avholdelse av valg til nominasjonskomite, leke kirkelig tilsatte	74
IV. Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte og til Samisk kirkeråd ved de kirkelige valg i 2011	76
IV.1 Bakgrunn.....	76
IV.2 Prinsipielt grunnlag for samisk-kirkelig demokrati	77
IV.3 Om større samordning av representasjonen for samisk kirkeliv i Den norske kirkes organer, herunder om Samisk kirkeråd bør bli medlemmer av Kirkemøtet og om antall representanter og ev valgkretser bør økes.....	78
IV.4 Om valgform, herunder om bruk av elektorer og om direkte valg samtidig med sametingsvalget.....	81
IV.4.1 Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte	81

IV.4.2 Valg av øvrige representanter til Samisk kirkeråd	87
IV.4.3 Valg av leder av Samisk kirkeråd	87
IV.4.4 Valgkretser	88
IV.5 Samisk kirkeråds og Kirkerådets behandling mai 2010	88
IV.6 Forslag til endringer i Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet og i Statutter for Samisk kirkeråd.	91
IV.6.1 Forslag til endringer i <i>Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet</i> , IV Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøtet	91
IV.6.2 Forslag til endringer i <i>Statutter for Samisk kirkeråd</i>	94
V. Valg av representant fra Døvemeninghetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet ved de kirkelige valg i 2011	96
V.1 Bakgrunn	96
V.2 Aktuelle endringer i valgreglene	96
VI. Justeringer i øvrig regelverk	99
VI.1 Justeringer i Regler for valg av Kirkeråd	99
VI.2 Justeringer i Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet	99
VI.3 Justeringer i Regler om formene for bispedømmerådets virksomhet	100
VI.4 Justeringer i Statutter for mellomkirkelig råd	100
Økonomiske/administrative konsekvenser	102

I. Evaluering av Kyrkjevalet 2009

Ekstern evalueringsrapport "Når alle stemmer teller..."

Med overleveringa av evalueringsrapporten "Når alle stemmer teller..." frå Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) og Det teologiske Menighetsfakultet (MF) har Den norske kyrkja fått verdifull kunnskap. Ikkje berre om avvikling av kyrkjeval i praktisk og teknisk forstand, men og om medlemmers medvit om sitt medlemskap og kva som motiverer til deltaking i kyrkja sine demokratiske prosessar. Det er relativt unikt at eit område, eller ein aktivitet i kyrkja vert gjenstand for ei brei, forskingsbasert evaluering som er demokratireforma til del. Dette vil gje kyrkja og det politiske miljø svar på korleis demokratireforma svarar på det politiske forliket, men innsikta i rapporten tek oss vidare; som kyrkje har vi ei eigeninteresse i å vidareutvikle både valordningar og demokrati utover kyrkjeforlikets grenser. Føremålet med demokratireforma er å utvikle kyrkjias ordningar og organisasjon slik at desse står opp under medlemmers deltaking og medeigarskap. Demokratireforma skal bidra til at kyrkja kan vere ei vedkjennande, misjonierende, tenande og opa kyrkje for folket i ei ny tid.

Evalueringsrapporten er samansett av fire delrapportar og ein sluttrapport. Dei ulike delrapportane omhandlar tema som (i kronologisk rekkefølge): tilhøvet mellom den politiske avtalen på Stortinget og dei særskilte valreglane for Kyrkjevalet 2009 vedteke av Kyrkjemøtet 2008, gjennomføring av kyrkjevalet på lokalt, regionalt og sentralt nivå, valdeltaking og valresultat basert på innrapporterte opplysningar frå sokn og bispedøme og til sist i delrapport fire ei analyse av valdeltakinga sett frå både veljarar og ikkjeveljarar sin ståstad.

Kyrkjeforlik og valreglar

Den interne rapporten "Kyrkjevalet 2009" vart lagt fram for Kyrkjerådet i mars 2010. Sjølv om den eksterne rapporten er langt meir omfattande både i form og innhald, er det nokre felles trekk mellom dei to rapportane. Begge rapportane ser, trass klare forbettringspunkt, preferansevalet som ei valform som og bør gjennomførast til kyrkjevalet i 2011. Ikkje berre av di valordninga inneheld solide demokratiske element som bør prøvast ut under meir optimale tilhøve, men og for å få samanliknbare val. Kyrkja har og ein kompetanse på dette som bør utnyttast framfor å prøve ut nye ting, i tillegg vil preferanseval til ein viss grad vere kjent for veljarane.

Vidare tematiserer rapportane kyrkjeforliket sine konkrete føresetnader og kyrkja sitt svar på dette. I "Kyrkjevalet 2009" står det: "Føringane frå stortingsforliket er i stor grad følgde opp ved regelendringar vedteke av Kyrkjemøtet". For å dokumentere dette vert det vist til innføring av direkte val, kyrkjeval samstundes med offentleg val, dei ulike prøveordningane som er under utprøving (reint direkte val og kombinasjon mellom direkte og indirekte val) samt nye grep for å sikre at veljarane har reelle valalternativ.

Mykje av dette finn støtte i den eksterne rapporten; fleire av desse føresetnadene er klart målbar og slik sett lette å definere som anten innfridde eller ikkje innfridde. Direkte val på 52 av 77 leke medlemmer vert sett på som tilstrekkeleg grad av auka bruk av direkte

val. Kyrkjevalet vart gjennomført same datoar og i umiddelbar nærleik til det offentlege valet. I alle bispedøme pågår det prøveordningar med anten reint direkte val, eller kombinasjon av direkte val og indirekte val.

Den interne rapporten peiker på at reelle valalternativ er ivareteke gjennom både supplerande nominasjon, og ved sjølve valordninga med preferanseval der veljarar i langt større grad enn tidlegare kan påverke og preferere kva for kandidatar som skal veljast inn i bispedømeråda. På dette siste punktet konkluderer imidlertid den eksterne rapporten slik: ”*Formelle* valmuligheter er riktignok forbedret både med antallet overskytende kandidater på listene til menighetsrådsvalg, og med mulighetene til supplerende nominasjon. Men utilstrekkelig og til dels dårlig kandidatpresentasjon både til menighetsråds- og bispedømmerådsvalg, og u hensiktsmessige valregler for menighetsrådsvalget, gjør at dette ennå ikke i samme grad også er *reelle* valmuligheter” (s. 293).

Revisjon av valreglar

Kyrkjevalet 2009 har lært oss mykje både om kva som fungerer, og kva som kunne fungert betre. Denne lærdommen tek vi med oss i den vidare planlegginga. Vidare i denne saka vert det lagt fram ei rad med endringsframlegg i valreglar til kyrkjevalet i 2011, både til soknerådsval og til val på bispedømeråd/Kyrkjemøte. Dette er basert på, og grunngjeve i, dei erfaringar kyrkja har frå kyrkjevalet i 2009. Dels gjennom attendemeldingar direkte til kyrkja, men ikkje minst dokumentert gjennom den forskingsbaserte evalueringa.

Økonomi

Gjennomføring av kyrkjeval i 2011 er avhengig av statleg finansiering, innhaldet i dette vil først vere kjent ved framlegging av statsbudsjettet i oktober. I budsjettframlegg til FAD har Kyrkerådet bede om ei ramme på 97 millionar. Ei eventuell tildeling skjer på nyåret i 2011. Sjølv om spørsmål knytt til formelle reglar og økonomi med dette vert avklart seint dette året, ønskjer Kyrkerådet å unngå kritisk korte tidsfristar i planleggingsfasen fram mot neste val. På bakgrunn av forventa løyvingar i revidert nasjonalbudsjett i år, vil vi kunne sette i gang viktige prosessar allereie i 2010.

Demokrati – meir enn kyrkjeval

Demokratireforma er meir enn ei valteknisk reform. Etablering av ny valordning og gjennomføring av kyrkjeval er viktige og ressurskrevjande element, men ikkje dei einaste. Med Kyrkjevalet 2009 har kyrkja makta å gjere valet - og at ein som medlem har medråderett i dette - kjent for 98 prosent av folkesetnaden. Oppslutninga om valet vart tredobla samanlikna med tidligare val.

Vi har kommunisert at det er val, og at medlemmene har rettar i dette. Målet fram mot neste val er - ikkje berre å gjere kandidatane meir kjent - men og å kommunisere kva kyrkja er, og kvifor det er viktig å delta, både i valet men og på andre måtar. Demokrati handlar om å kommunisere med medlemmer og invitere til deltaking. Medlemmers oppleving av å høyre til og det å skape engasjement til deltaking må byggast mellom vala.

II. Valg av menighetsråd. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011

II.1 Bakgrunn

I forbindelse med kirkevalget i 2009 vedtok Kirkemøtet en del mindre endringer i regler for valg av menighetsråd, bl.a:

- endring av valgdag(er)
- valget avholdes samtidig med stortingsvalget, dvs 14. september, og kirkevalget foregår i lokaler i umiddelbar nærhet av kommunens valglokaler
- stemmerettsalderen ble senket til det året man fyller 15 år
- utsending av valgkort til alle stemmeberettigede
- valgperioden ble satt til 2 år, og nytt valg skal avholdes samtidig med kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2011
- menighetsrådenes tiltredelsestidspunkt ble fastsatt til 1. november og for de kirkelige fellesrådene til 1. desember
- som følge av endret valgdag, ble det foretatt en del endringer i andre frister
- det ble også fastsatt en del andre mindre endringer i regelverket, bl.a at det ikke er krav om bruk av konvolutt ved stemmegivningen på valgtinget

Det var ellers ingen store endringer i de særskilte regler for valg av menighetsråd i 2009. Ved kirkevalget 2009 var hovedfokus på prøveordningen med valg av bispedømmeråd og Kirkemøte.

Rapportene etter valget, både Kirkerådets rapport ”*Kyrkjevalet 2009*” til Kirkerådet mars 2010 og KIFOs evalueringsrapport ”*Når alle stemmer teller... Evaluering av demokratireformen i Den norske kirke: Kirkevalget 2009*”, april 2010 viser at det er behov for endringer og justeringer i regler for valg av menighetsråd og i veiledningen til disse reglene.

Disse rapportene og rapporter fra bispedømmerådene og andre som har sendt inn merknader og forslag til endringer er gjennomgått.

Kirkerådet behandlet saken i sitt møte 27.-28. mai 2010 og gjorde følgende vedtak:

II. Valg av menighetsråd. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011.

1. Kirkerådet anbefaler at mulighetene for endringer på stemmeseddelen ved valg av menighetsråd innskrenkes i tråd med det framlagte forslag.
2. Kirkerådet ber om at reglene for opptelling ved flertallsvalg endres i tråd med det framlagte forslag, alternativ 3.
3. Kirkerådet gir i hovedsak sin tilslutning til de øvrige anbefalinger som er nevnt i saksorienteringen, og ber sekretariatet utarbeide forslag til endringer i

regelverket til rådets møte i september 2010 i samsvar med de momenter som kom fram på møtet.

På grunnlag av evalueringsrapportene og på grunnlag av Kirkerådets vedtak sak KR 26/10 (27.-28.mai 2010) fremmes det forslag til noen større endringer, samt en rekke mindre justeringer.

Det er også nevnt en del temaer som har vært gjenstand for kritikk, eller som har vært oppfattet som vanskelige å tolke eller praktisere osv. Noen av disse berører i større grad veiledningen og den generelle informasjonen og tilsier ikke at det er behov for konkrete regelendringer.

Foreløpig forslag til vedtak med kommentarer ble sendt til bispedømmene i juni 2010. Kirkerådet innhentet også en vurdering av reglene for opptelling av flertallsvalg og enkelte andre punkter i forslaget fra forsker Jo Saglie, Institutt for Samfunnsforskning, se vedlagte notat av 8. juli 2010. På bakgrunn av Saglies vurderinger ble det foretatt enkelte endringer og tilføyelser i forslaget som var sendt til bispedømmene. De reviderte forslagene ble også sendt bispedømmerådene i august 2010. Det ble avholdt konsultasjon med bispedømmerådene 31. august 2010. En sammenfatning av bispedømmerådernes synspunkter vil bli utarbeidet til Kirkerådets møte.

I det følgende drøftes og begrunnes først forslagene til regelendringer. Deretter nevnes andre temaer som evalueringene har påpekt. For å lette oversikten over rekkevidden av de foreslåtte endringene, er det ved siden av forslag til vedtak vedlagt et dokument med komplette regelsett på bokmål og nynorsk, hvor forslag til endringer er markert med kursiv. I den følgende drøftingen gjengis forslagene på bokmål – forslag til vedtak har tilsvarende forslag også på nynorsk.

II.2 Forenkling/standardisering av velgerens muligheter til endring på stemmeseddel. Terminologiske endringer.

Dette berører §§ 6.2, 6.3, 7.1 niende og tiende ledd, 11.5., 12.3 og 12.4.

Når menighetsrådsvalget og valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet legges samtidig med kommune- og fylkestingsvalget, får velgerne mange valg med ulike valgordninger og framgangsmåter å forholde seg til. Et tiltak for å gjøre det enklest mulig for velgerne å stemme ved kirkevalget, kan være å tilpasse framgangsmåten for å endre på stemmeseddelen ved menighetsrådsvalget så langt som mulig til framgangsmåten ved kommunevalget og stortingsvalget. Tilpasninger og forenklinger vil også forenkle opptellingen. Nedenfor tas det utgangspunkt i valglovens bestemmelser der det er paralleller.

Menighetsrådsvalg foregår stort sett som flertallsvalg, dvs. at det bare foreligger en liste. Samtlige kommunevalg foregår som forholdstallsvalg. Valgloven har også regler om flertallsvalg ved kommunestyrevalg, (kap. 12) som ligner regler for flertallsvalg ved menighetsrådsvalg, men disse har kun vært brukt i noen få tilfeller og har ikke vært benyttet ved de siste valgene.

Velgerne kjenner partilistene som brukes ved kommunestyrevalg og hvilke endringer en kan gjøre på disse. Her det bare tillatt å gi tilleggstemme (personstemme) ved å sette kryss, samt føre opp kandidater fra andre lister. Ved menighetsrådsvalg vil det fortsatt være behov for å kunne stryke, kumulere og endre rekkefølge, men det må gis mer entydig rettledning om hvordan, dvs. en enklere og mer forståelig stemmeseddel med faste rubrikker for kumulering og endring av rekkefølge.

Det er likevel ønskelig at de endringer som velgerne kan gjøre på listen ved menighetsrådsvalget er mest mulig lik de som benyttes ved andre offentlige valg, der dette er mulig. Siden alle offentlige valg benytter forholdstallsvalg, vil disse valgene i første rekke gjelde hvilken *valgliste* velgeren gir sin stemme. Ved flertallsvalg stemmer en ikke på lister, men kun på *enkeltpersoner*.

Ved kommunestyrevalg kan velgerne påvirke hvilke av kandidatene som blir valgt, gjennom å gi *personstemme* (tilleggsstemme) til kandidatene på listen, og en kan gi personstemme til så mange av kandidatene en vil. Dette gjøres *ved å sette kryss eller hake* i en rute til venstre ved navnet til kandidaten(e) med overskriften "Personstemme". Dessuten kan en føre opp kandidater fra andre lister i et eget felt. Det er altså ikke tillatt å stryke kandidater eller endre rekkefølgen på kandidatene ved kommunestyrevalg, slik det er ved menighetsrådsvalg.

Ved stortingsvalg kan velgerne *endre rekkefølgen* på kandidatene på listen ved å sette opp nye nummer i rutene foran kandidatnavnene, *eller stryke* ved å sette et merke i ruten til høyre for kandidatnavnet.

Ved menighetsrådsvalget som gjennomføres som *flertallsvalg*, er det både er anledning til å kumulere (gi tilleggsstemme/ personstemme til) kandidater, endre rekkefølgen på navn, stryke navn og føre på nye navn. Dersom det foreligger flere lister, *forholdstallsvalg*, kan en kumulere, stryke navn og føre opp navn fra andre valglistene.

Det foreslås å sløyfe muligheten til å endre rekkefølge på listen, da dette kan medføre et betydelig merarbeid ved opptellingen, mens slike endringer nesten aldri får betydning for utfallet av valget. Dersom velgeren kan kumulere og stryke kandidater, skulle behovet for å endre rekkefølgen på kandidatene heller ikke være så stort. En må da gi tilleggsstemme til (kumulere) de en ønsker inn som medlemmer og stryke de en ikke ønsker.

Ved flertallsvalg vil det være ønskelig at velgeren kan gi tilleggsstemme til (kumulere) kandidater, stryke navn og føre opp nye navn.

Forsker Jo Saglie vurderer de foreslåtte begrensningene i mulighetene for listeretting som greie (notat av 8. juli 2010, pkt. 1 B):

Velgerne beholder muligheten til å uttrykke både positive og negative preferanser, ved å kumulere, føre opp nye navn, og stryke. Dette vil trolig være det viktigste for velgerne. At muligheten til å gi mer fingraderte preferanser ved å endre

nummereringen, må antas å være mindre viktig for velgerne – samtidig som opptellingen forenkles.

Muligheten til å endre nummereringen ble også fjernet fra kommunevalglovgivningen, da valgloven ble revidert i 2002. Ved kommunevalg ble også adgangen til å stryke kandidater fjernet. Mens det stadig diskuteres å gjeninnføre strykning ved kommunevalg, er det – så vidt jeg vet – ikke reist noe krav om å gjeninnføre muligheten til å endre kandidatrekkefølgen.

Saglie gjør oppmerksom på at begrepet ”kumulering” ikke lenger finnes i valgloven av 2002. Valgloven bruker i stedet uttrykket ”gi en personstemme”. Dette gir mening når det er flerlistevalg, og hvor personstemmen kommer i tillegg til ”listestemmene”. Flertallsvalg er i utgangspunktet et personvalg, så ”personstemme” kan bli misvisende, eller lite opplysende. Kirkerådet foreslår at begrepet ”kumulering” erstattes med uttrykket ”tilleggsstemme” som burde være intuitivt selvforklarende (Saglie foreslår dette som én mulighet). Begrepet ”kumulering” foreslås beholdt i parentes i en overgangsperiode, så det kan gå klart fram at dette er en terminologisk endring, ikke en endring av realiteten. Ved forholdstallsvalg erstattes begrepet ”forhåndskumulering” av begrepet ”stemmetillegg”. Også her beholdes ”forhåndskumulering” i parentes i en overgangsperiode. De terminologiske endringene får følger for §§ 6.2, 6.3, 7.1 niende og tiende ledd, 11.5, 12.3 og 12.4.

Stemmeseddelen ordnes på en slik måte at det blir enklere for velgerne å gjøre endringer ved å bruke kolonner med ruter. Dette vil også gjøre opptellingen enklere og redusere mulighetene for feil ved opptellingen. Det anbefales at stemmeseddelen oppsett tilpasses de stemmesedler som benyttes ved kommunestyrevalget så langt det er mulig og hensiktsmessig, samtidig som hensynet til å skille de to valgene vektlegges i den grafiske utformingen.

De foreslåtte endringene vil også gjøre det enklere å foreta opptellingen.

Det anbefales at Kirkerådet utarbeider maler for opptellingsprosedyrene som gjør det enklere for de som forestår opptellingen og telle og registrere alt på en riktig måte. Dette vil også gjelde skjema for innberetning, jf § 12.5

Kirkerådet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag til endringer:

§ 6.2 skal lyde:

Ved forholdstallsvalg vil menighetsrådet bli sammensatt av representanter fra de forskjellige listene, etter det forholdsmessige antall stemmer hver liste får, jf. pkt. 12.4 pkt. d og f. Ved tilleggsstemme (kumulering)/ strykning og oppføring av navn fra andre lister vil velgerne også kunne endre rekkefølgen på den enkelte liste, og slik påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer fra listene som får flest stemmer og dermed velges, jf. § 12.4 pkt. e og g.

Begrepet ”kumulering” er erstattet med uttrykket ”tilleggsstemme”, men ordet ”kumulering” er beholdt i parentes.

Henvisningene til valgloven av 1985 er erstattet av en henvisning til Særskilte regler for valg av menighetsråd § 12.4 hvor tilsvarende regler nå er innarbeidet. Saglie påpekte i notatet av 8. juli 2010 at valgreglene her henviste til valgloven av 1985 som ikke lenger finnes. Saglie foreslo å oppdatere henvisningene til valgloven. I stedet foreslår Kirkerådet å innarbeide de aktuelle bestemmelsene i *Særskilte regler for valg av menighetsråd*, slik at henvisninger til eksternt regelverk i størst mulig grad blir unødvendige. Ved siden av § 6.2 berører dette § 12.4.

§ 6.3 skal lyde:

Ved flertallsvalg vil menighetsrådet bli sammensatt i rekkefølge ut fra det antall stemmer den enkelte kandidat får. Ved tilleggsstemme (kumulering)/ strykning og oppføring av nye navn, vil velgerne også ved flertallsvalg kunne påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer som får flest stemmer og dermed velges.

Begrepet ”kumulering” er i likhet med § 6.2 erstattet med ”tilleggsstemme”.

§ 7.1 niende og tiende ledd skal lyde:

Ved flertallsvalg må kandidatlisten minst ha så mange forskjellige kandidater som det skal velges medlemmer og varamedlemmer til sammen, jf. kirkeloven § 6 første ledd. Listen kan imidlertid ikke inneholde mer enn det dobbelte antall navn. Det kan ikke gis stemmetillegg til kandidater (forhåndskumulering),.

Ved forholdstallsvalg skal forslaget være utfyllt i tydelig rekkefølge med så mange forskjellige eller inntil en gang gjentatte navn (stemmetillegg/forhåndskumulering) som det skal velges faste medlemmer. Gjentatte navn skal stå først på listen, og gjentakelsen skal skje på plassen nærmest etter. Forslaget skal dessuten i fortsatt rekkefølge utfylles med fem andre forskjellige navn.

Begrepet ”forhåndskumulering” erstattes med ”stemmetillegg”, men ”forhåndskumulering” beholdes som forklaring i parentes.

§ 11.5 skal lyde:

Ved flertallsvalg kan velgeren:

- gi tilleggsstemme til kandidater på valglisten ved å sette et kryss i ruten til venstre for navnet. Ved opptellingen får da kandidaten(e) to stemmer hver.
- tilføye navn på valglisten én gang. Disse kan ikke gis tilleggsstemme.
- stryke navn på valgliste ved å sette strek over navnet. Disse kandidatene telles ikke.

Ved forholdstallsvalg kan velgeren:

- gi tilleggsstemme til kandidater på valglisten ved å sette et kryss i ruten til venstre for navnet. Kandidater med stemmetillegg (forhåndskumulering) kan bare gis én tilleggsstemme. Er et navn ført opp flere ganger enn tillatt gjelder bare det/de første sted(er) i rekkefølgen mens de følgende strykes. Ved

opptellingen får kandidaten(e) to stemmer hver. Kandidat(er) med stemmetillegg får tre stemmer.

- *føre opp navn fra andre valglistes én gang. Disse kan ikke gis tilleggstemme.*
- *stryke navn fra valglisten ved å sette strek over navnet. Disse kandidatene telles ikke.*

Påførte navn som ikke tidligere står på noen godkjent valgliste settes ved forholdstallsvalg ut av betraktning.

Begrepet ”kumulering” er erstattet av begrepet ”tilleggstemme”. Det forklarende ”kumulering” er her utelatt. Det anses tilstrekkelig med dobbel begrepsbruk i §§ 6.2 og 6.3.

Ellers er mulighetene til rettinger ved flertallsvalg innskrenket i forhold til tidligere. Muligheten til omnummerering av kandidatene bortfaller.

For forslag til endringer i §§ 12.3 og 12.4, se pkt. II.3 nedenfor.

II. 3 Opptelling ved flertallsvalg som sikrer at alle kandidater på listen kommer i betraktning på like fot. Omredigering og ajourføring av opptellingsregler. Regler for opptelling av forholdstallsvalg tas inn i regelverket.

Berører §§ 12.2, 12.3 og 12.4.

Opptelling ved flertallsvalg som sikrer at alle kandidater på listen kommer i betraktning på like fot

Evalueringsrapporten påviser at velgerne i stor utstrekning benytter muligheten til å endre på stemmeseddelen ved menighetsrådsvalg (54 % rettede lister), men at mange av endringene ikke får betydning for valgresultatet. Dette henger sammen med opptellingsreglene. Der det er flere kandidater på listen enn det skal velges medlemmer og varamedlemmer til menighetsrådet, er det så å si umulig for kandidatene nederst på den prioriterte listen å bli valgt til medlem eller varamedlem av menighetsrådet (*Når alle stemmer teller...* s.194-197 og 277-279, jf. også s.161-164). Med gjeldende opptellingsregler, er det liten mening i å ha ”overskytende” kandidater på kandidatlistene, altså ha flere kandidater enn det skal velges medlemmer og varamedlemmer. Disse forholdene er også påpekt i flere direkte henvendelser til Kirkerådet.

Gjeldende regler tillater som nevnt flere kandidater på listen enn det skal velges medlemmer og varamedlemmer til sammen. Reglene åpner for opptil det dobbelt antall navn. I tilsvarende regel i valgloven (kommunestyrevalg), § 12-2-2, er det ikke tillatt med ”overskytende kandidater” utover de som skal velges til medlemmer og varamedlemmer. Valget avgjør her hvem som blir faste medlemmer og hvem som blir vara i hvilken rekkefølge. Ved opptelling følges samme prinsipp som i våre regler § 12.3: Fra hver liste telles tilsvarende antall som det som skal velges inn som medlemmer og vara.

Kirkerådet deler evalueringens oppfatning av at dagens regelverk er uheldig. Enten må de ”overskytende” kandidatene ha reelle muligheter til å bli valgt, og velgernes endringer på

stemmeseddelen ha reell mulighet til å gi utslag, ellers kan en like gjerne fjerne muligheten til å ha ”overskytende” kandidater på listen.

Det er flere muligheter til løsning på disse problemstillingene:

1. En kan begrense antall kandidater til det antall medlemmer som skal velges pluss varamedlemmer. Da blir mulighetene til reelle valg begrenset til muligheten til å flytte kandidater fra vara til fast plass og omvendt, samt muligheten til å stille alternativ liste dersom personer og grupper i soknet ikke er fornøyd med listen og ønsker andre kandidater. Dette tilsvarer dagens minstekrav til antall kandidater på listen ved flertallsvalg. I 2009 var det 23 % av soknene som hadde færre kandidater enn minstekravet, mens 28 % hadde samme antall kandidater. De resterende 49 % prosent hadde flere kandidater enn minstekravet. Målsettingen var at flest mulig menigheter skulle ha flere kandidater enn minstekravet, gjerne opp mot maksimum tillatte kandidater (dobbelte så mange som det skal velges medlemmer og varamedlemmer). Velges denne løsningen som begrenser antall kandidater til det antall som skal velges som medlemmer og varamedlemmer, vil vesentlig flere menigheter oppfylle målsettingen om antall kandidater på listen. Dette vil kunne oppleves som en lettelse i et allerede krevende nominasjonsarbeid. På den annen side vil dette kunne oppfattes som en innskrenking i de reelle valgmulighetene, noe som vil være krevende i lys av stat-kirke forlikets forutsetninger.

2. En kan beholde det slik det er, og argumentere mot evalueringens underbetoning av forskjellen på faste medlemmer og varamedlemmer. Velgernes mulighet er å forsøke å få de kandidater de gjerne ønsker inn som medlemmer og de som ikke ønskes ned på varamedlemsplass.

3. En kan beholde muligheten til ”overskytende kandidater” opp til dobbelt så mange som skal velges, og endre regel for opptelling slik at også de nederst på listen har reell mulighet til å bli valgt inn. Dette vil ivareta ønsket om å få flere til å stille til valg og øke de reelle valgmulighetene. Dersom det skal ha noen hensikt å få flere til å stille til valg, må de som står nederst på listen også ha en reell mulighet til å bli valgt. Det har de ikke nå siden det kun er de øverste på listen (tilsvarende det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges), i samsvar med de endringer velgeren har gjort, som får stemmer. De som står nederst på listen vil ikke få stemmer dersom listen leveres urettet. Problemet her er i teorien at en enkelt velger kan gjøre utslaget og bestemme sammensetningen av hele rådet, eller at ordningen blir til fordel for de som endrer på listen, selv om de er få. Men samme innvending kan gjøres gjeldende mot dagens opptelling, bare at forflyttingene stort sett begrenser seg til flytting mellom fast plass og vara, ikke fra bunnen av lista og opp. Erfaringen er at ca. halvparten av alle stemmene er rettet, noe som gir velgerne økt innflytelse på resultatet.

Kirkerådet utarbeidet et første forslag som gikk ut på at opptellingsreglene skulle endres slik at ”overskytende” kandidater fikk større mulighet for å bli valgt, og at velgernes endringer på stemmeseddelen i større grad fikk reell betydning. Ikke minst fordi menighetene ved de siste valg har blitt utfordret til å få flere kandidater til å stille til valg.

Kirkerådets opprinnelige forslag til endringer i § 12.3, tredje og fjerde ledd lød slik:

§ 12.3, tredje og fjerde ledd skal lyde:

Ved flertallsvalg kan en stemmeseddel inneholde færre eller flere navn enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges til menighetsrådet. Der antall kandidater er likt med eller større enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges, har velgeren like mange stemmer til rådighet som det er kandidater på listen. Der antall kandidater er mindre enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skal velges til menighetsrådet, har velgeren like mange stemmer til rådighet som det skal velges medlemmer og varamedlemmer til sammen.

Ved opptellingen telles de kumulerte kandidatene først, i den rekkefølgen de er ført opp på stemmeseddelen, deretter navn som er tilføyd av velgeren, i den rekkefølgen de er ført opp av velgeren, deretter telles kandidater som ikke er kumulert i den rekkefølgen de er ført opp på stemmeseddelen. Kandidater som er streket over telles ikke. Antall kumuleringer som kan komme i betraktning ved opptellingen er begrenset av det antall stemmer velgeren har til disposisjon.

Forslaget skulle i henhold til saksorienteringen sak KR 26/10 drøftes med fagkonsulenter innen valgforskning for å sikre at det ikke ga urimelige utslag eller hadde utilsiktede virkninger. Dette var den viktigste bakgrunnen for Kirkerådets innhenting av forsker Jo Saglies vurderinger.

Kirkerådets opprinnelige forslag opererte fortsatt med et antall stemmer ”til disposisjon” på hver stemmeseddel. Forskjellen i forhold til någjeldende regler var at antall stemmer ”til disposisjon” ble satt likt med antall kandidater på listen der det var like mange eller flere kandidater enn det antall medlemmer og varamedlemmer som skulle velges (der listen var mangelfull skulle det være like mange stemmer ”til disposisjon” som det antall medlemmer og varamedlemmer som skulle velges). I de någjeldende reglene er antall stemmer ”til disposisjon” like mange som det antall medlemmer og varamedlemmer som skulle velges.

Konsekvensen av forslaget var at alle kandidater på listen ville få en stemme hver ved urettede lister, og at kandidater plassert langt nede på listene slik ville ha mye bedre utgangspunkt for å konkurrere med kandidater plassert høyere på listen. Dessuten skulle kandidater med tilleggsstemme (kumulerte kandidater) telles først, deretter de øvrige kandidater som ikke var strøket.

Saglie, som vurderte forslaget, mente det ville være en klar forbedring og forenkling i forhold til dagens regler, men foreslo ytterligere forenkling som etter hans oppfatning ville stille alle kandidatene på listen mer likt enn Kirkerådets første forslag (notat av 8. juli 2010, pkt 1A).

Saglies forslag går i all enkelhet ut på å tillate tilleggsstemmer (kumulering) og strykning, men ikke operere med et antall stemmer til disposisjon. Kirkerådets første forslag gir

større muligheter til å påvirke ved strykning enn ved kumulering. Saglie foreslår at en bare teller de rettelsene velgerne selv har gjort, og der ingen blir strøket som "overskytende" uten velgerens aktive medvirkning. Dette vil forenkle opptellingen ytterligere i forhold til Kirkerådets første forslag.

Velgeren vil fortsatt kunne "gi en tilleggsstemme" (kumulere) og stryke. Under opptellingen teller de med tilleggsstemme 2, mens de som strykes teller 0, alle andre teller 1. Med Kirkerådets opprinnelige forslag, vil tellekorpset i tillegg måtte telle opp antall brukte stemmer. I tilfelle antallet "stemmer til disposisjon" er brukt opp, må de resterende kandidatene også telles 0. Denne siste operasjonen vil være tidkrevende i opptellingen. Hvis opptellingen bare består i å sortere og telle urettede stemmesedler, og deretter registrere "tilleggsstemmer" og strykninger, blir registrerings- og tellejobben mye enklere.

I tillegg vil altså Saglies forslag stille kandidatene på listen mer likt enn Kirkerådets opprinnelige forslag. At listen er prioritert vil likevel ikke miste betydning. Ved stemmelikhet vil fortsatt prioriteringen på listen avgjøre. Forslagsstillernes prioritering er også en klar anbefaling til velgerne.

Innvendingen mot Saglies forslag vil kunne være at en i teorien vil kunne kumulere alle, altså at en avgitt stemme kan telle dobbelt i forhold til andre avgitte stemmer. Systemet med tilleggsstemmer og strykninger kan være sårbart for kupp. I teorien kan det ekstremtilfellet forekomme at alle unntatt én leverer urettede lister, og at den ene avgjør hele sammensetningen av menighetsrådet. Men dette motvirkes ved at alle har de samme mulighetene, og jo flere som benytter mulighetene til å endre på stemmesedlene, jo mindre er det mulig å kuppe valget for en mindre gruppe. Gitt at omtrent halvparten av velgerne brukte mulighetene til å endre på stemmesedlene i 2009, vurderes faren for kupp som relativt liten.

Saglie antyder at en kunne sette et tak på antall tillatte tilleggsstemmer (kumuleringer) og strykninger hvis en ønsket å begrense "kuppmuligheter". Dette vil neppe ha noen stor betydning, i tillegg til at det ikke vil gi like stor forenkling av opptellingen.

Kirkerådet vurderer Saglies forslag som en ytterligere forbedring og forenkling og har derfor tatt opp hovedtrekkene i forslaget til endringer i § 12.3.

Forslaget må følges opp av endringer i veiledningen på stemmeseddelen. Veiledningen bør både stå på stemmeseddelen, og være tilgjengelig i valglokalet. Dette vil gjøre det enklere for velgerne, som tidligere har hatt vanskelig for å forholde seg til bestemmelsen om endringer i forhold til hvordan stemmeseddelen blir talt opp.

Omredigering og ajourføring av opptellingsregler. Regler for opptelling av forholdstallsvalg tas inn i regelverket.

Reglene om opptelling er omredigert for å framstå enklere og klarere i forhold til det praktiske opptellingsarbeidet. Dette gjelder §§ 12.2, 12.3 og 12.4. På grunnlag av dette må det til valghåndboken utarbeides en praktisk og oversiktlig veiledning for de som

skal foreta opptellingen. Menighetsrådet eller de rådet har bestemt, skal forestå opptellingen av menighetsrådsvalget, og valgstyret har dessuten ansvaret for grovopptellingen av bispedømmerrådsvalget. Det er behov for tydelig veiledning for prosessen ved opptellingen, både med egne skjemaer og maler, slik at en ikke kommer skjevt ut, eller at en ikke får registrert og rapportert det som valgreglene krever. Det gjelder også behandlingen av de enkelte stemmesedlene og hvordan disse skal telles. Det gjelder også hvilke stemmeseddelkonvolutter som skal godkjennes og hvilke som skal vrakes/forkastes og hvordan disse så fall skal oppbevares.

Siden menighetene skal forestå opptelling både av stemmene vedr menighetsrådsvalget og bispedømmerrådsvalget, er det viktig at stemmesedlene holdes atskilt og at opptellingen foregår separat.

Reglene for opptelling av forholdstallsvalg i § 12.4 er ajourført slik at de så langt som mulig svarer til reglene for opptelling av forholdstallsvalg ved kommunevalg, men med de nødvendige tilpasninger. Saglie påpekte behovet for en slik ajourføring. Saglie foreslo å oppdatere henvisningene til valgloven. I stedet har Kirkerådet valgt å ta de aktuelle opptellingsreglene inn i *Særskilte regler for valg av menighetsråd*, og gjort de nødvendige tilpasninger, se forslag til § 12.4 nedenfor.

Kirkerådet foreslår følgende endringer:

§ 12.2 skal lyde:

Opptellingen foretas av de personer menighetsrådet har bestemt, og under menighetsrådets tilsyn.

a. Menighetsrådet undersøker først om de velgere som har stemt utenfor den valgkrets de hører hjemme i, har adgang til å stemme. Hvis dette er i orden, settes et kryss ved navnet i manntallet og stemmeseddelkonvolutten legges ned i valgurnen for vedkommende krets. I motsatt fall vrakes stemmegivningen og omslaget forvares uåpnet.

b. Deretter behandles forhåndsstemmene på tilsvarende måte. En forhåndsstemmegivning godkjennes ikke hvis velgeren har stemt på valgtinget.

Rekkefølgen på leddene er omredigert, og det er ført inn bokstav a. og b.

§ 12.3 skal lyde:

Ved flertallsvalg følger opptellingen følgende prosedyre:

a. Antall avkryssninger i manntallslisten(e) telles opp.

b. Valgurnen(e) åpnes. Eventuelle stemmeseddelkonvolutter (jf § 12.2) åpnes og stemmesedlene blandes med de øvrige stemmesedlene.

c. Det totale antall stemmesedler telles opp og kontrolleres mot antall avkryssninger i manntallet.

d. Stemmesedlene ordnes i grupper for urettede og rettede stemmesedler.

e. De urettede stemmesedlene telles av minst to personer. Hver kandidat gis én stemme pr. urettet stemmeseddel. Antallet føres inn på lister som føres av minst to personer.

f. Ved opptellingen av de rettede stemmesedlene registreres alle endringer velgerne har gjort på stemmesedlene. Kandidater som har fått tilleggsstemmer får to stemmer hver. Tilføyde navn får én stemme hver. Navn som er strøket på stemmesedlene telles ikke (telles som null). Øvrige kandidater får én stemme pr. stemmeseddel. Et medlem av tellekorpset leser opp navnene som har fått tilleggsstemme, tilføyde navn og navn som er strøket. Deretter leveres stemmesedlene til et annet medlem som kontrollerer opplysningene. Minst to personer fører hver sin liste. Disse listene sammenlignes med jevne mellomrom.

En stemmeseddel skal vrakes dersom den er merket slik at det går frem hvem velgeren er.

g. Ved valgoppgjøret teller en de stemmer som er avgitt på den enkelte kandidat, d.v.s. at antall stemmer på urettede og rettede lister summeres for hver kandidat. De kandidater som har fått flest stemmer, blir medlemmer av menighetsrådet, og de kandidater som kommer deretter i stemmetall, blir varamedlemmer. Hvis flere kandidater har fått like mange stemmer, avgjør rekkefølgen på den offisielle listen utfallet.

Endret i samsvar med forslag fra Jo Saglie.

For øvrig er opptellingsprosedyren oppdatert og omredigert, slik at den er lettere å følge i praksis. I tillegg er prosedyren korrigert, siden det ikke lenger skal benyttes stemmeseddelkonvolutter ved ordinær stemmegivning på valgtinget.

Bokstav f. er endret i samsvar med endringene i velgernes muligheter til å endre på stemmeseddelen (II.2). Ordet ”kumulering” er erstattet med ”tilleggsstemme” i bokstav f.

§ 12.4 skal lyde:

Ved forholdstallsvalg følges opptellingsprosedyrene i § 12.3 pkt. a-c. Deretter følges følgende prosedyre:

a. Stemmesedlene ordnes i grupper for hver valgliste. For hver valgliste ordnes stemmesedlene i grupper for urettede og rettede stemmesedler.

b. De urettede stemmesedlene telles av minst to personer. Antallet føres inn på lister som føres av minst to personer.

c. Ved opptellingen av de rettede stemmesedlene registreres alle endringer velgerne har gjort på stemmesedlene. Et medlem av tellekorpset leser opp navnene som har fått tilleggsstemme, navn ført over fra andre lister og navn som er strøket. Deretter leveres stemmesedlene til et annet medlem som kontrollerer opplysningene. Minst to personer som fører hver sin liste. Disse listene sammenlignes med jevne mellomrom.

En stemmeseddel skal vrakes dersom den er merket slik at det går frem hvem velgeren er, eller ikke har en overskrift som viser hvilken kandidatliste den gjelder.

d. Deretter beregnes de enkelte listenes listestemmetall. Hver stemmeseddel teller like mange listestemmer som det skal velges medlemmer til menighetsrådet.

Ved oppføring av navn fra annen valgliste, trekkes det fra én listestemme pr. navn på valglisten, mens det legges til én listestemme pr. navn på den andre valglisten.

e. Deretter beregnes kandidatenes personlige stemmer. Kandidater med stemmetillegg (ført opp to ganger) får 2 stemmer pr. stemmeseddel. Ved tilleggsstemme får disse kandidatene 3 stemmer. Kandidater uten stemmetillegg får 1 stemme. Ved tilleggsstemme får disse kandidatene 2 stemmer. Kandidater som er strøket får ingen stemme. Kandidater med stemmetillegg som bare er strøket én gang, får 1 stemme.

f. Ved valgoppgjøret legges listestemmetallet til grunn for mandatfordelingen som skjer i henhold til St. Laguës modifiserte metode. Det innebærer at hver listes stemmetall divideres med 1,4-3-5-7 osv. Hvert stemmetall skal divideres så mange ganger som det er nødvendig for å finne det antall mandater listen skal ha. Det første mandatet tilfaller den listen som har den største kvotienten. Det andre mandatet tilfaller den listen som har den nest største kvotienten osv. Hvis flere lister har samme kvotient, tilfaller mandatet den av listene som har størst stemmetall. Har de samme stemmetall, avgjøres det ved loddtrekning hvilken liste mandatet skal tilfalle.

g. Når det er avgjort hvor mange mandater en valgliste skal ha, fordeler valgstyret representantplassene til kandidatene på listen. Kandidatene kåres i rekkefølge etter antall mottatte personlige stemmer. Har flere kandidater fått like mange stemmer, eller ingen stemmer, er rekkefølgen på listen avgjørende. Deretter kåres så vidt mulig 5 vararepresentanter pr. liste etter den videre rekkefølge i antall mottatte personlige stemmer.

Saglie påpekte også at bestemmelsene om opptelling ved forholdstallsvalg henviste til en foreldet utgave av valgloven. Bestemmelsene om opptellingsprosedyre og valgoppgjør ved forholdstallsvalg foreslås derfor tatt inn i valgreglene i sin helhet, slik at det ikke lenger er nødvendig med henvisning til valgloven av 1985 (som er foreldet). Det foreslås også å revidere bestemmelsene og prosedyren slik at den svarer til tilsvarende bestemmelser i den gjeldende valgloven av 28.06.2002, §§ 10-6-3, 11-4-3 og 11-12. Denne revisjonen vil medføre at opptellingsreglene blir kortere og enklere. Den vesentligste forskjellen i forhold til valglovens bestemmelser er at det ved valg av menighetsråd er anledning til å stryke navn på listen. Denne muligheten finnes ikke ved kommunevalget. I valghåndboken vil det bli tatt inn utfyllende forklaringer og eksempler for å lette opptellingen i praksis.

I bokstav e. er begrepene ”forhåndskumulering” og ”kumulering” erstattet av henholdsvis ”stemmetillegg” og ”tilleggsstemme”.

II.4 Andre forslag til endringer i regelverket

Disse temaene er i hovedsak satt opp i den rekkefølgen de finnes i regelverket, jf henvisningen til de aktuelle paragrafer i *Særskilte regler for valg av menighetsråd ved valgordningsforsøkene i 2009*.

Fastsettelse av valgdag(er) for menighetsrådsvalget

Valgdagene berammes i tråd med forutsetningene i stat-kirke-forliket til samme dag(er) som kommune- og fylkestingsvalget 2011. Dette finner sted 12. september 2011, med mulighet for kommunene til å vedta å avholde valg også søndag 11. september 2011.

Dette medfører endring i følgende bestemmelser:

§ 2.1, første punktum: årstall og dato er endret.

§ 2.2, annet ledd: dato er endret.

Endring av årstall, datoer og frister

Årstall, datoer, frister og klokkeslett er oppdatert i ytterligere noen paragrafer. Det gjelder:

§ 2.3, annet ledd, annet punktum: Kun klokkeslettet er endret – i samsvar med endring i valgloven i 2009.

§ 2.6, fjerde punktum: Kun årstall er endret.

§ 7.1 a: Kun årstall og frist er endret.

§ 7.5: Kun årstall er endret

Bestemmelser om *Utgifter ved menighetsrådsvalg*: Kun årstallet endres.

Underskriverne – forslagsstillerne – nominasjonskomité

Berører §§ 7.1, 7.2 og 7.3

Det foreslås at en i hovedsak benytter betegnelsen ”forslagsstillere”, og at betegnelsen ”underskriverne” går ut.

Det foreslås også en tydeliggjøring av bestemmelsene om nominasjonskomite og forslagsstillere. Det foreslås bestemmelser som regulerer menighetsrådets ansvar når det gjelder oppnevning av nominasjonskomite og forslagsstillere, og forholdet mellom forslagsstillerne og nominasjonskomiteen. Det skisseres også prosedyre kun med forslagsstillere, uten nominasjonskomite, og bestemmelser om at menighetsrådet i visse tilfeller kan avstå fra å oppnevne nominasjonskomite og/eller forslagsstillere.

Følgende endringer foreslås:

§ 7.1 b skal lyde:

b. skal være egenhendig underskrevet av 10 stemmeberettigede forslagsstillere,

Ordet ”forslagsstillere” er lagt til.

§ 7.1 c skal lyde:

c. skal tydelig angi hvilket valg det gjelder (navn på sokn, gruppe og valgdager) og som overskrift (foran navnene på kandidatene) ha navnene på forslagsstillerne,

Betegnelsen ”underskriverne” er erstattet med ”forslagsstillerne”.

§ 7.1 d skal lyde:

d. skal angi en tillitsvalgt blant forslagsstillerne som menighetsrådet kan henvende seg til ved forhandlinger om listeforslaget,

Betegnelsen ”tillitsmann” er erstattet med ”tillitsvalgt”. Begrepet ”underskriverne” er erstattet med ”forslagsstillerne”.

§ 7.1 Nytt annet ledd til femte ledd (etter første ledd bokstav h.) skal lyde:

Menighetsrådet ser til at det blir stilt kandidatliste(r) til valget.

Menighetsrådet kan oppnevne en nominasjonskomite på 3-5 medlemmer som forestår arbeidet med å skaffe fram kandidater til menighetsrådet. Nominasjonskomiteen skaffer også fram ytterligere forslagsstillere slik at det blir 10 forslagsstillere inkludert nominasjonskomiteens medlemmer. Forslagsstillerne foretar den endelige prioritering av kandidatlisten.

Alternativt kan menighetsrådet oppnevne 10 forslagsstillere som får i oppdrag å skaffe fram kandidater til menighetsrådet og foreta prioriteringen av kandidatlisten.

Når menighetsrådet er kjent med at det vil bli fremmet forslag til kandidatliste(r) av grupper av kirkemedlemmer, kan menighetsrådet avstå fra å oppnevne nominasjonskomite eller forslagsstillere.

Forslaget dekker tre mulige tilfeller: bruk av både nominasjonskomite og forslagsstillere, bruk bare av forslagsstillere, nominasjon ved grupper av kirkemedlemmer (mest aktuell ved forholdstallsvalg).

§ 7.2, første ledd skal lyde:

Et forslag til kandidatliste ved forholdstallsvalg må ikke ha forslagsstiller eller kandidat felles med andre forslag.

Ordet ”underskriver” er erstattet med ”forslagsstiller”.

§ 7.2, annet ledd, første og andre punktum skal lyde:

Står en forslagsstiller bak flere lister, skal menighetsrådet pålegge forslagsstilleren innen en bestemt frist å si fra hvilken kandidatliste vedkommende vil stå som forslagsstiller til. Svarer forslagsstilleren ikke, strykes navnet fra listen over forslagsstillere på samtlige lister.

Ordet ”underskriver” er erstattet med ”forslagsstiller”, i tillegg til noen språklige endringer.

§ 7.3, første ledd, første punktum skal lyde:

Menighetsrådet avgjør om forslagene til kandidatlistene skal godkjennes, og undersøker om kandidatene og forslagsstillerne oppfyller de lovbestemte vilkår.

Ordet ”underskriverne” etter ”forslagsstillerne” er sløyfet.

Endringer i en innlevert kandidatliste

Berører MR § 7.2 og 7.3

Når en kandidatliste er innlevert, kan den normalt ikke tilbakekalles eller endres. Men det hender at kandidater av ulike grunner ber om å bli strøket av listen, før listen trykkes og distribueres til velgerne. Det heter i de gjeldende reglene at tillitsmannen for listen bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet, og om det nye navnet skal settes inn på den tomme plassen eller nederst på listen. Det har vært en del uro rundt denne bestemmelsen, og tilfeller hvor forslagsstillerne har opplevd den endelige kandidatlisten ikke var i samsvar med de prioriteringer som forslagsstillerne hadde gjort.

I Valgloven er det bestemmelser om tillitsvalgt med vararepresentant, evt. de to øverste underskriverne, dersom det ikke er angitt hvem som skal ha disse funksjonene (Valgloven § 6-1 og Valgforskriften § 14).

Kirkerådet vil foreslå at plassering av ny(e) kandidat(er) behandles av forslagsstillerne, men at disse også kan bestemme at dette delegeres eller ivaretas av den tillitsvalgte for listen.

Kirkerådet fremmer følgende forslag:

§ 7.2, annet ledd, femte punktum og nytt sjette punktum skal lyde:

Forslagsstillerne bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet og om navnet skal settes inn på den tomme plassen eller nederst på listen. Forslagsstillerne kan delegere avgjørelsen til den tillitsvalgte for listen.

§ 7.3, tredje ledd skal lyde:

Dersom en kandidat blir fritatt, strykes navnet. Forslagsstillerne bestemmer hvilket navn som skal settes i stedet og om navnet skal settes inn på den tomme plassen eller nederst på listen. Forslagsstillerne kan delegere avgjørelsen til den tillitsvalgte for listen.

Opphør av alternativ ordning ved stemmegivning med bruk av konvolutt

Berører § 11.4

Ved valget i 2009 ble det innført som normalordning at det ikke lenger skulle benyttes konvolutt ved stemmegivningen i valglokalet på valgdagen, men ordningen med bruk av stemmesedelkonvolutter ble beholdt som alternativ ordning. Denne alternative ordningen anses ikke nødvendig lenger. Der det er stemmegivning i flere sokn i samme valglokale må en enten ha separate valgurner for hvert sokn, eller stemple stemmesedlene med stempel hvor det går klart fram hvilket sokn velgeren som har avgitt stemme tilhører.

Kirkerådet foreslår:

§ 11.4, tredje ledd oppheves.

Rapportering og innberetning

Berører § 12.5

Det foreslås å endre bestemmelsene, slik at det er samsvar mellom bestemmelsen i valgreglene og de nye rapporteringsrutinene gjennom valgmodulen i Den norske kirkes medlemsregister.

Kirkerådet fremmer følgende forslag:

§ 12.5 skal lyde

Utfallet av valget og andre data som skal innberettes om valget skal føres inn på fastsatt skjema i valgmodulen i Den norske kirkes medlemsregister sammen med angivelse av det samlede antall stemmeberettigede som har avgitt stemme ved valget. Utskrift av rapport fra valgmodulen tas inn som vedlegg i menighetsrådets møtebok sammen med valgboken.

Møteboken underskrives av samtlige tilstedeværende medlemmer av menighetsrådet.

Menighetsrådets leder sender uten opphold melding til dem som er valgt.

Innberetning til bispedømmerådet om valg på menighetsråd skjer elektronisk gjennom registreringen i medlemsregisterets valgmodul, jf. første ledd. Menighetsrådets leder sørger for at registrering og innberetning gjennom valgmodulen finner sted i samarbeid med den lokale kirkeadministrasjonen.

Frist for rapportering tas inn i veiledningen i valghåndboken.

II.5 Prøveordning med valg på halve menighetsrådet annet hvert år. Prøveordning med sammenslåtte menighetsråd.

II.5.1 Prøveordning med valg på halve menighetsrådet annet hvert år

Denne ordningen ble innført ved menighetsrådsvalget i 2005, jf. Rundskriv nr. 4 2005 fra Kirkerådets direktør. Alle menigheter som ønsket det kunne delta i forsøket. Forsøket ble igangsatt i vel 200 menigheter.

I forbindelse med at valgperioden ved kirkevalget i 2009 skulle være to år, oppsto det en viss usikkerhet angående funksjonstiden for de som skulle velges til menighetsråd i disse prøvemenighetene. Kirkerådet sendte derfor ut en presisering om dette i Rundskriv nr. 2 2009:

11 Mer om forsøk med valg på halve rådet annet hvert år

Det har kommet en del spørsmål angående funksjonstid for medlemmer av menighetsråd som deltar i prøveordningen. I den foreløpige Valgveiledningen, s.10 står følgende:

”De som velges, må velges for inntil 4 år, med mulighet for at det bare blir en 2 års periode. Lengden for valgperioden for disse avklares på Kirkemøtet 2010, når det vedtas regler for valget i 2011.”

Dette har sammenheng med at prøveordningen skal evalueres etter valget i 2009, slik at Kirkemøtet i 2010 kan ta stilling til om denne ordningen skal videreføres eller ikke.

Det har også kommet søknader til Kirkerådet om å få avslutte prøveordningen nå, bl.a. på bakgrunn av uvissheten om lengden på funksjonstiden, og problemer med å få kandidater til å sitte i inntil 4 år når funksjonstiden i øvrige menighetsråd blir på 2 år.

I rundskriv nr. 4 2005 heter det: ”Menigheter som deltar må være villige til å avholde valg både 2007 og 2009. Forsøksperioden avsluttes 2011”.

Det er etter dette ikke noe i veien for at man velger den halvparten av menighetsrådet som står på valg i 2009 for 2 år, og avslutter forsøket med det. Da vil man måtte velge fullt menighetsråd i 2011.

Forsøksmenighetene kan etter dette velge en av to løsninger:

1. Enten: De som blir valgt inn i 2009, vil velges for fire år, men med mulighet for at de kun blir sittende i to år. Funksjonstiden blir endelig avklart på Kirkemøtet 2010. Denne løsningen kan velges av menigheter som ønsker å fortsette ordningen uten avbrudd hvis det blir mulig etter Kirkemøtets behandling.

2. Eller: Halve rådet velges i 2009 for to år. Forsøket avsluttes i 2011. Denne løsningen kan velges av menigheter som vil avslutte forsøket.

Forsøksmenighetene gir melding til bispedømmerådet om hvilken løsning de velger.

Opprinnelig skulle denne prøveordningen ha en varighet på 6 år, fra 2005 til 2011 med evaluering på Kirkemøtet i 2010. På grunn av arbeidet med demokratireformen har ikke Kirkerådet hatt kapasitet til å foreta evalueringen i tide. Kirkerådet ønsker også av andre grunner å utvide tidsrammen for forsøket. Så lenge demokratireformens forsøksfase pågår, anses det lite tjenlig å trekke endelige konklusjoner vedrørende denne ordningen. Det er først etter valget i 2011 arbeidet med permanente valgordninger vil begynne.

Forslaget innebærer at forsøksperioden utvides med to år, til 2013. For de som er i prøveordningen betyr dette at den halvdelen av rådet som ble valgt i 2009, sitter i 4 år fram til 2013. I 2011 blir det valg på halve rådet, med en funksjonstid på 4 år. I 2013 blir det valg på halve rådet for 4 år, men med mulighet for 2 år dersom ordningen ikke gjøres permanent fra 2015.

Hovedevaluering av prøveordningen skjer i løpet av 2012-13. Det legges opp til at Kirkemøtet i 2013 eller 2014 vil vedta permanente valgregler for Den norske kirke, etter at demokratireformen er gjennomført. I sammenheng med dette forventes Kirkemøtet å ta stilling til om ordningen med valg på halve rådet annet hvert år gjøres permanent eller ikke.

Det vil denne høsten (2010) bli innhentet en underveisevaluering fra de som er med i prøveordningen, og fra de som av ulike grunner har valgt å gå ut av ordningen. Som i 2009 vil menigheter som ønsker å avslutte ordningen med valget i 2011 kunne gjøre dette. Menighetene må da sende melding til bispedømmerrådet om dette.

Det fremmes følgende forslag til vedtak (forslag til vedtak pkt. 9):

Kirkemøtet fastsetter følgende for menighetene som omfattes av prøveordningen med valg av halve menighetsrådet annet hvert år:

- *Forsøksperioden forlenges til 2013.*
- *Valgperioden for menighetsrådsmedlemmer valgt i 2009 løper i fire år.*
- *Forsøksmenighetene avholder valg på halve rådet i 2011, med funksjonstid fire år.*
- *Forsøksmenighetene avholder valg på halve rådet i 2013 for fire år, med mulighet for at valgperioden forkortes til to år hvis ordningen ikke videreføres ved valget i 2015.*
- *Forsøksmenigheter som ønsker å avslutte forsøket gir melding om dette til bispedømmerrådet. I disse menighetene velges hele rådet på nytt i 2011. Menighetsrådsmedlemmer valgt i 2009 avslutter sin valgperiode etter to år.*
- *Prøveordningen evalueres etter menighetsrådsvalget i 2011.*

II.5.2 Prøveordning med sammenslåtte menighetsråd

Berører merknadene til § 7.1

Forsøk med sammenslåtte menighetsråd som ble igangsatt i forbindelse med valget i 2005, ble videreført i 2009. Svært mange av de om lag 80 sokn som ble med på ordningen i 2005 og de 19 sokn som ble med ved valget i 2009, er godt fornøyd med ordningen. Det vises til vedlagte notat om *Erfaringer fra forsøk med sammenslåtte menighetsråd*.

Kirkerådet vurderer om en derfor skal søke departementet om at ordningen med sammenslåtte menighetsråd kan bli en permanent ordning for de sokn som ønsker det. Det vil være naturlig at dette gjøres etter en bredere evaluering av ordningen, med sikte på at ordningen kan være klar i god tid før valget i 2015. Siden dette vil være en sak som bør legges frem for menighetsmøtene i de berørte sokn, synes det naturlig at evalueringen gjennomføres i 2011- 2012.

Forlengelse av forsøksordningen for menighetsrådsperioden 2011-2015 må drøftes med departementet. Denne drøftingen er ikke avsluttet. Kirkerådet tar sikte på å avklare dette med departementet før Kirkemøtet 2010.

Kirkerådet foreslår følgende vedtak (forslag til vedtak pkt. 10):

Kirkemøtet anbefaler at prøveordningen med sammenslåtte menighetsråd videreføres for valgperioden 2011-2015. Ordningen evalueres etter menighetsrådsvalget i 2011.

II.6 Enkelte andre spørsmål som ikke medfører forslag om regelendringer

Oppgavefordelingen mellom menighetsrådet og fellesrådet

Berører §§ 1.2, 2.1, 2.6 m.v.

Dette gjelder bl.a. hvilken rolle og plass kirkelig fellesråd og kirkevergen bør ha for å sørge for samordning mellom menighetsrådene. I veiledningen i Valghåndboka 2009 står det kun at det er naturlig at fellesrådet koordinerer de kirkelige valgstyrenes dialog med kommunens valgstyre. Her vil det være en fordel om fellesrådet og kirkevergen fikk en sterkere rolle. Mange steder har menighetsrådet ikke noe sekretariat eller administrasjon, og det vil da ofte være kirkevergen eller fellesrådskontoret som ivaretar sekretærfunksjoner.

Reglene i dag sier svært lite om fellesrådets og kirkevergens rolle. Ved de senere valg, og særskilt under kirkevalget i 2009, har fellesrådets sekretariat mange steder hatt en viktig koordinerende rolle. Det gjelder ikke bare i forhold til kommunen vedrørende økonomi eller bruk av valglokaler, men også samordning mht. informasjon, felles valginformasjon, valgsteder, åpningstider, valg på søndagen, steder for forhåndsstemmegivning, rapportering i valgmodulen osv.

Det bør vurderes om det er behov for å nevne fellesrådets ansvar i regelverket eller om det er tilstrekkelig at dette tas inn i veiledningen.

Valgboken. både valgstyrets og stemmestyrenes valgbok

Berører § 2.5, 11.3, 12.5.

En god del menigheter og valgstyret har etterlyst klarere informasjon og oversikt om hva som skal tas inn i valgboken, og at dette bør sees i sammenheng med de opplysninger som valgstyret skal registrere i valgmodulen. Videre kan regelverket være vanskelig å forstå, da en benytter både valgbok og møtebok, jf § 11.3, 12.5 m.v.

Det bør foreligge en oversikt over de tema som skal tas med i valgboken i forhold til de opplysninger som skal registreres og rapporteres i valgmodulen. Det er viktig at stemmestyret vet hvilke opplysninger og data som skal rapporteres. Et slikt skjema bør kunne lastes ned fra valgmodulen og foreligge i Valghåndboken. Alle i valgstyret eller stemmestyret skal skrive under det som innføres i valgboken. Det bør vurderes nærmere om det er tilstrekkelig at to personer (leder og nestleder) skriver under.

Bør det legges til rette for at norsk statsborger bosatt i utlandet bør gis muligheter for å stemme ved menighetsrådsvalget?

Berører § 3.1.

Det er en god del personer som oppholder seg en lengre eller kortere periode i utlandet, som har bostedsadresse i et sokn, men som har begrensede muligheter til å avgi stemme og evt. også forhåndsstemme.

Disse vil få tilsendt eller ettersendt valgkort, og det skulle således ikke være noe til hinder for at disse får stemme. Forutsetningen må være at de selv sørger for å få stemmeseddel, og sende den sammen med ev valgkortet, til bostedssoknet i god tid før opptellingen tar til. Det må i så fall regelfestes og lages en veiledning for forhåndsstemming pr. post.

Bør praksis med ordningen at biskopen i særlige tilfelle kan samtykke i at en person for et begrenset tidsrom gis stemmerett i et annet sokn enn det vedkommende er bosatt i endres?

Berører § 3.2

I henhold til rundskriv nr 2/2009 har praksis vært at innvilgelse av stemmerett i annet sokn enn der de er bosatt, i hovedsak gjelder personer som er villige til å stå på en kandidatliste i et annet sokn enn der de er registrert bosatt, og dermed gjelder for en valgperiode, deretter går de automatisk tilbake til sitt bostedssokn før neste valg, selv om de sitter i menighetsrådet til 30.oktober. Ved valget i 2009 var det en god del søknader og de fleste av disse ble innvilget. Enkelte av biskopene har satt som vilkår at minimum halvparten av kandidatene måtte være bosatt i soknet.

Videre gjelder ordningen studenter og skoleungdom som oppholder seg i et annet sokn enn der de er registret bosatt. For studenter vil det dessuten være aktuelt å legge til rette for forhåndsstemmegiving ved aktuelle høyskoler og universitet, der studentmenigheten hjelper til med å laste ned stemmesedler for studentenes hjemmemenighet, jf § 10.1 annet ledd.

Dessuten gjelder ordningen personer som flytter på institusjon utenfor sitt sokn/ sin "hjemmemenighet", og medlemmer av menighetsrådet som i løpet av valgperioden flytter ut av soknet til et nabosokn.

I alle disse tilfeller vil det være menighetsrådet som søker biskopen.

Tidligere var prest i offentlig kirkelig stilling og dennes ektefelle, og klokker i fast stilling, å anse som bosatt i det soknet de var tilsatt, men denne bestemmelsen ble ikke videreført i kirkeloven i 1996.

Kirkerådet mener det vil være naturlig at alle kirkelig ansatte som er tilsatt i et sokn i minimum 50 % stilling bør ha stemmerett i den menigheten de tjenestegjør i, dersom de ønsker det.

Kirkemøtet har bedt om at Kirkerådet utreder om en person som er engasjert i en annen menighet enn der vedkommende er bosatt, bør kunne gis stemmerett i denne menigheten. Dette gjelder særlig i bymenigheter med litt ulik profil. Dette vil åpne for at personer kan

”løse soknebånd”, slik det er mulig bl.a. i Danmark. Biskopen i Bjørgvin har innvilget noen slike søknader med hjemmel i kirkeloven § 4 annet ledd, jf valgreglenes § 3.2.

Kirkerådet vil anbefale at saken utredes nærmere før Kirkevalget 2015.

Målsettingen om minst 20 % representasjon av ungdom under 30 år

Berører § 7.1h.

Ved siste valg var omtrent 5 % av kandidatene under 30 år ved menighetsrådsvalget. I Oslo lå andelen på vel 9 %, i Tunsberg under 4 %. Andelen medlemmer under 30 år som ble valgt inn var 5,8 % på landsbasis. 11,6 % i Oslo og 3,9 % i Sør-Hålogaland. (evalueringsrapporten, EVA s. 165 og 193). Tilsvarende tall ved valget i 2005 lå på 5,6 % og i 2001 på 6,2 %. (Årbok for Dnk 2006 s. 39).

Utviklingen synes å ha gått i motsatt retning enn det som er målsettingen. Det kan virke demotiverende å ha en urealistisk målsetting som en aldri er i nærheten av å oppnå. Som et alternativ til dagens prosent-målsetting, kan det overveies en målsetting om at det skal være kandidater under 30 år på alle lister – der det er velgere i soknet under 30 år.

Det foreslås ingen endring, men at saken bør vurderes med sikte på en evt. endring.

Presentasjon av kandidater.

Berører § 7.5.

Mange har etterlyst at presentasjonen av kandidatene, også til menighetsrådet, var for dårlig. Også evalueringsrapporten (EVA) har satt fokus på dette.

Per i dag er det ikke bestemte krav til presentasjon av menighetsråds kandidater ut over det som skal stå på stemmeseddelen, men veiledningen anbefaler å følge regelen til bispedømmerrådsvalget. Spørsmålet er om det skal regelfestes krav til presentasjon av menighetsråds kandidater. I en del mindre sokn, der alle kjenner alle, vil dette kunne oppleves som unødvendig og litt voldsomt.

Det foreslås ikke endringer i regelverket.

Forhåndsstemmegivning

Berører § 10.

Dette går særlig på å utfordre menighetene om å legge til rette for forhåndsstemming, bl.a. på institusjoner og i tilknytning til ulike arrangement som menigheten har i løpet av de siste ukene før valget, både for ungdom o.a.

I forbindelse med forhåndsstemming er ordningen i dag at det ikke benyttes valgurner, jf § 10.10 med merknader. Stemmemottakeren fører kun en liste over mottatte forhåndsstemmer, evt ordnet a) for forhåndsstemmer i eget sokn og b) forhåndsstemmer som oversendes andre sokn.

Det bør vurderes om en bør benytte særskilt valgurne for forhåndsstemmer i eget sokn, for eksempel til bruk på menighetskontoret og lignende. Det må da føres en liste over antall forhåndsstemmer med tid og sted. Forhåndsstemmene legges fortsatt i konvolutt og omslagskonvolutt og en skal selvsagt ikke krysse av i manntallet. Dette vil kreve endringer i regelverket. Forslag om dette fremmes ikke nå.

Velgere som ikke står i manntallet

Berører § 11.2 med merknader.

Det kreves her at person som ikke står i manntallet må legge fram skriftlig og begrunnet krav om at vedkommende skal stå i manntallet.

Det er noe usikkert hvordan dette praktiseres både under valget og ved opptellingen, særlig i de tilfeller hvor det ikke foreligger nødvendige fakta om situasjonen, og hvor disse er vanskelig å sjekke før opptellingen finner sted. Dette gjelder bl.a. personer som har flyttet til Norge fra våre naboland og som tror de automatisk blir medlemmer av Den norske kirke. Disse må altså melde seg inn, og er således ikke stemmeberettigede på valgdagen, og bør få informasjon om å møte opp på menighetskontoret med dåpsattest for å få ordnet dette, om mulig før valgdagen. Dette vil kreve et opplegg for informasjon til disse velgerne.

En annen problemstilling er knyttet til personer med hemmelig adresse og/eller identitet, og om det er mulig å finne ordninger som gjør at disse kan avlegge stemme selv om de ikke er oppført med fulle opplysninger i manntallet. Det må undersøkes hvordan dette løses ved de politiske valg, og vurderes om det lar seg gjøre å innføre tilsvarende ordninger og prosedyrer ved Kirkevalget.

Ved offentlige valg er det ikke anledning til å stemme på nytt på valgdagen, dersom vedkommende har avgitt forhåndsstemme

Berører § 11.4, 12.3

Ved offentlige valg er det ikke adgang til "å stemme om igjen" på valgtinget i den forstand at en velger som har forhåndsstemt kan ombestemme seg og stemme på nytt på valgtinget. En del menigheter mener en bør ha samme bestemmelse ved de kirkelige valgene, da det enkelte steder medfører merarbeid.

Kirkerådet anser at antallet som "stemmer om igjen" er så pass lite, at en bør kunne imøtekomme de velgerne som vil stemme på nytt. Dette vil således ikke kreve endringer i regelverket.

III. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011

III.1 Bakgrunn

Evalueringen av Kirkevalget 2009 viste behov for å gjennomgå reglene for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte, vurdere om preferansevalgordningen skal benyttes ved neste valg, og gjøre de nødvendige endringer og justeringer i regelverket blant annet med sikte på forbedringer og forenklinger av denne ordningen. Til Kirkerådets møte 27.-28.mai 2010 ble det lagt fram drøftinger og forslag til hovedlinjer for revisjon av reglene for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Kirkerådet gjorde følgende vedtak:

III. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Endringer og justeringer av valgregler for valget i 2011.

1. Kirkerådet anbefaler at ordningen med preferansevalg ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet beholdes i 2011 med forbedringer og forenklinger på bakgrunn av erfaringer ved Kirkevalget i 2009 og evalueringen av Kirkevalget 2009. Administrasjonen bes om å legge fram forslag om de konkrete regelendringer til rådets møte i september 2010.
2. Forslaget til regelendringer skal gjøre det lettere for velgeren å gjøre seg kjent med kandidatene og treffe sitt valg, og omfatte følgende:
 - a. Forbedret presentasjon av kandidatene, slik at presentasjonen inneholder kandidatens syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Myndigheten til å fastsette hvilke spørsmål kandidatene skal besvare og å innhente kandidatens svar, tillegges nominasjonskomiteen(e),
 - b. Forenklet oppsett av stemmeseddelen hvor preferansene angis med tallverdier i én kolonne til venstre for kandidatens navn.
 - c. På kandidatlisten angis hvilke kandidater som er fremkommet ved supplerende nominasjon. Kandidatlisten settes opp i alfabetisk rekkefølge.

Kirkerådet understreker behovet for god informasjon om kandidatene og god distribusjon av denne informasjonen til velgerne. Kirkerådet ber prosjektledelsen for Kirkevalget vurdere tiltak som kan legge til rette for kandidatens egenprofilering og for bekjentgjøring av (konkurrerende) anbefalinger for stemmegivning.
3. Velgeren skal kunne rangere alle kandidatene. Minst én kandidat må rangeres. Bestemmelsen i reglens III § 2-1, tredje punktum oppheves.
4. Kirkerådet tilrår at bispedømmene viderefører samme forsøksordning i 2011 som de hadde i 2009. Reglene for fastsetting av forsøk videreføres slik at

Kirkemøtet etter forslag fra bispedømmerådene fastsetter forsøksordningene i det enkelte bispedømme. Bispedømmerådene bes komme med sine ønsker om forsøksordning for Kirkevalget 2011 innen 1. oktober 2010.

5. Valgdagen(e) for direkte valgogang/direkte valg foreslås fastsatt til 11.-12. september 2011, samtidig med kommune- og fylkestingsvalgene. Fristene for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat justeres i samsvar med dette.
6. Bestemmelsen som begrenser muligheten til gjenvalg settes midlertidig ut av kraft også ved Kirkevalget i 2011.

Det legges nå fram forslag til regelendringer i tråd med Kirkerådets vedtak. Et foreløpig forslag til vedtak med kommentarer ble sendt til bispedømmerådene i juni 2010. Det ble avholdt konsultasjon med bispedømmerådene 31. august 2010. En sammenfatning av bispedømmerådernes synspunkter vil bli utarbeidet til Kirkerådets møte.

Kirkerådet innhentet også en vurdering av forslagene til forenkling og forbedring av preferansevalgordningen fra forsker Jo Saglie, Institutt for Samfunnsforskning, se vedlagte notat av 8. juli 2010. Det er ikke foretatt endringer i Kirkerådets forslag til regelendringer som følge av Saglies vurderinger, men vurderingene på noen punkter trukket inn i overveielser, og notatet er vedlagt saksorienteringen.

I det følgende drøftes og begrunnes forslagene til regelendringer. På enkelte punkter drøftes også andre tiltak. For å lette oversikten over rekkevidden av de foreslåtte endringene, er det ved siden av forslag til vedtak vedlagt et dokument med komplett regelsett, hvor forslag til endringer er markert med *kursiv*.

Innledningsvis gjennomgås preferansevalgordningen, med forslag til de nødvendige endringer og justeringer i regelverket med sikte på forbedringer og forenklinger av ordningen. Det legges fram forslag til regelendringer og andre tiltak. (III.1)

Deretter behandles reglene for fastsetting av hvilken forsøksordning som skal benyttes i de ulike bispedømmene. (III.2)

Valgdag(er) for direkte valg/valgogang på leke medlemmer til bispedømmerådene i 2011 må fastsettes. (III.3)

Fristene for offentliggjøring av valgresultater og for innsending av stemmesedler og opptelling må endres i forhold til de fastsatte valgdager. (III.4)

Regelen som regulerer mulighetene for gjenvalg ble satt midlertidig ut av kraft ved valget i 2009, og tas opp til ny vurdering. (III.5)

I komitémerknadene fra Kirkemøtet i 2008 (sak KM 11/08), nevner komiteen noen temaer som den mener bør utredes nærmere i forbindelse med evalueringen av valget i 2009. Det gjelder endringen i styrkeforholdet mellom leke medlemmer, prester og lek kirkelig ansatte. Komiteen nevner også forslag om å innlemme lek kirkelig tilsatte i kategorien leke medlemmer. Sekretariatet har ikke hatt kapasitet til å utrede disse spørsmålene, som må involvere det mer omfattende spørsmålet om Den norske kirkes tenkning om forholdet mellom embete og råd. Sekretariatet viser til at det er igangsatt et utredningsarbeid omkring framtidig kirkeordning, og at slike spørsmål bør sees i denne større sammenheng. Tilsvarende gjelder for to andre spørsmålsstillinger som er kommet opp i forbindelse med Kirkevalget 2009: Det er stilt spørsmål ved valgbarheten til ordinerte prester som ikke er i offentlig kirkelig prestestilling som i dag (og tidligere) har stemmerett og er valgbare som leke medlemmer. Det er også kommet forslag om at prester og lek kirkelig tilsatte skal kunne gis anledning til å stemme ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

I evalueringen har enkelte instanser stilt spørsmål ved om tiden mellom direkte valgogang og de øvrige valgoganger kan kortes ned der det er kombinasjon av direkte og indirekte valg. Fra ett bispedømme med rent direkte valg av leke medlemmer har det vært stilt spørsmål ved om valg til alle kategorier kan ha samme frist som valgdagen for det direkte valget. Sekretariatet legger ikke fram forslag til endringer på dette punktet.

Forslag til endringer i valgreglene i forbindelse med gjennomgangen av ordningene for det samisk-kirkelige demokratiet i Den norske kirke behandles i eget avsnitt. (IV)

III.2 Preferansevalgordningen

III.2.1 Evalueringer av Kirkevalget om preferansevalgordningen

”Kyrkjevalet 2009” – rapport frå Kyrkjerådet sin prosjektleiar

I prosjektleders rapport som ble lagt fram for Kirkerådet i mars 2010 som orienteringssak (sak KR 2.12/10) omtales erfaringene med preferansevalg i bispedømmerådsvalget. Det pekes på en rekke forbedringspunkter på bakgrunn av erfaringene ved valget i 2009, dels som følge av kritikk av ordningen og av meldinger om usikkerhet og forvirring ved avgivelse av stemme.

Særlig omtales utslaget av å ha en uprioritert, alfabetisk kandidatliste ved direkte valg/direkte valgogang, med den følge at kandidater med etternavn tidlig i alfabetet i uforholdsmessig stor grad er valgt inn. Denne effekten ble forsterket av at ved feilavkrysning med to kryss i samme kolonne, skulle det øverste krysset telle, en regel som ble gjenstand for særlig kraftig kritikk (III § 12-1, tredje ledd). Det ble også pekt på mangelfull informasjon/kjennskap til kandidatene, og på et høyt antall forkastede stemmer.

På den positive siden framheves at preferansevalget har flyttet makt fra nominasjonskomiteen til velgerne, at kirkens medlemmer i langt større grad enn tidligere

har hatt innvirkning på hvem som står på kandidatlistene gjennom ordningen for supplerende nominasjon, og på hvem som ble valgt inn. Når det gjelder utslaget av den alfabetiske ordningen av kandidatene, var dette ikke problem på samme måte i den indirekte valgongangen.

Prosjektleder nevner følgende muligheter for forbedringer og forenklinger av preferansevalgordningen ”utan å fjerne hovudintensjonen om at det er veljaren som skal ha størst påverknad”:

- redusere antall kolonner på stemmeseddelen uten å redusere antall preferanser
- kan vurdere å redusere antall preferanser
- kan vurdere å redusere antall kandidater for å forenkle informasjonen til velgeren
- kan tenkes andre måter å sette opp kandidatlisten på enn alfabetet
- kandidatpresentasjonen må være så opplysende, aktuell og tilgjengelig som mulig.

Prosjektleder framhever at uansett hvordan kandidatlisten ordnes vil ordningen kreve en del av velgeren:

Nettopp av di kandidatane representerer seg sjølve, ikkje eit bestemt parti eller ei gruppering, må veljaren gjere seg kjent med alle kandidatane. Akkurat denne delen er det vanskeleg å forenkle. Samanlikna med det offentlege valet der kandidatane som står på val fordeler seg i hovudsak på 7 partiprogram, gjev valordninga til Den norske kyrkja inga opning for slike avgrensa valalternativ. Dess viktigare vert det at kandidatpresentasjonen er så opplysende, aktuell og tilgjengeleg som mogleg.

”Når alle stemmer teller...” Den offisielle forskningsbaserte evalueringsrapporten om preferansevalgordningen

Evalueringsrapporten går grundig inn på hvordan preferansevalgordningen fungerte og drøfter ordningens egnethet og noen dilemmaer knyttet til bruk av ordningen og forslag til endringer og forbedringer (s.172-173, 187-190, 200-202, 211-217, 270-273).

Hovedpunkter fra delrapport 3

Preferansevalg og valgdeltakelse (s.172-173)

Når det gjelder forholdet mellom preferansevalgsordningen og valgdeltakelsen, påpekes flere forhold som tyder på at sider ved preferansevalgsordningen kan være noe av grunnen til at deltakelsen ved bispedømmeråds- og Kirkemøtevalget var såpass mye lavere enn ved menighetsrådsvalget:

- høyt antall forkastede stemmer
- usikkerhet om hvordan stemmesedlene skulle fylles ut
- dårlig informasjon og lite kjennskap til kandidatene.

Preferansevalg og presentasjon av kandidatene (s.187-190)

Det presenteres også tre forutsetninger for at valgalternativene kan framtre tydelig:

- 1) Presentasjonen av kandidatene må inneholde og legge vekt på informasjon som får fram klare forskjeller og tydelige posisjoner.
- 2) Det må faktisk finnes slike klare og tydelige posisjoner i det landskapet valget forholder seg til.
- 3) Informasjonen må være lett tilgjengelig for velgerne.

1) Kandidatpresentasjonene slik de var ved valget i 2009 fikk i liten grad fram klare forskjeller og tydelige posisjoner mellom kandidatene. Kandidatens opplisting av satsingsområder vurderes som lite egnet til å få fram forskjeller. De utfyllende presentasjonene vurderes som for uensartede.

2) Rapporten stiller spørsmål ved om det finnes klare og tydelige posisjoner, siden kirken primært er et fellesskap om ting en deler, mens demokratiet i større grad er et fellesskap om måter å være uenige på. Kandidatpresentasjonene bærer tydelig preg av konsensusorientering, vekt på det som samler og på felles anliggender. Det kommer også til uttrykk en ambivalens hos kandidatene i forhold til å fokusere konfliktfylte saker ved Kirkevalget.

3) Det var lite informasjon om kandidatene i valgkortsendingen. Det ble laget informasjonsmateriell, men dette ble mange steder ikke godt nok distribuert til at velgerne fikk nytte av det. I tillegg mener rapporten at en del av informasjonen ble holdt i et litt for internt språk.

Rapporten påpeker at en valgform som krever en innsats fra velgeren for å ha tilstrekkelig informasjon til å delta i valget, kan føre til lite informert stemmegivning fra velgerne, eller at velgerne lar være å stemme fordi det er for krevende å tilegne seg informasjonen.

Rapporten konkluderer med at presentasjonen av kandidatene til bispedømmeråds- og kirkemøtevalget ikke var vellykket. Rapporten anbefaler å vurdere endringer i reglene for kandidatpresentasjon, dersom ordningen med preferansevalg skal fortsette. Rapporten framhever tre dilemmaer i forhold til dette:

- a. Enkel og tydelig informasjon krever at kandidatene er villige til å profilere seg. Det ser ut til at det vil kreve betydelig endring i innstilling hos kandidatene.
- b. Informasjon som tydeliggjør valgalternativer kan neppe utformes uten å fokusere på tydelige skillelinjer og posisjoner. Enkel og tydelig informasjon kan derfor komme til å sementere motsetninger, blåse nytt liv i konflikter og kanskje utløse nye. Det vil kanskje være krevende i et kirkelig fellesskap.
- c. En får neppe både vesentlig høyere valgdeltakelse, og velgere som vil bruke tid og krefter på å tilegne seg større mengder informasjon.

Effekt av alfabetisk listing av kandidater (s.200-202)

Kombinasjonen av for dårlig informasjon om kandidatene og alfabetisk opplisting av kandidatene ser ut til å ha hatt stor effekt på hvem som ble valgt inn i den direkte valgomgangen/ved direkte valg. Andelen innvalgte som med etternavn tidlig i alfabetet, og dermed tidlig plassering på kandidatlisten er meget høy, mens den er tilsvarende lav for kandidater som sto nederst på kandidatlistene. Det var ingen tilsvarende effekt i den indirekte valgomgangen eller i valg av prester og lek kirkelig tilsatte.

Bør preferansevalg videreføres?(s.211-218)

Rapporten drøfter grundig de svakhetene som er avdekket i forhold til måten preferansevalg ble gjennomført på i 2009, samt en rekke dilemmaer knyttet til hvor høyt en vil prioritere økt valgdeltakelse. Drøftingene oppsummeres slik (s.217-218):

På bakgrunn av erfaringene med preferansevalg som valgordning for bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2009 ser det ut til at en står overfor tre muligheter:

1. Beholde ordningen relativt uendret (men med vesentlig endring av blant annet informasjon og presentasjon av valgalternativer)
2. Justere ordningen på enkelte punkter, men beholde hovedtrekkene fra preferansevalgordningen. Det kunne for eksempel være å gi velgerne mulighet til å levere en urettet stemme, med personstemmer til nominasjonskomiteens prioriterte kandidater, men med mulighet til å rette gjennom ekstrastemmer i en rangert rekkefølge.
3. Erstatte ordningen med en annen. Et forslag er valgordningen for fylkestingsvalg.

Det er ulike hensyn som veier for og imot alle mulighetene.

1. Flere forhold kan tale for å fortsette med preferansevalg:
 - Et svært viktig prinsipielt demokratisk hensyn ved preferansevalgordningen, også ut fra demokratireformen, er at den gir bedre uttelling til og representasjon for mindretall, gjennom overførbare stemmer. Den sikrer forholdsmessig representasjon for ulike grupper bedre. I Den norske kirke er det rimelig å tillegge dette hensynet særlig stor vekt, spesielt på bakgrunn av at en de senere årene har hatt en betydelig utfordring med å finne måter å leve sammen på i et kirkelig fellesskap med dyptgående uenighet. En valgordning som tar dårlig vare på representasjon for større mindretall vil neppe være heldig – eller riktig.
 - Det vil sikre bedre utprøving med tanke på avgjørelse av valgordning etter valget i 2011, enn om en bytter ut valgordningen med en annen i 2011, eller endrer den radikalt.
 - Det gir velgerne valgmuligheter som ikke er forhåndsprioritert av andre.
 - Det gir gode påvirkningsmuligheter til velgere som setter seg noe inn i valgalternativer på forhånd.
 - Dermed kan den, dersom den gjennomføres under mer vellykkede forutsetninger enn i 2009 gi bedre kvalitet på den påvirkning velgerne utøver over kirkelige råd.
2. Forhold som kan tale mot å fortsette med denne ordningen stort sett uendret:
 - Det vil stille svært store krav til informasjon: at den er enkel og lettfattelig, tegner opp tydelige posisjoner og klare valgalternativer. Dette vil kreve en fullstendig omlegging av informasjon om valgalternativer sammenlignet med

hvordan dette ble gjennomført i 2009. Det vil nok også kreve en betydelig endring i innstilling hos kandidatene.

- Det er et spørsmål hvorvidt det overhodet er mulig å innfri disse kravene til informasjon, og om det i så fall er ønskelig, gitt at det mest sannsynlig både kan utløse og forsterke konflikter og motsetninger.
- Det vil ikke bare stille store krav til informasjon, men også til velgerne. Selv om informasjonen blir lagt helt om, vil det likevel være en betydelig informasjonsbyrde på velgerne. Kan det forutsettes at de er interessert nok til å skaffe seg denne informasjonen, og lar det seg forene med ambisjoner om fortsatt økning i valgdeltakelse?
- Det krever av velgerne at de på en eller annen måte danner seg en personlig preferanse. Det er et spørsmål om dette kravet er forenlig både med noenlunde informert stemmegivning og høy valgdeltakelse.

Sluttrapporten - konklusjoner (s.270-273, s.294)

Sluttrapporten sammenfatter drøftingene i delrapport 3, og konkluderer med at det kan være gode grunner for å videreføre ordningen med preferansevalg også i 2011. Preferansevalg ivaretar viktige demokratiske hensyn. Ordningen med supplerende nominasjon vurderes som vellykket og som et tiltak som bidrar til å fremskaffe reelle valgmuligheter.

I evalueringsrapportens avsluttende anbefalinger (s.294) heter det:

- Det kan være gode grunner til å beholde preferansevalgordningen som gir velgerne gode påvirkningsmuligheter og tar vare på representasjon for mindretall, men en bør overveie om den kan justeres noe slik at den er mindre krevende for velgere som i utgangspunktet ikke har så klare preferanser.

Det anbefales forandringer i informasjonen om og presentasjonen av valgalternativer / kandidater med andre regler for presentasjon, bedre og mer koordinert veiledning av kandidatene med tanke på profilering og presentasjon og annen innstilling hos kandidatene om å profilere seg tydeligere. Nominasjonsprosessen til bispedømmeråd bør i noe større grad inkludere hensyn til holdningsrepresentativitet.

Selv slik etter endring av informasjonen, vil det være krevende for velgeren å sette seg inn i hva kandidatene står for og treffe et informert valg. Rapporten drøfter muligheten for å gjøre valget enklere for velgeren ved at nominasjonskomiteen tilkjenner sin prioritering av kandidatene på stemmeseddelen.

En måte å gjøre det noe mindre krevende, kunne være å beholde preferansevalgordningen, men endre kandidatoppstilling fra alfabetisk oppstilling til en rekkefølge prioritert av nominasjonskomiteen. Velgere vil da fortsatt måtte angi en personlig preferanse gjennom å markere minst én kandidat, men får informasjon på stemmeseddelen om nominasjonskomiteens prioritering. De som gjerne vil stemme, men ikke ønsker å danne seg en personlig preferanse ut over at de har tillit til nominasjonskomiteens prioritering, kan rangere etter nominasjonskomiteens prioritering. De som er utilfreds med

nominasjonskomiteens prioritering, kan rangere andre kandidater. Dette vil riktignok stå i strid med intensjonen om å føre makt vekk fra nominasjonskomiteen og over til velgerne. En kan likevel med en viss rett, si at det er bedre å gi fordeler til kandidater som ut fra en nominasjonskomité's overveielser står høyt oppe på listen, enn å gi fordeler til kandidater med etternavn tidlig i alfabetet. Det kan tenkes ulike måter å innføre kandidater fra supplerende nominasjon i den endelige kandidatlisten på. Erfaringene fra 2009-valget (...) er jo at kandidater fremmet gjennom supplerende nominasjon i ganske stor grad også ble valgt inn. Sett i lys av viktige hensyn i demokratireformen generelt, er det viktig ikke å forringe mulighetene for kandidater fra supplerende nominasjon til å bli valgt inn.

KIFO-seminar april 2010 om preferansevalgordningen

Preferansevalgordningen ble også belyst på seminaret som KIFO arrangerte i samarbeid med Menighetsfakultetet 29. april 2010 for å belyse en del temaer i evalueringen av kirkevalget nærmere. Det var bred deltakelse fra Kirkerådets valgsekretariat, forskningsmiljøene som leverte den eksterne evalueringsrapporten, og andre interesserte.

Professor Aanund Hylland fra Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo var invitert til å holde foredrag om temaet "Var preferansevalg en god ide? Valgordninger for valg til kirkelige råd sett i etterkant av kirkevalget 2009." Hylland har lang erfaring med preferansevalg og valgordninger generelt. Han har bl.a. vært med å utforme preferansevalgsordningene for Universitetet i Oslo, og har vært leder av valgstyret ved flere rektorvalg. Han har også vært valgobservatør.

Hylland gjennomgikk ulike former for valgordninger og vurderte særlig hvorvidt preferansevalg var egnet for den type valg som valg av bispedømmerråd og Kirkemøte er. I det følgende refereres en del av professor Hyllands synspunkter og anbefalinger som dels skiller seg fra evalueringsrapportens vurderinger, dels kommer med supplerende konstruktive forslag til forbedring og forenkling (det følgende baserer seg på nedtegnelser gjort under seminaret av deltakere fra Kirkerådets valgsekretariat).

Flertallsvalg er egnet i valg hvor personlige egenskaper hos kandidatene vektlegges, og hvor det ikke er organiserte grupperinger som deltar i valget (jf. menighetsrådsvalget). Hvis det er organiserte grupperinger, er det lett å "kuppe" flertallsvalg. Flertallsvalg er derfor uegnet hvis en vektlegger bred representativitet og inkludering når organiserte, ikke nødvendigvis formaliserte, grupperinger finnes.

Preferansevalg er en god måte for å oppnå garantert representasjon for mindretall av en viss størrelse, når det ikke er organiserte grupper eller lister. Preferansevalg er ikke spesielt sårbart for taktisk stemmegivning.

Listevalg forutsetter at kandidatene *må* være organisert i lister, og forutsetter organisering i grupper som stiller lister (ikke nødvendigvis i politiske partier).

Både preferansevalg og listevalg er former for *forholdstallsvalg*.

Hylland vurderte det slik at preferansevalg var en egnet valgform for Den norske kirke ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte, og det syntes for Hylland at det er sterke hensyn som taler for å holde fast ved preferansevalgordningen. Man burde gjennomføre flere valg for å ha tilstrekkelig erfaringsgrunnlag.

Når det gjaldt problemene ved gjennomføringen i 2009, mente Hylland at mye kunne skyldes stemmeseddelsens utforming med 5 kolonner av hensyn til maskinlesbarhet. Hylland mente stemmeseddelen kunne utformes vesentlig enklere, men at det forutsatte enten manuell registrering av stemmer eller elektronisk avstemning med terminaler i valgavlukkene.

Når det gjaldt valgreglens begrensning av antallet man kunne rangere til 5, framholdt Hylland at i egentlig preferansevalg skal velgeren kunne rangere så mange man ønsket (opptil alle kandidatene), minst én.

Når det gjaldt oppstillingen av kandidater på stemmeseddelen og det fortrinnet alfabetet gav kandidater med etternavn med begynnelsesbokstav tidlig i alfabetet (et kjent fenomen også fra offentlige valg i Australia, såkalte "eselstemmer" som rangerer kandidatene fortløpende i den rekkefølgen de står på stemmeseddelen), viste Hylland til et eksempel fra Australia hvor effekten kunne motvirkes ved at partier hadde rett til å komme med anbefalinger til velgeren om rangering. Alle partier hadde rett til å komme med anbefalinger. Velgeren kunne i stedet for å rangere kandidater selv, krysse av i en boks på stemmeseddelen for vedkommende parti, og slik gi til kjenne at en ønsket å følge dette partiets anbefaling. Noe lignende kunne man få til ved å oppfordre grupperinger eller personer til å komme med anbefalinger til velgerne forut for valget, som ledd i en form for "valgekamp". Det kunne gjøre valget enklere for velgeren, ved at man kunne lytte til anbefalinger fra personer eller grupper man identifiserer seg med. Hylland anbefalte konkurrerende anbefalinger om rangering, framfor lister.

En prioritering av rekkefølgen ved en nominasjonskomité mente han var mer tvilsomt. De øverste på listen ville komme best ut, og endatil styrkes ved prioritering av listen. Å la det være bare én anbefaling om rangeringsrekkefølge mente Hylland var problematisk. Loddtrekking av rekkefølgen var heller ikke å anbefale, selv om kandidatene ville stille likt i utgangspunktet. En slik tilfeldig rekkefølge vil kunne se ut for velgeren som en prioritering. Alt i alt var fordelene med alfabetisk rekkefølge at velgeren ut fra stemmeseddelen kan finne ut at rekkefølgen er uprioritert/alfabetisk.

Kirkerådets valgsekretariat stilte spørsmål ved om det høye antallet kandidater var et problem, ikke minst fordi det gjorde det krevende å gjøre seg kjent med kandidatene og treffe valg. Hylland anbefalte at man ikke hadde et for høyt minimumstall for antall kandidater. Antallet måtte være stort nok til at det ble valgmuligheter, men et så stort antall kandidater som tre ganger som mange som skal velges, mente han var i overkant.

III.2.2 Forslag til justering av Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte og andre tiltak for forenkling og forbedring av preferansevalgordningen

På bakgrunn av evalueringen anbefaler Kirkerådet (vedtak KR 26/10 pkt. III.1-2) at forsøket med preferansevalg videreføres også i 2011 i samme omfang som i 2009, men at det gjøres forbedringer og forenklinger som skal bidra til at det blir lettere for velgeren å gjøre seg kjent med kandidatene og treffe sitt valg. Dette inkluderer også forbedring og forenkling av stemmeseddelen. Kirkerådet anbefaler også at preferansevalg benyttes ved valg av representanter for samisk kirkeliv (se nærmere forslag i pkt. IV).

Om antall kandidater og informasjon

Et tiltak for å begrense informasjonsmengden til velgeren og gjøre det lettere for velgeren å gjøre seg kjent med kandidatene kan være å *reducere antall kandidater* som skal nomineres på den foreløpige kandidatlisten. Til Kirkerådets møte i mai var det lagt fram forslag om å vurdere en slik reduksjon. Kirkerådet vedtok med 7 mot 5 stemmer å ikke gå inn for den foreslåtte reduksjonen. I debatten åpnet saksordfører for å vurdere et tall mellom 21 og 15, men mente 15 ble for få, siden det skal velges 7 medlemmer pluss 6 varamedlemmer, og dermed bare blir 2 som ikke skal velges til noe.

Forsker Jo Saglie ble bedt om en vurdering av spørsmålet, og anførte i sitt notat (pkt. 2A) at en forutsetning for at preferansevalg skal fungere, er at antall kandidater som stiller til valg er begrenset. Valglovutvalget frarådet bruk av preferansevalg ved norske lokalvalg, idet en ville få svært lange stemmesedler og at velgeren kunne miste oversikten. Han sier videre:

Nå er det langt færre kandidater i et bispedømmerådsvalg enn i et kommunestyrevalg, så situasjonen er ikke like problematisk i kirkevalget. Men det grunnleggende problemet gjenstår: Jo flere kandidater som stiller til valg, dess større byrde legges på velgerne som skal skaffe seg informasjon om kandidatene. Vi kan ikke forutsette at velgerne synes at kirkevalget er så viktig at de vil sette av alt for mye tid og krefter til å lære mer om kandidatene.

Å måtte sammenligne 21 kandidater – og enda flere hvis muligheten til supplerende nominasjon er brukt – kan virke avskrekkende, hvis man ikke kjenner til noen av dem fra før. En reduksjon til 15 kandidater vil innebære en lettelse, og vil dermed være til fordel for velgere som ikke er så godt kjent i det kirkelige landskapet. Samtidig vil en slik reduksjon selvsagt begrense valgmulighetene, og slik være en ulempe for de kirkelige «insiderne» som har den nødvendige informasjon om kandidatene fra før. Her må det gjøres en avveining, og det er vanskelig å gi noe fasitsvar på hva som er det optimale antall kandidater.

I tråd med Kirkerådets vedtak om ikke å redusere antall kandidater, legges det ikke fram forslag om endring i *Regler for valg av bispedømmeråd III, § 7-4, første ledd, tredje punktum*. Det kan vurderes å foreslå en mindre reduksjon slik at det nomineres f.eks. 18 kandidater.

Supplerende regel om hva nominasjonskomiteen kan/bør legge vekt på ved nominasjonen (III, 7-6) og tydeliggjøring av bestemmelsen om innhold i kandidatpresentasjon (III, §7-15)

Kirkerådet mener presentasjonen av kandidatene kan forbedres ved bedre distribusjon av opplysninger om kandidatene, men at også *innholdet i presentasjonene* må gjennomgås. Det må avveies hvor langt det er ønskelig å gå i profilering av tydelige valgalternativer, hvis det fører til et ensidig fokus på konfliktsaker, eller bidrar til å skape og opprettholde konflikter i Den norske kirke. Kirkerådet mener at en større vektlegging av kandidatenes holdning til aktuelle kirkelige spørsmål i nominasjon og informasjonsmateriell kan være en vei å gå. Det gir muligheter for nominasjonskomiteen og velgerne til å vektlegge kandidatenes holdninger til kirkepolitiske spørsmål i større grad enn det som hittil har vært vanlig. Dette gir mulighet til å synliggjøre ulik profil hos kandidatene og holdninger til eksisterende konfliktspørsmål, uten at det nødvendigvis vil framkalle nye konflikter og sementere gamle.

I tillegg til forslag til justering av valgreglene, vil tilrettelegging av systemer for adekvat og god presentasjon av kandidatene være en av hovedsatsningene i kommunikasjonsarbeidet ved Kirkevalget 2011.

Det vises til Kirkerådets vurdering i 2008 (sak KR 39/08 gjengitt i saksorienteringen til sak KM 11/08 s.61-62) hvor det ble argumentert for at det ville "være problematisk å foreskrive kandidatene hvilke spørsmål de må ta stilling til i sin selvpresentasjon". Kirkerådet mente den gangen at det måtte være opp til kandidatene å utforme det "program" de stiller til valg på. Det ble vist til at valgreglene forutsatte at presentasjonen inneholdt en form for "program", men ikke foreskrev hva dette burde inneholde. I lys av evalueringsrapportens drøfting ser Kirkerådet at det kan være mulig at nominasjonskomiteene som ledd i sitt arbeid med å skaffe en kandidatliste med en viss bredde også i synspunkter og holdninger til viktige kirkelige inkl. kirkepolitiske spørsmål, kan innhente de potensielle kandidatenes syn på slike spørsmål som grunnlag for nominasjonskomiteens vurdering av kandidatene. Dette vil kunne bidra til at kandidatlistene mer bevisst reflekterer en holdningsmessig og kirkepolitisk bredde, og til at ulike valgalternativer kan framstå tydeligere for velgerne.

Det er viktig å understreke at både fastsettelse av hvilke spørsmål en ber kandidatene svare på og innhenting av disse er *nominasjonskomiteens* ansvar. Det er verken Bispedømmerrådets eller valgrådets ansvar. Bispedømmerråd og valgråd har ansvar for at valget gjennomføres, men skal som valgets arrangører være nøytrale instanser som ikke styrer agendaen i forbindelse med nominasjon, profilering av kandidater og hva eventuell "valgekamp" vil dreie seg om. Nominasjonskomiteen skal derimot sørge for en viss bredde i nominasjonen. Hvis nominasjonskomiteen legger vekt på kandidatenes holdning til aktuelle kirkelige spørsmål og innhenter kandidatenes synspunkter på slike spørsmål, bør velgerne informeres om dette, slik at velgerne har mulighet til å gjøre seg opp en oppfatning om hvilke kandidater de ønsker å gi sin stemme. Dette vil kunne være ett bidrag til å synliggjøre valgalternativene for velgeren, utover at det er ulike personer fra ulike deler av bispedømmet, av ulik alder og kjønn og med ulik kompetanse og erfaring.

Kirkerådet vedtok i mai 2010 (vedtak KR 26/10 III.2.a) at regelendringene skulle omfatte

- a. Forbedret presentasjon av kandidatene, slik at presentasjonen inneholder kandidatens syn på aktuelle kirkelige spørsmål. Myndigheten til å fastsette hvilke spørsmål kandidatene skal besvare og å innhente kandidatens svar, tillegges nominasjonskomiteen(e).

Spørsmålet ble forelagt forsker Jo Saglie til vurdering (se pkt. 2B i notat av 8. juli 2010). Saglie har ingen innvendinger til Kirkerådets forslag om å gi nominasjonskomiteen et klarere definert ansvar for informasjon om kandidatens syn på aktuelle kirkelige spørsmål.

Saglie anfører imidlertid at det gjenstår en del spørsmål som ikke kan løses ved regelendringer og valgtekniske grep. Dels handler det om struktureringen og tilretteleggingen av informasjonen og dels om hvordan kandidatene selv presenterer seg. Saglie har også synspunkter på mengde og form når det gjelder informasjonen:

Til slutt vil jeg understreke at informasjon også kan bli for omfattende. Jo mer inngående presentasjon av hver kandidat, dess mer stoff å lese for velgerne – jf diskusjonen under punkt 2A. Det kan derfor være en fordel med et opplegg der grunnleggende informasjon om kandidatens kirkepolitiske standpunkter presenteres i kort og konsis form, mens mer utfyllende informasjon også er tilgjengelig for dem som ønsker det.

Dette siste har mer betydning for informasjonsstrategier, enn for regelverket.

På denne bakgrunn fremmer Kirkerådet følgende forslag:

III, § 7-6, nytt annet ledd skal lyde:

Nominasjonskomiteen bør tilstrebe bredde i kandidatens syn på aktuelle kirkelige spørsmål og kan/bør/skal i forbindelse med nominasjonen innhente kandidatens syn på slike spørsmål. Nominasjonskomiteen fastsetter selv hvilke spørsmål som skal forelegges kandidatene.

Kirkerådet foreslår i sammenheng med dette å supplere oppregningen i III, § 7-15 av hva som bør være med i kandidatpresentasjonen:

III, § 7-15, fjerde punktum skal lyde:

Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder og opplysninger om kandidatens syn på aktuelle kirkelige spørsmål, jf. § 7-6 annet ledd.

Alfabetisk liste med tilkjenning av hvilke kandidater som er fremkommet ved supplerende nominasjon (III, § 7-14, nytt annet punktum)

Evalueringsrapporten reiser spørsmålet om velgeren kunne få noe mer hjelp av informasjon på stemmeseddelen, og foreslår som et alternativ til alfabetisk kandidatliste, at nominasjonskomiteen prioriterer listen, men at velgeren fortsatt må rangere minst en kandidat. Det gjøres oppmerksom på at dette bryter med intensjonen om å føre makt fra

nominasjonskomiteen til velgeren. Kirkerådet mener det vil være betenkelig med prioriterte lister, som vil gi nominasjonskomiteen større makt enn intendert, og som vil kunne føre til problemer i forhold til systemet med supplerende nominasjon. Aanund Hylland gjorde oppmerksom på en annen måte å veilede velgerne på som kan avlaste dem for behovet for å gjøre seg kjent med alle kandidatene og danne en personlig preferanse, nemlig at grupper eller personer kan komme med anbefalinger om rangering ved valget. Dette vil fungere best der det er flere konkurrerende anbefalinger.

Kirkerådet anser alfabetisk ordning av kandidatene på kandidatlisten alt i alt som den beste ordningen. Velgeren vil da kunne se at rekkefølgen i utgangspunktet er uprioritert. Forbedret informasjon til velgeren før valget og i valglokalet, vil også kunne bidra til å minske ”alfabetiseringseffekten”.

Kirkerådet ser behovet for å lete etter løsninger som gir velgerne noe større veiledning på selve stemmeseddelen, og som kan bidra til å redusere effekten av rekkefølgen listen er satt opp i. En mulighet er å løsrive rubrikkene for angivelse av preferanser fra kandidatlisten på stemmeseddelen, f.eks. ved at det nederst på stemmeseddelen er en rekke med ruter hvor velgeren kan skrive inn preferansene sine med tall- eller bokstavangivelser.

Til Kirkerådets møte 27.-28.mai 2010 ble det lagt fram forslag om å prøve ut en løsning hvor kandidatlisten settes opp alfabetisk, men hvor nominasjonskomiteens anbefaling angis, f.eks. ved bokstaven (N) etter kandidatens navn. Tilsvarende kan det angis på stemmeseddelen hvilke kandidater som er fremmet ved supplerende nominasjon. Disse kan f.eks. angis med bokstaven (S) etter kandidatens navn. Dette forutsetter at tegnene (N) og (S) forklares på stemmeseddelen. Dermed angis noen holdepunkter for stemmegivning på stemmeseddelen. På denne måten kan nominasjonskomiteen gi velgerne noe mer veiledning på stemmeseddelen, men veiledningen vil ikke bli så tung som hvis den styrer rekkefølgen på kandidatlisten. Forslaget gikk ut på at nominasjonskomiteen ikke skulle prioritere flere kandidater enn det antallet som skal velges i direkte valgømgang / ved direkte valg. Denne ordningen skulle ivareta intensjonen om å prioritere velgernes innflytelse framfor nominasjonskomiteens i større grad enn ved evalueringsrapportens forslag om en kandidatliste prioritert av nominasjonskomiteen. Samtidig skulle sider ved evalueringsrapportens anliggende om å gi velgeren mer hjelp på stemmeseddelen til å treffe et valg ivaretas.

Kirkerådet forkastet med 7 mot 5 stemmer forslaget om å tilkjenne nominasjonskomiteens anbefaling på stemmeseddelen. Med 6 mot 6 stemmer og leders dobbeltstemme, vedtok Kirkerådet at det skulle angis på stemmeseddelen hvilke kandidater som er fremkommet ved supplerende nominasjon (vedtak sak KR 26/10, pkt. III 2 d).

Kirkerådets vedtak medfører følgende forslag til endring:

III, § 7-14, nytt annet punktum skal lyde:

Det angis på stemmeseddelen hvilke kandidater som er nominert ved supplerende nominasjon.

Det ble innhentet vurderinger fra forsker Jo Saglie også på dette punktet. Det vises til pkt. 2D) i notatet av 8. juli 2010. Forslaget om å tilkjenne nominasjonskomiteens anbefaling ville medført forslag om endring av III, § 7-5. På bakgrunn av Kirkerådets behandling fremmes ikke slikt forslag.

For at ikke eventuelle anbefalinger på stemmeseddelen skulle få for stor tyngde ved å bli eneste anbefaling (jf. Hyllands reservasjoner), ble det i tillegg foreslått å stimulere grupper og enkeltpersoner til å tilkjenne sine anbefalinger, og bidra til at slike anbefalinger kan gjøres lett tilgjengelige for velgerne. Det dreier seg i tilfelle om anbefalinger av en helt konkret rangering av kandidater. En har erfaringer fra Kirkevalget i 2009 hvor profilerte grupper gikk ut med anbefalinger om hvilke personer de mente man burde stemme på. I ett enkeltstående tilfelle gikk en profilert avtroppende leder av bispedømmerrådet ut med en anbefaling før valget om gjenvalg av tre personer til bispedømmerrådet. Denne anbefalingen ser ut til å ha hatt en viss betydning. Anbefalingen var på tre personer i alfabetisk rekkefølge. De to første av disse ble valgt inn. Dette var en noe annen type anbefaling enn det som nå foreslås stimulert.

Det går an å tenke videre i retning av en oppfordring / tilrettelegging for ”valgkamp” som kan innebære både kandidaters egenprofilering og gruppers eller personers anbefalinger om rangering. Det er mulig å tenke seg at en del av informasjonsbudsjettet kan være forbeholdt kandidatenes egenprofilering, evt. at plass i valgpublikasjoner kan stilles til kandidatenes rådighet. Det kan også vurderes å sette av informasjonsmidler hvor grupper/personer som ønsker å gi en anbefaling om rangering og anbefale bestemte kandidater kan søke avgrensede støttebeløp (jf. lignende ordninger under KRD ved siste stortingsvalg).

Endring av bestemmelsen som begrenser antall rangeringer, samt justering av bestemmelse som påvirker stemmeseddelen utseende (III, § 11-3)

Kirkerådet anbefaler å oppheve begrensningen på hvor mange kandidater som kan rangeres. Minstekravet om rangering av minst én kandidat opprettholdes. Hvis mange velgere benytter muligheten til å rangere mange eller alle kandidatene, vil det bli noe mer arbeid med registrering av de stemmesedlene som ikke kan leses maskinelt.

For å minske usikkerheten omkring utfylling av stemmeseddelen er det også viktig med bedre informasjon i forkant av valget og i valglokalet til velgeren om hvordan stemmeseddelen skal behandles. Usikkerheten kan også minskes med bedre opplæring av valgfunksjonærene slik at de er tryggere på dette. Det viktigste tiltaket for å redusere usikkerheten, vil være å forenkle utformingen av stemmeseddelen.

En del av usikkerheten skyldtes antallet rangeringer som var tillatt og at dette antallet ikke samsvarte med antall representanter som skulle velges. Det skulle velges 3, 4 eller 7 representanter, og det var tillatt med inntil 5 rangeringer. Det er ingen sammenheng

mellom antall rangeringer og det antall kandidater som skal velges. Hver stemmeseddel teller bare som grunnlag for valg av en av representantene, uansett hvor mange som skal velges. Dette gjør at et stort antall av de avgitte stemmene får innvirkning på valgresultatet, at det er vanskelig for et mindretall å ”kuppe” et preferansevalg, og at resultatet gir god bredde i representasjonen og også sikrer representasjon av større mindretall. Det som anbefales nedenfor, er å oppheve begrensningen på antall tillatte rangeringer. Ved et helt ut gjennomført preferansevalg skal velgeren kunne påvirke også hvilke av de minst ønskelige alternativene han/hun tross alt ønsker framfor de andre (pest eller kolera). Velgeren vil kunne rangere alle kandidatene på listen, og må (som i 2009) rangere minst én. Dette vil gi hver velgers stemme maksimal innflytelse, men fortsatt begrenset til én stemme. Det vil også kunne bidra til å klargjøre for flere at det ikke er noe sammenheng mellom antall tillatte rangeringer, og antallet representanter som skal velges. Det kan også bidra til å klargjøre at det ikke har noen hensikt å stemme taktisk ved preferansevalg, men at det som gir best uttelling for velgeren er å stemme etter sin overbevisning om hvem man foretrekker, holder som nest beste, tredje beste (...) nest dårligste, dårligste alternativ.

Utformingen av stemmeseddelen ved valget i 2009 tok primært hensyn til at stemmesedlene skulle være maskinlesbare, med den følge at stemmeseddelen ble unødig krevende å fylle ut for velgeren. Utformingen av stemmesedler ved valget i 2011 må i langt større grad prioritere hensynet til at stemmeseddelen skal være oversiktelig og enkel for velgeren.

Det foreslås at stemmeseddelen utformes med kun én kolonne for angivelse av rangeringer, og at rangeringene angis med tall fra 1 og oppover, jfr. følgende eksempel:

6	Andersen, Per, 39 år osv. osv.
2	Bergersen, Bente, 20 år osv. osv.
4	Davidsen, Geir, 18 år, osv. osv.
7	Eilifsen, Eva, 54 år osv. osv.,
1	Gulbrandsen, Reidar, 49 år osv osv
8	Hansen, Hanne, 68 år osv. osv
11	Johansen, Johan, 56 år osv. osv.
3	Karlsen, Kari, 61 år osv. osv.
9	Monsen, Mons, 51 år, osv. osv.,
5	Olsen, Olava, 72 år osv. osv.
10	Petersen, Per, 36 år osv. osv.
	Osv. osv.

Stemmeseddelen må også inneholde et ID-nummer som kan brukes ved innmating av data for opptelling.

En slik utforming av stemmeseddelen antas å være enklere for velgeren. Det vil bli foretatt tester med utprøving av stemmesedlene på et antall personer før endelig utforming av stemmesedlene, slik at man er trygg på at stemmesedlene er enkle og mest mulig intuitive og selvforklarende.

Det kan være at en mer velgervennlig utforming av stemmesedlene gjør skanning/maskinlesning av stemmesedlene dyrere og mer krevende, og at behovet for manuell tolkning og registrering av de avgitte stemmene blir større enn ved Kirkevalget i 2009. I verste fall kan det tenkes at alle avgitte stemmer må registreres manuelt inn i opptellingssystemet. Det må påregnes at kostnadene til opptelling inkl. evt. skanning av stemmesedler kan bli noe høyere med slik utforming av stemmesedlene. Det må også påregnes behov for større personellressurser til opptelling. Dette anser Kirkerådet som helt nødvendige kostnader for at valget kan gjennomføres enklere og med mindre usikkerhet i gjennomføringen. Det henger også sammen med at valget og valggjennomføringen skal ha den nødvendige tillit hos velgerne, noe som også har sammenheng med velgernes oppfatning av legitimitet ved valget og de valgte organene.

Kirkerådet vedtok i sitt møte 27.-28.mai (vedtak KR 26/10, pkt. III.2.b) at oppsettet av stemmeseddelen skulle forenkles, og preferansene angis med tallverdier i én kolonne til venstre for kandidatens navn.

Også dette punktet ble forelagt forsker Jo Saglie til vurdering. Det vises til hans notat av 8.juli 2010, pkt. 2C) hvor Saglie gjør oppmerksom på at forslaget nok kan eliminere en del problemer, men at nye problemer kan oppstå. Saglie finner ikke grunnlag for å fraråde forslaget, men maner til realisme i forhold til at også dette oppsettet kan misforstås. Saglie understreker behovet for klar veiledning til de som skal telle opp om hvordan ”galt utfylte” stemmesedler skal telles opp og hva som skal til for å forkaste en stemme.

Kirkerådet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

III, § 11-3 skal lyde:

Ved preferansevalg skal velgeren rangere kandidatene ved å skrive tall i kolonnen til venstre for kandidatens navn. Velgerens første preferanse markeres med tallet én, andrepreferansen med tallet to osv. Velgeren skal rangere minst én kandidat. Velgeren kan rangere så mange kandidater som velgeren ønsker. Det skal gå tydelig fram av stemmeseddelen at kandidatlisten er ordnet alfabetisk og ikke er prioritert.

Godkjenning og forkasting av stemmesedler ved opptellingen. Opphevelse av III, § 12-1, tredje punktum. Nytt III, §12-1, annet ledd.

En passus i regler for opptelling (III, § 12-1, tredje punktum) viste seg uheldig og fikk sterk kritikk. Passusen lød slik:

Inneholder stemmeseddelen flere avkryssninger i hver kolonne, eller andre avmerkinger eller tegn, anses de nederste avkryssningene for uskrevne.

Regelen tillot godkjenning av stemmesedler som etter normal praksis i valgsammenheng ville blitt forkastet. Regelen forsterket favoriseringen av kandidater med etternavn tidlig i alfabetet. I prosjektleders rapport om Kyrkjevalet 2009 til Kirkerådet, s.20, konkluderes: ”I revisjonen av reglane vil det uansett vere rimeleg om ein vel å stryke denne regelen”.

Det erkjennes at denne regelen var uheldig. Det fremmes derfor følgende forslag til vedtak på dette punktet:

III, § 12-1, tredje punktum oppheves.

For å ivareta behovet for regler for forkasting og godkjenning av ukorrekt utfylte stemmesedler (se ovenfor), fremmer Kirkerådet følgende forslag:

III, § 12-1, nytt annet ledd skal lyde:

For at en stemmeseddel som ikke er korrekt utfylt ikke skal forkastes, må velgerens preferanse og rangering framgå på en entydig måte. Hvis samme tall (preferanse) er anført ved flere kandidater, kommer ikke disse preferansene og preferansene i nummerrekkefølge etter disse i betraktning ved opptellingen. Stemmesedler som er utfylt slik at det ikke er mulig å tolke noen entydig rangering, skal forkastes.

III.3 Prøveordninger med rent direkte valg og kombinasjon av direkte og indirekte valg i 2011

Ved Kirkevalget 2009 ble det utprøvd ulike ordninger for valg av leke medlemmer. Fire bispedømmer gjennomførte rent direkte valg på alle leke medlemmer. Sju bispedømmer gjennomførte kombinasjon av direkte og indirekte valg. Forsøksordningene i de ulike bispedømmer ble fastsatt av Kirkemøtet etter forslag fra bispedømmerådene.

Det anbefales at de samme forsøksordningene videreføres i 2011, og at en følger samme prosedyre for fastsetting av forsøk i de enkelte bispedømmer. Det medfører at de aktuelle regler i kap III om valg av leke medlemmer, §§ 6-2 og 6-3 bekreftes av Kirkemøtet.

Evalueringsrapporten anser både forutsetningene om økt bruk av direkte valg og om anvendelse av ulike forsøksordninger for innfridd ved Kirkevalget i 2009. Det tilsier at bispedømmene kan velge å benytte samme forsøksordning ved valget i 2011 som i 2009 hvis de ønsker det. Kirkerådet anbefaler at bispedømmene viderefører samme forsøksordning i 2011 som de hadde i 2009, slik at det blir kontinuitet i forsøkene.

Bispedømmerådene bes komme med sine ønsker om forsøksordning for Kirkevalget 2011 innen 1. oktober 2010, slik at Kirkemøtet 2010 kan gjøre vedtak om forsøk i de enkelte bispedømmene.

I forslag til vedtak tas dette inn som pkt.11. Endelig forslag på dette punktet fremmes for Kirkemøtet når Bispedømmerådene ønsker om forsøksordning er kommet inn.

III.4 Valgdag(er) for direkte valg/valgongang på leke medlemmer til bispedømmerådene i 2011

I *Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2009*, III, § 2-1 var valgdag for direkte valg/direkte valgongang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte fastsatt med dato for 2009. Det er derfor nødvendig å gi ny bestemmelse om

valgdag for dette valget i 2011, jf. også avsnittet om fastsettelse av valgdag for valg av menighetsråd.

Av hensyn til langtidsplanlegging i menighetene bør datoen kommuniseres så tidlig som mulig. Ut fra forutsetningene i stat-kirkeforliket av 10.april 2008, og i tråd med overveielser i saksorienteringen til sak KM 11/08, (kapittelet *Hovedelementene i forslag til forsøksordning ved de kirkelige valg i 2009 – veivalg*, pkt. 9 *Tid og sted for valget m.v.*, saksorientering sak KM 11/08 s.62-64), foreslås valget lagt til valgdagene for fylkestingsvalget og kommunestyrevalget 2011. Det foreslås at valgdagene kan kommuniseres allerede etter dette kirkerådsmøtet, men at det i kommunikasjonen av valgdagen gjøres oppmerksom på at det er Kirkemøtet som formelt og endelig fastsetter valgdager for Kirkevalget.

Valgdagen for fylkestingsvalget og kommunestyrevalget 2011 er fastsatt til mandag 12. september 2011. Hvert enkelt kommunestyre kan vedta at det i vedkommende kommune skal holdes valg også søndag 11. september 2011 (www.valg.no).

Følgende bestemmelse foreslås:

III, § 2-1 skal lyde:

Direkte valg/direkte valgomgang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet skal i 2011 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 12. september. Menighetsrådet kan selv vedta at det på ett eller flere steder skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen.

III.5 Endring av frister for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat. Andre endringer av datoer, årstall m.v. Behov for ny godkjenning av I og II.

Som følge av endret valgdato må frister for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat endres.

Det tok nesten to uker fra valgdagen til resultatet av opptellingen var klart ved Kirkevalget 2009. Det er grunn til å vurdere om det er mulig å flytte fristene fram slik at valgresultatet kan kunngjøres tidligere. I 2009 tok Kirkerådet på seg en betydelig rolle i opptellingsprosessen.

Ved Kirkevalget 2011 tar en sikte på at bispedømmene skal håndtere stemmemottak og skanning/registrering av avgitte stemmer, samt opptelling ved hjelp av ekstern ekspertbistand. Bispedømmene vil ha et administrativt merarbeid med å håndtere opptellingsprosessen regionalt. For ikke å innføre unødige risikoelementer i overføringen av dette arbeidet til bispedømmene, anbefales det ikke å korte ned fristene for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2011.

Kirkerådet arbeider for at menighetene registrerer antall avgitte stemmer ved direkte valgomgang/direkte valg på leke medlemmer før innsending av stemmene til

bispedømmets valgråd. Registreringen skjer i valgmodulen i medlemsregisteret. Følgeskriv ved innsending av stemmesedlene til valgrådet skrives deretter ut fra medlemsregisterets valgmodul. Dette medfører at en ganske raskt etter valgdagen vil kunne ha oversikt over valgdeltakelsen og offentliggjøre denne.

Det anbefales at det gis like lange frister for innsending av stemmesedler, opptelling og kunngjøring av valgresultat ved Kirkevalget i 2011 som ved valget i 2009. Datoangivelsene i valgreglene justeres tilsvarende.

Det er også en rekke regler som inneholder årstallet 2009, og som derfor må oppdateres med årstallet 2011.

Dette gjelder blant annet reglene i romertall I og II. Disse reglene kommer i stedet for regler i kirkeloven, og må derfor godkjennes av departementet. Departementets godkjenning av 29. mai 2009 gjaldt bare ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøte i 2009. Departementets godkjenning må fornyes for valget i 2011 for disse to punktenes del. Det arbeides for at departementets godkjenning kan foreligge så snart som mulig etter Kirkemøtet, og før valghåndboken går i trykken i desember 2011.

Det foreslås også endring av årstall i overskrift og ingress, samt ingresser til I og II som inneholder forutsetningen om departementets godkjenning.

Kirkerådet fremmer følgende forslag til endringer:

Overskriften skal lyde:

Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet 2011

Bare årstall er endret.

Ingressens første punktum skal lyde:

Med hjemmel i kirkeloven § 23 andre ledd og § 24 sjuende og åttende ledd fastsettes følgende særskilte regler for valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2011.

Bare årstall er endret.

I, ingressen skal lyde:

Fastsatt med hjemmel i kirkeloven § 24 åttende ledd under forutsetning av departementets godkjenning.

Ingressen er ny.

I, 1. ledd skal lyde:

Reglene om sammensetning og valg av bispedømmeråd (kl § 23, første og annet ledd) erstattes ved valget i 2011 av følgende regler:

Bare årstall er endret.

II, ingressen skal lyde:

Fastsatt med hjemmel i kirkeloven § 24 åttende ledd under forutsetning av departementets godkjenning.

Ingressen er ny.

II, 1. ledd skal lyde:

Reglene om sammensetning og valg av Kirkemøte (kl § 24, første ledd) erstattes ved valget i 2011 av følgende regler:

Bare årstall er endret.

III, § 2-1, første punktum skal lyde:

Direkte valg/direkte valgomgang av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte skal i 2011 holdes i alle landets menigheter på en og samme dag, mandag 12. september.

Bare årstall og dato er endret.

III, § 2-5, annet punktum skal lyde:

Stemmene må være kommet valgrådet i hende innen 1. desember 2011.

Bare årstall er endret.

III, § 6-3 skal lyde:

Kirkemøtet avgjør etter forslag fra bispedømmerådene hvilken ordning som skal benyttes i hvilket bispedømme ved valget på leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2011.

Bare årstall er endret.

III, § 7-1 annet ledd, annet punktum skal lyde:

Bispedømmerådene informerer valgrådet og prostene om dette senest innen 1. januar 2011.

Bare årstall er endret.

III, § 7-2, annet punktum skal lyde

Møtet finner sted innen 1. mars.

Fristen er framskyndet 14 dager.

III, § 7-3 første ledd, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til menighetsrådene om innen 15. mars å fremme forslag på inntil fire leke kandidater til bispedømmerådet.

Årstallet er endret og fristene framskyndet 14 dager.

III, § 7-4, nytt annet ledd

Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 21 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene (jf. § 7-15). Kandidatlisten offentliggjøres samtidig.

Fristene for offentliggjøring av foreløpig kandidatliste var ikke regelfestet – den var fastsatt i veiledningen. Fristen foreslås innarbeidet i § 7-4 som nytt annet ledd, med lik formulering som i VI og VII § 1-4, første ledd. Fristen er framskyndet med 14 dager.

III, § 7-13, nytt annet punktum:

Kandidatlisten offentliggjøres innen 8. juni.

Her flyttes fastsettelsen av fristen for offentliggjøring av endelig kandidatliste inn i regelverket. Fristen er satt til en uke etter fristen for supplerende nominasjon.

III, § 10-1 skal lyde:

Forhåndsstemming ved direkte valg/direkte valgomgang finner sted etter samme regler som for forhåndsstemming ved menighetsrådsvalget, jf. Regler for valg av menighetsråd § 10 med særskilte regler om perioden for forhåndsstemming (§ 10-2) for valget i 2011.

Bare årstallet er endret.

III, § 11-1, annet ledd, tredje punktum og tredje ledd skal lyde:

Stemmesedlene sendes sammen med et følgeskriv i omslagskonvolutt direkte til valgrådet innen 14. september.

I følgeskrivet skal det gis opplysninger om a) navn på soknet b) antall avgitte stemmer, d.v.s. antall avkryssninger i manntallet og antall stemmesedler, samt redegjørelse for evt. avvik mellom disse tallene c) underskrift. Følgeskrivet fylles ut i medlemsregisterets valgmodul før det skrives ut og underskrives. Antall avgitte stemmer må registreres i medlemsregisterets valgmodul før utskrift av følgeskrivet.

Det foreslås ikke endring i fristen for innsending av stemmer etter indirekte valgomgang (1. desember som i 2009). Bestemmelsene om hva som skal stå i følgeskrivet er endret.

III § 12-12 skal lyde:

Når det antall representanter som skal kåres etter den direkte valgomgangen er kåret, fortsetter opptellingen etter reglene i §§ 12-10 og 12-11 slik at det rangeres så mange kandidater som det samlet skal velges representanter ved den indirekte valgomgangen og vararepresentanter (tre eller fire pluss seks).

Ordene ”tre eller” er tilføyd i parentes. Ordene var uteglemt i vedtaket i 2009.

V, § 2-2, første ledd skal lyde:

Oslo bispedømmeråd skal i god tid, senest innen 1. januar 2011, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater til det ordinære valget.

Fristen er framskyndet i tråd med III, § 7-3.

VI, § 1-1, annet punktum skal lyde:
Møtet avholdes innen 1. mars 2011.

Justering av fristen. Endring av årstall.

VI, § 1-2, første punktum skal lyde:
Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet om innen 15. mars å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet.

Justering av fristene. Endring av årstall.

VI, § 1-4, første ledd, første punktum skal lyde:
Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

Fristen er justert.

VI, § 1-4, femte ledd skal lyde:
Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 8. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

Den første fristen er justert.

VII, § 1-1, annet punktum skal lyde:
Møtet avholdes innen 1. mars 2011.

Justering av fristen. Endring av årstall.

VII, § 1-2, første punktum skal lyde:
Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet om innen 15. mars å fremme forslag til geistlig medlem av bispedømmerådet.

Justering av fristene. Endring av årstall.

VII, § 1-4, første ledd, første punktum skal lyde:

Nominasjonskomiteen sender kandidatlisten med de 5 kandidatene til valgrådet innen 1. mai, sammen med en liste over øvrige opplysninger om kandidatene.

Fristen er justert.

VII, § 1-4, femte ledd skal lyde:

Valgrådet setter opp den endelige kandidatlisten innen 8. juni og sørger for at kandidatlisten/stemmeseddelen blir mangfoldiggjort og sendt prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen 1. oktober sammen med en egen presentasjon av kandidatene, jf. § 1-3, siste ledd, og med angivelse av frist for innsending av stemmesedler (innen 1. desember).

Den første fristen er justert.

VIII, § 1-2, første ledd, annet punktum skal lyde:

Frist for innberetning av resultatet ved direkte valg/direkte valgomgang på leke medlemmer og på samisk representant i Nidaros og Sør-Hålogaland bispedømmer er 23. september.

Fristen for innberetning av resultatet ved de øvrige valg fastholdes til 8. desember. Det opprettholdes litt romslige frister siden opptelling av direkte valg nå skal gjennomføres i bispedømmene. Etter erfaringene ved valget i 2011 kan det vurderes å evt. framskynde fristen slik at resultatet blir klart tettere opp til valgdagen.

VIII, § 1-6 skal lyde:

Det nyvalgte bispedømmerådet trer i funksjon 1. januar 2012.

Resten av paragrafen var i 2009 nødvendig p.g.a endring i funksjonstiden til de sittende rådene. Dette er ikke en aktuell problemstilling ved valget i 2011.

VIII, § 3-1 skal lyde:

Reglene gjøres gjeldende ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøte i 2011.

Bare årstallet er endret.

III.6 Begrensninger i muligheten til gjenvalg settes ut av kraft også i 2011

Regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerådet i to sammenhengende perioder ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ble satt ut av kraft ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2009.

Med den lave gjenvalgsprosenten til bispedømmeråd og Kirkemøtet kan det vurderes å oppheve begrensningen permanent. Dette må i så fall vurderes i forbindelse med fastsettelse av permanente valgeregler etter sluttevalueringen av demokratireformen i 2011-2012.

Siden man nå er inne i en forsøksfase hvor det skal gis særskilte regler for Kirkevalget i 2011, foreslås det å vedta tilsvarende regler om dette som ved Kirkevalget i 2009, slik at begrensningen i gjenvalgbarhet settes ut av kraft også ved valget i 2011.

Kirkerådet fremmer følgende forslag:

III, § 7-8 skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerrådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

Bare årstall er endret.

VI, § 2-1, tredje ledd skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerrådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

Formuleringen er endret i samsvar med III, § 7-8 og årstall endret.

VII, § 2-1, fjerde ledd skal lyde:

Ved valget i 2011 settes regelen om at den som har gjort tjeneste som valgt medlem av bispedømmerrådet i to sammenhengende valgperioder, ikke kan velges igjen for den derpå følgende valgperiode, ut av kraft.

Formuleringen er endret i samsvar med III, § 7-8 og årstall endret.

III.7 Dispensasjonsmulighet fra kravet om avholdelse av valgmøte, og alternativ ordning for avholdelse av valg til nominasjonskomite, leke kirkelig tilsatte

I forkant av etableringen av nominasjonskomiteer for lek kirkelig tilsatte i 2009, kom det spørsmål fra flere bispedømmer om det er mulig å gjennomføre valg av medlem til nominasjonskomité for leke kirkelig tilsatte på annen måte enn ved avholdelse av valgmøte (jf. Særskilte regler for valg av bispedømmerråd og Kirkemøtet I 2009, VII, § 1-1). Kirkerådets direktør fastsatte følgende retningslinjer for dette i brev til bispedømmerådene og bispedømmenes valgråd av 23.januar 2009:

Valgreglene forutsetter at det gjennomføres valgmøte. Der tungtveiende grunner tilsier at dette ikke er mulig, gir Kirkerådet med dette anledning til at valgrådet i bispedømmet kan gi dispensasjon.

Der valgrådet gir dispensasjon skal følgende prosedyre følges:

- Kirkevergen ved prostesetet sammenkaller en representant fra hver yrkesgruppe til et møte hvor det oppstilles en eller flere kandidater til nominasjonskomiteen. Representantene utpekes etter forslag fra de

tillitsvalgte for yrkesgruppene. En bør forsøke å få med representanter for ulike sokn i prostiet.

- Forslaget(ene) sendes ut på avstemning blant de stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i prostiet. Avstemningen finner sted på e-post.
- Avstemningen må være avsluttet og resultatet innberettet til valgrådet innen 15. mars 2009.

Kirkerådet går ut fra at samme problemstilling vil komme opp også i forbindelse med valget i 2011, og foreslår å regelfeste adgangen til dispensasjon fra kravet om valgmøte, og den alternative prosedyre med e-postavstemning.

Kirkerådet fremmer følgende forslag:

VII, § 1-1, nytt annet ledd skal lyde:

Der tungtveiende grunner tilsier at det ikke er mulig å gjennomføre valgmøte, kan valgrådet gi dispensasjon. I slike tilfeller skal følgende prosedyre følges:

- *Kirkevergen ved prostesetet sammenkaller en representant fra hver yrkesgruppe til et møte hvor det oppstilles en eller flere kandidater til nominasjonskomiteen. Representantene utpekes etter forslag fra de tillitsvalgte for yrkesgruppene. En bør forsøke å få med representanter for ulike sokn i prostiet.*
- *Forslaget(ene) sendes ut på avstemning blant de stemmeberettigede leke kirkelig tilsatte i prostiet. Avstemningen finner sted på e-post innen fristen for avholdelse av valgmøte.*

IV. Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte og til Samisk kirkeråd ved de kirkelige valg i 2011

IV.1 Bakgrunn

Ved behandlingen av *Særskilte regler for de kirkelige valg 2009 (demokratireformen)*, sak KM 11/08 ba Kirkemøtet i komitémerknadene om at det skulle utarbeides forslag til nye ordninger for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte. Komitémerknaden lød:

Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte
Komiteen anser at de regler som er foreslått bør gjennomgås. Komiteen hadde møte med leder for Samisk kirkeråd og drøftet alternative modeller. Komiteen foreslår at det kun foretas mindre justeringer i disse regelverk før valget i 2009, men at det nedsettes en arbeidsgruppe som kan legge fram forslag til nye ordninger før valget i 2011. Når det gjelder valg av samiske representanter bør en vurdere bruken av elektorer, om antall representanter og ev valgkretser bør økes, direkte valg samtidig med sametingsvalget, om Samisk kirkeråd bør bli medlemmer av Kirkemøtet m.v. Komiteen mener at valget av samiske representanter bør være mest mulig likt øvrige valg til bispedømmeråd og Kirkemøte.

Bakgrunnen for dette var reaksjonene på et forslag om at det ikke lenger skulle velges 5 medlemmer av Kirkemøtet på fritt grunnlag og i sammenheng med det forslag om at lederne av Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd ikke lenger skulle ha sete med stemmerett i Kirkemøtet. Samisk kirkeråd uttrykte i sak SKR 39/08 sterk misnøye med dette. Samisk kirkeråd mente dette ville bidra til å svekke det samisk-kirkelige demokratiet, og ba om en utredning av ”bredden av spørsmål knyttet til det samisk-kirkelige demokratiet i Den norske kirke”, og ønsket at arbeidet skulle ha som utgangspunkt ”at det samisk-kirkelige demokratiet i Den norske kirke skal styrkes i rammen av demokratireformen, og ikke svekkes.”

På bakgrunn av Kirkemøtets merknad ble det våren 2010 nedsatt en administrativ arbeidsgruppe bestående av generalsekretær i samisk Kirkeråd, Tore Johnsen, seniorrådgiver Per Tanggaard og seniorrådgiver Per Kristian Aschim. Arbeidsgruppen har konsentrert seg om å besvare de spørsmålene som er reist i Kirkemøtets komitémerknad, men har også med en refleksjon omkring det prinsipielle grunnlaget for det samisk-kirkelige demokratiet slik Samisk kirkeråd etterlyste.

Arbeidsgruppen har tatt utgangspunkt i:

- IV.2 En overordnet drøfting av det prinsipielle grunnlag for samisk-kirkelig demokrati, bl.a. sett i sammenheng med forslaget til *Strategiplan for samisk kirkeliv*.

Arbeidsgruppen har deretter valgt å dele drøftelsen i to hoveddeler:

IV.3 Om større samordning av representasjonen for samisk kirkeliv i Den norske kirkes organer, herunder om Samisk kirkeråd bør bli medlemmer av Kirkemøtet og om antall representanter og ev valgkretser bør økes.

IV.4 Om valgform, herunder om bruk av elektorer og om direkte valg samtidig med sametingsvalget.

Samisk kirkeråd behandlet saken i sitt møte 19.-20. mai 2010, mens Kirkerådet behandlet saken i sitt møte 27.-28.mai 2010 (sak KR 26/10). Det gjøres rede for vedtakene i Samisk kirkeråd og Kirkerådet i pkt. IV.5.

På bakgrunn av dette ble det utarbeidet forslag til regelendringer som ble sendt på høring. Forslagene som berører regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte, ble sendt til alle bispedømmere med invitasjon til innspill på en konsultasjon 31. august 2010. De tre nordligste bispedømmene fikk i tillegg forslaget om endringer i *Statutter for samisk kirkeråd* på høring med frist 27. august 2010. Disse bispedømmene ble også bedt om å uttale seg om de økonomiske og administrative følgene av forslagene til regelendring. Bispedømmenes synspunkter vil bli sammenfattet og ettersendt til Kirkerådet, eventuelt lagt fram i septembermøtet.

Forslag til endringer i *Særskilte regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte* som berører representasjon av samisk kirkeliv og forslag til endringer i *Statutter for samisk kirkeråd* er tatt inn som pkt. IV.6.

IV.2 Prinsipielt grunnlag for samisk-kirkelig demokrati

Arbeidet med samisk kirkeliv i Den norske kirke er begrunnet i samenes situasjon som etnisk minoritet og urfolk i Norge. Grunnloven § 110a slår fast at "Det påligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og utvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv." Denne bestemmelsen reflekterer internasjonal folkerett som gir urfolk et særskilt minoritetsvern og en kollektiv rett til med- og selvbestemmelse i saker som angår dem selv. Dette har også relevans for arbeidet med å styrke kirkedemokratiet.

I dokumentet *Styrket demokrati i Den norske kirke* (pkt 3.1) legges det til grunn tre dimensjoner i arbeidet med å styrke demokratiet i Den norske kirke: (1) en demokratisk kultur, (2) soknet som grunnleggende organisatorisk enhet og (3) enkeltmedlemmenes plass og innflytelse. Disse legges også til grunn i arbeidet med å styrke det samiskkirkelige demokratiet, men bør suppleres med en fjerde dimensjon som ivaretar minoritetspolitiske hensyn: (4) det samiske folkets rett til med- og selvbestemmelse.

Samisk *representasjon* i ulike kirkelige organer som for eksempel i bispedømmeråd og Kirkemøtet vil her være uttrykk for en samisk *medbestemmelse* i kirkedemokratiet. Opprettelsen av egne samisk-kirkelige organer, som for eksempel Samisk kirkeråd og Saemien Aålmegeeraerie (samisk menighetsråd i sørsamisk område), vil i tillegg åpne opp for en type samisk *selvbestemmelse* i kirken innenfor nærmere definerte rammer. Mens medbestemmelsen gir samer muligheten til å påvirke beslutningsprosessene i kirken, gir selvbestemmelsen samer et rom til å forme sitt eget kirkeliv.

I arbeidet med å styrke den samiske dimensjonen i kirkedemokratiet må det gjøres avveininger mellom de 3 første og den 4 dimensjonen nevnt ovenfor. For eksempel er samer i mindretall lokalt over mesteparten av det samiske bosettingsområdet. Selv om et sokn derfor ut fra en geografisk/territoriell betraktning kan forstås som samisk, vil soknets representative organ (menighetsrådet) i mindretallet av tilfellene være uttrykk for samisk med- eller selvbestemmelse i kirkedemokratiet. En demokratisk struktur, soknet som grunnleggende organisatorisk enhet og enkeltmedlemmenes plass og innflytelse er altså ikke tilstrekkelig for å sikre samisk med- og selvbestemmelse i kirken. Det må legges inn særskilte minoritetspolitiske hensyn.

Forslag til *Strategiplan for samisk kirkeliv* legger til grunn ”inkludering” som grunnleggende minoritetspolitisk prinsipp i Den norske kirkes arbeid med samisk kirkeliv. I motsetning til segregering og integrering – som forutsetter ”likhet” som samfunnsnorm, og som på dette grunnlaget enten atskiller en gruppe fra majoritetssamfunnet (segregering), eller likedanner denne med majoritetssamfunnet (integrering) – forutsetter inkludering at mangfold finnes og legger ”ulikhet” og ”mangfold” til grunn som samfunnsnorm. Inkludering som minoritetspolitisk prinsipp for samisk kirkeliv i Den norske kirke innebærer at samer tilkjennes retten til å delta i Den norske kirkes felles liv uten at de må oppgi sin egenart og forskjellighet. For å sikre dette må minoriteten sikres mulighet til reell deltakelse i majoritetskirkens demokratiske strukturer, samtidig som samisk kirkeliv sikres egne beslutningsarenaer for å forme sitt eget kirkeliv i rammen av Den norske kirke.

IV.3 Om større samordning av representasjonen for samisk kirkeliv i Den norske kirkes organer, herunder om Samisk kirkeråd bør bli medlemmer av Kirkemøtet og om antall representanter og ev valgkretser bør økes.

Antall samiske representanter i bispedømmerådene og Kirkemøtet

Med den nye valgordningen er antall medlemmer av Kirkemøtet utvidet betydelig med den følge at andelen samiske representanter i Kirkemøtet har gått tilbake. Samisk kirkeråd har pekt på at det bør vurderes om den samiske representasjonen i Kirkemøtet skulle økes som følge av dette. Et element er for eksempel at antallet komiteer i Kirkemøtet vil øke, og samiske representanters mulighet for å påvirke komitébehandlingen av de enkelte saker vil reduseres når sakene nå fordeles på flere komiteer.

En måte å øke den samiske deltakelsen i Kirkemøtet kunne være å øke antall samiske representanter i de tre nordligste bispedømmerådene. En annen mulighet er å beholde dagens antall bispedømmerådsrepresentanter, men øke representasjonen i Kirkemøtet, f.eks. ved at å samordne representasjonen i bispedømmeråd og Samisk kirkeråd noe, og la Samisk kirkeråds medlemmer blir medlemmer av Kirkemøtet.

Arbeidsgruppen foreslår som en prøveordning ved de kirkelige valg i 2011:

- 1. at sammensetningen av Samisk kirkeråd endres, slik at representantene for samisk kirkeliv i de tre nordligste bispedømmerådene, blir medlemmer av Samisk kirkeråd,*

2. *at sammensetningen av Kirkemøtet endres, slik at Kirkemøtet består av bispedømmerådene og Samisk kirkeråd (med unntak av medlem av SKR oppnevnt av Sametinget),*
3. *at Samisk kirkeråd utvides med en ungdomsrepresentant (under 30 år).*

Samisk kirkeråd består i dag av:

- a. 5 representanter valgt av Kirkemøtet.
- b. En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget.
- c. En biskop oppnevnt av Bispemøtet.
(Statutter for Samisk kirkeråd § 5)

Etter arbeidsgruppens forslag vil Samisk kirkeråd bestå av:

- a. *3 representanter for samisk kirkeliv, en i hvert av de tre nordligste bispedømmerådene, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland. Bispedømmene har ansvar for henholdsvis sør-, lule- og nordsamisk kirkeliv*
- b. *3 representanter for samisk kirkeliv, hvorav en under 30 år og en representant bosatt i de øvrige bispedømmer – i 2011 valgt av Kirkemøtet (se nedenfor)*
- c. *En biskop oppnevnt av Bispemøtet.
Medlemmene a.-c. utgjør Samisk kirkeråd på Kirkemøtet.*
- d. *En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget.
Medlem d. er medlem av Samisk kirkeråd og deltar i rådets møter med stemmerett, men er ikke medlem av Kirkemøtet.*

Arbeidsgruppen går altså inn for at Samisk kirkeråd bør bli medlemmer av Kirkemøtet, men at sammensetningen av rådet da endres slik at det blir sterkere sammenheng i representasjonen mellom bispedømmeråd, Samisk kirkeråd og Kirkemøtet. De samiske bispedømmerådsmedlemmene får da en bindeleddsfunksjon mellom Samisk kirkeråd og sine respektive bispedømmeråd. Dette vil styrke kommunikasjonen og samordningen mellom det sentralkirkelige og regionalkirkelige nivået på feltet samisk kirkeliv. Arbeidsgruppen foreslår å utvide Samisk kirkeråd med en ungdomsrepresentant (under 30 år).

Arbeidsgruppens forslag vil styrke representasjonen fra samisk kirkeliv i Kirkemøtet med 2 representanter, slik at det blir 6 representanter for samisk kirkeliv i Kirkemøtet, mot i dag 4. Samisk kirkeråd vil etter endringen få 8 medlemmer, mot i dag 7. Fire av Samisk kirkeråds medlemmer vil sitte i bispedømmeråd (tre bispedømmerepresentanter pluss en biskop).

Forslagene vil øke arbeidsbyrden for de samiske representantene i bispedømmeråd betraktelig. Det kan bli utfordrende med rekruttering. På den annen side vil det totalt være et noe mindre antall representanter for samisk kirkeliv på sentralt og regionalt nivå til sammen. Totalt vil det bli en reduksjon på 2 verv.

Det vurderes som problematisk hvis et medlem av Samisk kirkeråd oppnevnt av en ekstern institusjon som Sametinget, skulle være medlem av Kirkemøtet. Det vil være i strid med prinsippene for representasjon i Kirkemøtet, hvor alle medlemmer med unntak av biskopene, er valgt i kirkelige valg. Men kontakten med Sametinget gjennom at Sametinget har et medlem i Samisk kirkeråd som organ, vurderes som positiv og foreslås opprettholdt. Alternativet ville være å gjøre Sametingets medlem til konsultativt medlem av Samisk kirkeråd. Arbeidsgruppen vurderer det slik at dette vil kunne svekke kontakten mellom Samisk kirkeråd og Sametinget, og foreslår derfor at Sametingets medlem beholder status som medlem av Samisk kirkeråd med unntak av i kirkemøtesammenheng.

Dette foreslås i første omgang som en prøveordning i forbindelse med de kirkelige valg i 2011. Forslaget om at Kirkemøtet skal utgjøres av bispedømmerådene og Samisk kirkeråd er en endring av *Regler for valg av bispedømmeråd II*, som må godkjennes av departementet hvis den får tilslutning, siden den berører Kirkemøtets sammensetning. Ellers medfører dette endringer i *Regler for valg av bispedømmeråd IV* og *Statutter for Samisk kirkeråd*. Forslag til konkrete formuleringer til endringer i valgreglene og statuttene vil bli lagt fram for Samisk kirkeråd og Kirkerådet i september 2010.

Ved de kirkelige valg i 2011 foreslår arbeidsgruppen at en legger om valgordningen for de tre bispedømmerådsrepresentantene i ulike typer forsøk (se pkt. 3), mens de tre øvrige medlemmer av Samisk kirkeråd som skal velges ved kirkelig valg velges av Kirkemøtet. På sikt mener arbeidsgruppen det er ønskelig å finne fram til ordninger slik at også disse representantene kan velges av samer i Den norske kirke, eventuelt at Kirkemøtet velger leder av Samisk kirkeråd blant rådets valgte medlemmer.

Samisk kirkeråd er både *Kirkemøtets organ* for samisk kirkeliv, og *samenes organ* i Den norske kirke. Arbeidsgruppen mener Samisk kirkeråds forankring i Kirkemøtet primært bør ligge i at Kirkemøtet gir rådet dets mandat gjennom *Statutter for Samisk kirkeråd*, mens rådets forankring som *samenes organ* i Den norske kirke bør ligge i at de fleste av rådets medlemmer velges av Den norske kirkes samiske medlemmer.

Arbeidsgruppens forslag innebærer en utprøving av sterkere samordning av den samisk-kirkelige representasjonen på sentralt og regionalt nivå, og en sterkere sammenheng mellom dem som skal ivareta samisk medbestemmelse og selvbestemmelse i Den norske kirke.

Vurdering. Kirkerådet vil ikke anbefale utvidelse av Kirkemøtet ved Kirkevalget i 2011, og anbefaler at forsøket i 2011 begrenses til følgende endringer i sammensetningen av Samisk kirkeråd:

1. at sammensetningen av Samisk kirkeråd endres, slik at representantene for samisk kirkeliv i de tre nordligste bispedømmerådene, blir medlemmer av Samisk kirkeråd
2. at Samisk kirkeråd utvides med en representant.

Kirkerådet anbefaler at Samisk kirkeråd utvides med en representant, og at det legges inn i statuttene at det skal nomineres kandidater under 30 år.

Sammensetningen av Samisk kirkeråd blir ved valget i 2011 slik:

- a. *3 representanter for samisk kirkeliv, en i hvert av de tre nordligste bispedømmerådene, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland. Bispedømmene har ansvar for henholdsvis sør-, lule- og nordsamisk kirkeliv*
- b. *Leder og 2 representanter for samisk kirkeliv valgt av Kirkemøtet, hvorav en representant bosatt i de øvrige bispedømmer valgt av Kirkemøtet. Det skal nomineres kandidater under 30 år.*
- c. *En biskop oppnevnt av Bispemøtet.*
- d. *En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget.*

IV.4 Om valgform, herunder om bruk av elektorer og om direkte valg samtidig med sametingsvalget.

IV.4.1 Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte

Vurdering av elektorsystemet

I dagens ordning er det valgmenn, oppnevnte elektorer, som velger de samiske bispedømmerådsrepresentantene, jf. *Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøte IV § 2-4.*

Det er både praktiske og prinsipielle betenkeligheter med dagens elektorsystem. Samisk kirkeråd har i flere tilfeller ikke klart å fremskaffe det antall elektorer som er forutsatt, for eksempel i Sør-Hålogaland ved siste valg. Flere elektorer har dessuten unnlatt å avgi stemme (eller avgitt stemmen etter fristen) selv om de har akseptert å være elektorer ved valget. Begge deler – og særskilt når dette inntreffer samtidig – kan bidra til å svekke den demokratiske legitimiteten til den valgte samiske representanten. Prinsipielt betraktet er det også lite demokratisk at kun en håndfull personer velger samisk representant til bispedømmerådet, og at alle disse er utpekt av samme organ, Samisk kirkeråd. Dessuten, da offentligheten knapt har visst om hvem som er elektorer framstår dette valgsystemet som lite transparent. Vurderingen er derfor at dagens elektorsystem bør erstattes av en annen valgordning.

Kirkemøtekomitéen har uttrykt at ”valget av samiske representanter bør være mest mulig likt øvrige valg til bispedømmeråd og Kirkemøte”.

Mulige nye valgordninger: direkte valg, indirekte valg, kombinasjon

Valg av bispedømmeråd fant i 2009 sted som kombinasjon av direkte og indirekte valg i 7 bispedømmer, mens det var rent direkte valg i 4 bispedømmer. Valg av samiske

representanter kan foregå som direkte valg (valg ved alle stemmeberettigede samiske medlemmer), indirekte valg (valg ved menighetsrådsmedlemmer) eller som en kombinasjon av disse.

Det sørsamiske området står i dag i en særstilling ved at det som en prøveordning (2009-2012) er etablert en egen struktur for sørsamisk kirkeliv gjennom kategorialmenigheten Saemien Áálmegeraerie - samisk menighet i sørsamisk område. Tilsvarende finnes ikke for de andre samiske språkområdene. Dette er bakgrunnen for at det skisseres en egen modell for Nidaros i motsetning til de to andre bispedømmene.

Alternativer for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd:

1. *SÅR* (menighetsråd for sørsamisk menighet) velger sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd.
2. Alle stemmeberettigede i *manntallet til sørsamisk menighet* kan stemme ved direkte valg på sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd.

Ytterligere alternativer:

3. 1 og/eller 2 brukes i kombinasjon med følgende: Alle *samiske medlemmer av menighetsråd* i det sørsamiske bosettingsområdet kan delta i indirekte valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømme.
4. 1 og/eller 2 brukes i kombinasjon med følgende: Alle registrerte i *samemanntallet* som er medlemmer av Den norske kirke og bor i det sørsamiske bosettingsområdet kan delta i direkte valg på samisk representant til bispedømmerådet.*

Alternativer for valg av samiske representanter til Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmeråd:

1. *Menighetsrådene i forvaltningsområdet* for samisk språk velger gjennom indirekte valg samisk representant til bispedømmerådet.
Disse menighetsrådene vil i betydelig grad kunne forstås som uttrykk for samisk medbestemmelse. Innvendinger er at samer kan sitte i mindretall også i flere av disse menighetsrådene, og at mange tradisjonelle samiske bosettingsområder vil ligge utenfor dette området.
2. *Menighetsrådene i forvaltningsområdet og samer i menighetsrådene i resten av det samiske bosettingsområdet* (henholdsvis nordsamisk eller lulesamisk, sørsamisk område) gis anledning til å avgi stemme ved valg av samisk representant til bispedømmerådet.
3. 1 eller 2 brukes i kombinasjon med følgende: Alle registrerte i *samemanntallet* som er medlemmer av Den norske kirke og bor i det nordsamiske / lulesamiske bosettingsområdet kan delta i direkte valg på samisk representant til bispedømmerådet.*

* Med hensyn til bruk av samemanntallet ved kirkelig valg vil antakelig Sametinget ha sterke innsigelser mot bruk av manntallet til annet formål enn sametingsvalget. En måte å omgå direkte bruk av

samemantallet ville være at de stemmeberettigede fremviser valgkort til sametingsvalget som bevis på at de står i samemantallet.

Stemmerett og manntall

Utfordringen vil både ved direkte og indirekte valg være å avgrense hvem som skal ha stemmerett og å fremskaffe et manntall over de stemmeberettigede.

I *sørsamisk* område vil det være enklest: Ved indirekte valg er det SÅR (menighetsrådet i samisk menighet i sørsamisk område) som velger sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd. Ved direkte valg er medlemmene i samisk menighet i sørsamisk område stemmeberettigede. Det anses ikke nødvendig å utvide stemmeretten til grupper ut over disse. Alle aktuelle stemmeberettigede vil være berettiget til medlemskap i samisk menighet i sørsamisk område og kan øve sin innflytelse direkte eller indirekte (via valg av menighetsråd) gjennom dette medlemskapet. Det er allerede lagt til rette for manntall i Den norske kirkes medlemsregister.

Opprettelse av valgmanntall for valg av samiske representanter til Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmeråd – ved direkte valg

De praktiske problemstillingene er vanskeligere i Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmer, hvor det ikke er tilsvarende ordninger som i sørsamisk område. Her kunne man forsøke å etablere et eget samisk valgmanntall. Det kunne foregå ved at man i medlemsregisteret hadde en tilordning til et samisk valgmanntall for hvert bispedømme. Kriteriene for å stå i dette manntallet kunne formuleres med utgangspunkt i pkt. a) i kriteriene for medlemskap i samisk menighet i sørsamisk område (jf. *Forskrift om ordning for samisk menighet i sørsamisk språkområde* § 6 a)). Siden det ikke er tale om tilhørighet til en menighet og et gudstjenestefeirende fellesskap, men bare om å stå i et valgmanntall, anser arbeidsgruppen at det ville være unaturlig at valgmanntallet skulle kunne omfatte også de som er gift, partner eller samboer med en same. Regler for et slikt valgmanntall kunne lyde slik:

Rett til å stå i samisk valgmanntall i Sør-Hålogaland/Nord-Hålogaland bispedømme har den som regner seg som same, er medlem av Den norske kirke og er bosatt i Sør-Hålogaland/Nord-Hålogaland bispedømme.

Sør-Hålogaland bispedømmeråd/Nord-Hålogaland bispedømmeråd avgjør i tvilstilfelle om en person fyller vilkårene for å stå i valgmanntallet. Det er ikke mulig for samme person å stå i samisk valgmanntall i Sør- eller Nord-Hålogaland samtidig som man er medlem i samisk menighet i sørsamisk område.

Slikt manntall må opprettes hvis alle stemmeberettigede samiske kirkemedlemmer skal kunne delta i valget.

Opprettelse av valgmanntall over stemmeberettigede samiske menighetsrådsmedlemmer ved valg av samiske representanter til Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland

Hvis det skal være indirekte valg, d.v.s. at menighetsrådsmedlemmer skal velge den samiske representanten i et bispedømme, må det avklares hvilke menighetsrådsmedlemmer som er stemmeberettiget, og det må etableres et valgmanntall over disse. Regler for et slikt valgmanntall kunne lyde slik:

Valgmanntall over samiske menighetsrådsmedlemmer i Sør-Hålogaland/Nord-Hålogaland bispedømme omfatter medlemmer av menighetsråd som regner seg som same, er medlem av Den norske kirke og er bosatt i Sør-Hålogaland/Nord-Hålogaland bispedømme, og har registrert seg i valgmanntallet.

Sør-Hålogaland bispedømmeråd/Nord-Hålogaland bispedømmeråd avgjør i tvilstilfelle om en person fyller vilkårene for å stå i valgmanntallet. Det er ikke mulig for samme person å stå i slikt valgmanntall i Sør- eller Nord-Hålogaland samtidig som man er medlem i samisk menighet i sørsamisk område.

Anbefaling om forsøksordninger i 2011 i de respektive bispedømmer

Nidaros

Her anbefaler arbeidsgruppen forsøk med direkte valg av medlemmene i samisk menighet i sørsamisk språkområde i 2011.

Sør-Hålogaland

Arbeidsgruppen anbefaler forsøk med direkte valg av alle stemmeberettigede samiske medlemmer i Sør-Hålogaland bispedømme (med unntak av medlemmer i samisk menighet i sørsamisk språkområde) i 2011. Det må da etableres et manntall over stemmeberettigede ved valg av samisk representant. Dette innebærer informasjonsutfordringer og innebærer et administrativt arbeid.

Nord-Hålogaland

Arbeidsgruppen anbefaler forsøk med indirekte valg av alle samiske menighetsrådsmedlemmer i Nord-Hålogaland bispedømme i 2011. Det må da etableres et manntall som omfatter samiske menighetsrådsmedlemmer i bispedømmet. Etablering av slike valgmanntall må tilrettelegges administrativt. Arbeidsgruppen vurderer den administrative utfordringen med å etablere et manntall for direkte valg som såpass stor at det vil være vanskelig å realisere et slikt manntall til valget i 2011. Arbeidsgruppen foreslår derfor at en avgrenser forsøket i Nord-Hålogaland til et forsøk med indirekte valg, og etablering av et manntall over stemmeberettigede samiske kirkemedlemmer.

Særskilt om pitesamers og skoltesamers mulighet for deltakelse i det samisk-kirkelige demokrati

Nominasjons- og valgordningen gjenspeiler det særlige ansvaret som Kirkemøtet har gitt de tre nordligste bispedømmene for kirkelig betjening på henholdsvis sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk (§ 2-2 og § 2-3). Valgreglene forutsetter at representanten i Nord-Hålogaland skal være nordsame, representanten i Sør-Hålogaland skal være lulesame og representanten i Nidaros skal være sørsame.

Det er rimelig at reglene for samiske representasjon reflekterer denne ansvarsfordelingen, men ordningen har en konsekvens som antakelig er utilsiktet. Pitesamer og skoltesamer er per definisjon avskåret fra muligheten til å representere samene i bispedømmerådene og Kirkemøtet. Eneste mulighet for representasjon i Kirkemøtet er å bli valgt til leder i Samisk kirkeråd eller samisk representant fra Sør-Norge. Dette er ut fra et samisk demokratiperspektiv betenkelig. Skoltesamisk er riktignok et utdødd språk i Norge og pitesamisk nær utdødd (under 20 i Sverige og Norge). Likevel finnes fortsatt skoltesamisk og pitesamisk befolkning i Norge. Skoltesamene som tradisjonelt er ortodokse, har i Norge sitt bosettingsområde i Sør-Varanger i Nord-Hålogaland. Det pitesamiske området ligger mellom det lulesamiske og sørsamiske området i Sør-Hålogaland.

Det bør vurderes å gjøre om på valgreglene på en måte som på den ene siden fastholder de tre bispedømmenes særskilte ansvar for nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk språk, og på den andre siden ikke ekskluderer enkelte samiske grupperinger fra det samisk-kirkelige demokratiet. Dette kunne for eksempel løses ved at bestemmelsene i § 2-2 og § 2-3 endres til at minst 2 av de 3 kandidatene foreslått av soknene, og minst 4 av 5 kandidatene foreslått av nominasjonskomiteen må være sørsamer (i Nidaros), lulesamer (i Sør-Hålogaland) og nordsamer (i Nord-Hålogaland). Med dette ville ikke skoltesamer og pitesamer i prinsippet være utelukket fra å representere samene i bispedømmerådene.

Reglene for valgmanntall og for medlemskap i samisk menighet i sørsamisk språkområde er utformet slik at de gir mulighet til deltakelse i valget på lik linje for alle samer som er medlem i Den norske kirke og bosatt i de tre nordligste bispedømmer.

Avvikling av valget som postvalg

Arbeidsgruppen foreslår at valgene av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte avvikles som *postvalg*, både der det skal prøves direkte valg og der det skal prøves indirekte valg. Fristen for innsending av stemmer ved direkte valg avpasses til valgdagen for menighetsrådsvalg og direkte valg til bispedømmeråd, mens fristen for innsending av stemmer ved indirekte valg avpasses fristen for innsending av stemmer ved indirekte valg til bispedømmeråd.

Nominasjonsprosedyre

I det følgende gjennomgås gjeldende prosedyre med noen refleksjoner og forslag til mulige endringer:

Nominasjonskomiteen

I tillegg oppnevner bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene en samisk representant hver til nominasjonskomiteen etter forslag fra Samisk kirkeråd (§ 2-1)

Det vurderes hensiktsmessig med en samisk representant i nominasjonskomiteen, og at bispedømmerådet oppnevner disse.

Det er videre rimelig at et organ med samisk legitimitet fremmer forslag på kandidater. I dag er dette Samisk kirkeråd. Med opprettelsen av SÅR – samisk menighetsråd i sørsamisk område bør det vurderes om SÅR er bedre skikket til å fremme forslag på dette med hensyn til Nidaros bispedømme. Dersom SÅR gis en fremtredende rolle i valget av samisk representant til bispedømmerådet kan det imidlertid være fornuftig at SÅR ikke fremmer forslag på representant til nominasjonskomiteen, men Samisk kirkeråd.

Hvilke menighetsråd får delta i nominasjonsprosessen

Bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene skal sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i de respektive samiske språkområder om å fremme forslag på henholdsvis 3 nord-, lule- og sørsamiske representanter, hvorav minst 2 leke. Samisk kirkeråd fastsetter nærmere hvilke sokn som faller inn under de respektive samiske språkområder (§ 2-2)

Ordningen med at menighetsrådene i de respektive samiske språkområdene involveres i nominasjonen vurderes som hensiktsmessig.

Ordningen med at Samisk kirkeråd fastsetter hvilke sokn som faller inn under de respektive språkområdene vurderes som hensiktsmessig, men det er behov for å kvalitetssikre listen over hvilke sokn som omfattes av bestemmelsen. Utvalget av sokn bør bli gjenstand for en høring hos berørte bispedømmeråd, sokn og Sametinget.

Valgbarhet

Bare personer som er valgbare, kan oppføres på kandidatlisten. De samiske kandidatene må stå i samemantallet eller oppfylle kriteriene for å kunne bli registrert, og være bosatt i det respektive samiske språkområdet. (§ 2-3)

Ordningen med at valgbarhet knyttes opp til kriteriene for å bli registrert i samemantallet, men at det ikke er et krav om å stå i dette, synes å være en hensiktsmessig ordning der det ikke er opprettet eget kirkelig samisk valgmanntall. Det er rimelig å forutsette at det er samer som skal representere samene i bispedømmerådene.

I sørsamisk område og i Sør-Hålogaland hvor eget samisk valgmanntall er opprettet eller foreslås opprettet til valget i 2011, foreslås valgbarheten knyttet til at man står i dette manntallet.

Erfaring har vist at det er svært viktig at nominasjonskomiteen kommuniserer tydelig til kandidatene hvilke forutsetninger som knytter seg til valgbarhet. Kanskje bør det innføres en rutine hvor kandidaten skriver under på at man er kjent med premissene for dette.

Kravet om at vedkommende må være bosatt i det respektive samiske språkområdet vurderes som rimelig. "Være bosatt" dreier seg her antakelig om folkeregistrering. Man

kan for eksempel tenke seg at studenter som i studietiden bor utenfor sitt samiske språkområde, men fortsatt er folkeregistrert der, likevel kan være samisk representant i bispedømmerrådet. Dette bør aksepteres.

Vurdering: Kirkerådet anbefaler de foreslåtte forsøksordninger i de tre nordligste bispedømmer ved valget i 2011. Det gjøres oppmerksom på at arbeidsgruppens forslag ikke ivaretar samer bosatt i Nidaros bispedømme som ikke er medlem i samisk menighet i sørsamisk språkområde, på linje med øvrige samer bosatt i de tre nordligste bispedømmer hvis det innføres direkte valg av bispedømmerårsrepresentantene i de tre nordligste bispedømmene.

IV.4.2 Valg av øvrige representanter til Samisk kirkeråd

Etter arbeidsgruppens forslag skal det i tillegg til de tre bispedømmerårsrepresentantene, velges tre andre medlemmer av Samisk kirkeråd, i tillegg til at Bispemøtet oppnevner en biskop og Sametinget oppnevner ett medlem.

Arbeidsgruppen foreslår at bestemmelsen om at en av representantene i rådet skal være bosatt i et av de øvrige bispedømmer, opprettholdes. En av representantene skal være under 30 år.

Arbeidsgruppen mener det er ønskelig at også disse representantene på sikt velges av Den norske kirkes samiske medlemmer. Dette krever etablering av et manntall over samiske medlemmer av Den norske kirke i hele landet, noe som vil ta tid å etablere.

Arbeidsgruppen ser for seg at det er ønskelig at representanten bosatt utenfor de tre nordligste bispedømmene, velges av medlemmer i samme geografiske område, mens leder og ungdomskandidat kan velges av alle samiske stemmeberettigede medlemmer av Den norske kirke, alternativt av alle samiske menighetsrådsmedlemmer i Den norske kirke.

Arbeidsgruppen foreslår at tre representanter til Samisk kirkeråd ved valget i 2011 velges av Kirkemøtet.

Vurdering: Kirkerådet anbefaler at Samisk kirkeråd utvides med ett medlem. Det er uheldig å fastsette i valgreglene at medlemmet skal være under 30 år. Det foreslås i stedet å innføre regler om nominasjon av kandidater under 30 år, slik som i andre kirkelige valgeregler. Som følge av vurderingen i pkt. IV.3, foreslås det at leder velges ved særskilt valg, deretter de to øvrige medlemmer som skal velges av Kirkemøtet.

IV.4.3 Valg av leder av Samisk kirkeråd

Når det gjelder valg av leder til Samisk kirkeråd, ser arbeidsgruppen to hovedmuligheter:

1. Enten velges leder ved særskilt valg som ett av de tre medlemmer av rådet som skal velges av Kirkemøtet.
2. Eller velges først de tre representantene til Samisk kirkeråd som skal velges på Kirkemøtet, og deretter velges leder av Samisk kirkeråd blant alle rådets valgte medlemmer.

Arbeidsgruppen anbefaler at representantene til Samisk kirkeråd velges først. Deretter velges leder av Samisk kirkeråd av Kirkemøtet blant Samisk kirkeråds valgte medlemmer. Arbeidsgruppen mener Kirkemøtet også for framtiden skal velge leder av Samisk kirkeråd.

Vurdering: Som en konsekvens av forslaget under IV.3, om ikke å utvide Kirkemøtet ved valget i 2011, anbefaler Kirkerådet at leder velges ved særskilt valg (som i dag), og at Kirkemøtet i tillegg velger to medlemmer til Samisk kirkeråd. Når Kirkemøtets sammensetning opprettholdes som ved valget i 2009, betyr det at leder av Samisk kirkeråd velges av Kirkemøtet til medlem av Kirkemøtet, i tillegg til bispedømmerådsrepresentantene. Dette tilsier særskilt valg på leder av Samisk kirkeråd. De to øvrige medlemmene av Samisk kirkeråd velges av Kirkemøtet, etter forslag fra Samisk kirkeråd.

IV.4.4 Valgkretser

Arbeidsgruppen går ikke inn for endring i antall valgkretser ved valg av samiske representanter til bispedømmeråd og Kirkemøte. Hvis valg av medlem til Samisk kirkeråd bosatt i bispedømmer utenfor Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland på sikt skal skje ved direkte valg, må dette etableres som en egen valgkrets med eget valgmanntall.

IV.5 Samisk kirkeråds og Kirkerådets behandling mai 2010

Samisk kirkeråds behandling

Samisk kirkeråd behandlet saken i sitt møte 19.-20.mai 2010 og fattet følgende vedtak:

Samisk kirkeråd har drøftet de framlagte forslag og vil bemerke følgende:

1. Samisk kirkeråd ber om at det på bakgrunn av arbeidsgruppens forslag utarbeides forslag til prøveordning for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøtet og til Samisk kirkeråd. Forslaget legges fram på rådets møte i september 2010.
2. Forslaget skal utarbeides etter disse hovedlinjer:
 - Sammensetningen av Samisk kirkeråd endres, slik at representantene for samisk kirkeliv i de tre nordligste bispedømmerådene blir medlemmer av Samisk kirkeråd.
 - Samisk kirkeråd utvides med en representant. Det skal nomineres kandidater under 30 år.

Samisk kirkeråd sammensettes slik:

- a. 3 representanter for samisk kirkeliv, en i hvert av de tre nordligste bispedømmerådene, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-

Hålogaland. Bispedømmene har ansvar for henholdsvis sør-, lule- og nordsamisk kirkeliv

- b. Leder og 2 representanter for samisk kirkeliv, hvorav en representant bosatt i de øvrige bispedømmer valgt av Kirkemøtet
- c. En biskop oppnevnt av Bispemøtet
- d. En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget

Følgende presiseringer gis med hensyn til nominasjonsordningen for medlemmene under pkt. a:

- Ikke bare samisk menighet i sørsamisk språkområde, men også andre menighetsråd i det sørsamiske området, bør gis anledning til å fremme kandidater for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd.
- Med hensyn til valg av samiske representanter til Nidaros og Sør-Hålogaland bispedømmeråd bør det ikke stilles krav om å stå i manntallet til henholdsvis samisk menighet i sørsamisk område, og det samiske valgmanntallet i Sør-Hålogaland for å være valgbar. Rådet mener det er et tilstrekkelig kriterium for valgbarhet at vedkommende står i samemanntallet eller oppfyller kriteriene for å kunne bli registrert i dette. Det bør vurderes å fjerne kravet om at disse må være bosatt i det respektive språkområdet (jfr. § 2-3 i valgreglene for bispedømmerådsvalget).
- Også menighetsråd i det sørsamiske området i Hamar og Sør-Hålogaland bispedømmer bør få fremme kandidater av sørsamiske kandidater til Nidaros bispedømmeråd. Tilsvarende bør menighetsråd i det nordsamiske området i Sør-Hålogaland bispedømme få delta i nominasjonen av nordsamiske kandidater til Nord-Hålogaland bispedømmeråd. Dette er ikke til hinder for at disse menighetsrådene også kan fremme kandidater for valg av samisk representant til bispedømmerådet i det bispedømmet man er en del av.

Medlemmene under pkt. a velges etter følgende forsøksordninger i 2011:

- I Nidaros bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved direkte valg av medlemmene i samisk menighet i sørsamisk språkområde.
- I Sør-Hålogaland bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved direkte valg av alle stemmeberettigede samiske

medlemmer av Den norske kirke i Sør-Hålogaland bispedømme, med unntak av medlemmer i samisk menighet i sørsamisk språkområde.

- I Nord-Hålogaland bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved indirekte valg av alle samiske menighetsrådsmedlemmer i Nord-Hålogaland bispedømme. Samisk kirkeråd vil presisere at rådet har betenkeligheter med en slik ordning, da det vil kunne føre til en marginalisering av samisk kirkeliv som følge av enkelte menighetsrådsvalg. Det ønskelige ville vært en tilsvarende ordning som foreslått for Sør-Hålogaland, men det er lite realistisk å gjennomføre en slik ordning i Nord-Hålogaland for valget 2011.

Valget avvikles som postvalg og erstatter ordningen med bruk av elektorer.

Medlemmene under pkt. b velges av Kirkemøtet. Leder velges ved særskilt valg. Kirkemøtet velger deretter to medlemmer av Samisk kirkeråd.

3. Samisk kirkeråd har i sin behandling ikke drøftet om hele Samisk kirkeråd evt. skal være medlemmer av Kirkemøtet.

Kirkerådets behandling

Kirkerådet behandlet saken i sitt møte 27.-28. mai 2010 og gjorde følgende vedtak:

IV. Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøte og til Samisk kirkeråd ved de kirkelige valg i 2011.

1. Kirkerådet ber om at det på bakgrunn av arbeidsgruppens forslag utarbeides forslag til prøveordning for valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøtet og til Samisk kirkeråd. Forslaget legges fram på rådets møte i september 2010.
2. Forslaget skal utarbeides etter disse hovedlinjer:
 - Sammensetningen av Samisk kirkeråd endres, slik at representantene for samisk kirkeliv i de tre nordligste bispedømmerådene blir medlemmer av Samisk kirkeråd.
 - Samisk kirkeråd utvides med en representant. Det skal nomineres kandidater under 30 år.

Samisk kirkeråd sammensettes slik:

- a. 3 representanter for samisk kirkeliv, en i hvert av de tre nordligste bispedømmerådene, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland. Bispedømmene har ansvar for henholdsvis sør-, lule- og nordsamisk kirkeliv
- b. Leder og 2 representanter for samisk kirkeliv, hvorav en representant bosatt i de øvrige bispedømmer valgt av Kirkemøtet
- c. En biskop oppnevnt av Bispemøtet
- d. En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget

Medlemmene under pkt. a velges etter følgende forsøksordninger i 2011:

- I Nidaros bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved direkte valg av medlemmene i samisk menighet i sørsamisk språkområde.
- I Sør-Hålogaland bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved direkte valg av alle stemmeberettigede samiske medlemmer av Den norske kirke i Sør-Hålogaland bispedømme, med unntak av medlemmer i samisk menighet i sørsamisk språkområde.
- I Nord-Hålogaland bispedømme velges representant for samisk kirkeliv ved indirekte valg av alle samiske menighetsrådsmedlemmer i Nord-Hålogaland bispedømme.

Valget avvikles som postvalg og erstatter ordningen med bruk av elektorer.

Medlemmene under pkt. b velges av Kirkemøtet. Leder velges ved særskilt valg. Kirkemøtet velger deretter to medlemmer av Samisk kirkeråd.

IV.6 Forslag til endringer i Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet og i Statutter for Samisk kirkeråd.

IV.6.1 Forslag til endringer i *Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet*, IV Valg av representanter for samisk kirkeliv til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Forslag til vedtak følger retningslinjene i Kirkerådets vedtak fra mai-møtet, samtidig som det er tatt hensyn til Samisk kirkeråds presiseringer og merknader under utarbeidelsen av

forslag til endringer i *Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet*. I det følgende gjengis endringsforslagene med merknader til hver av paragrafene.

§ 2-2, første punktum skal lyde:

Bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene skal i god tid, senest 1. januar 2011, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i de respektive samiske språkområder om å fremme forslag på 3 representanter hvorav minst 2 leke, og minst 2 henholdsvis 2 nord-, lule- og sørsamiske representanter.

Dato og årstall er endret. Bestemmelsen er endret slik at minst 2 av 3 kandidater må tilhøre den respektive språkgruppen. 1 av kandidatene trenger ikke å tilhøre den aktuelle språkgruppen. Dette åpner også muligheten for pitesamer og skoltesamer til å stille til valg.

Samisk kirkeråd presiserte at ikke bare samisk menighet i sørsamisk språkområde, men også andre menighetsråd i det sørsamiske området, burde gis anledning til å fremme kandidater for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd. Rådet presiserte at også menighetsråd i det sørsamiske området i Hamar og Sør-Hålogaland bispedømmer burde få fremme sørsamiske kandidater til Nidaros bispedømmeråd. Tilsvarende burde menighetsråd i det nordsamiske området i Sør-Hålogaland bispedømme få delta i nominasjonen av nordsamiske kandidater til Nord-Hålogaland bispedømmeråd. Dette skulle ikke være til hinder for at disse menighetsrådene også kunne fremme kandidater for valg av samisk representant til bispedømmerådet i det bispedømmet man er en del av.

Gjeldende regler gir alle menighetsråd i de respektive samiske språkområder rett til å fremme kandidater. Kirkerådet foreslår ingen endring i det. Dermed skulle Samisk kirkeråds anliggende være ivaretatt på disse punktene.

På grunn av språkområdenes utstrekning utover bispedømmegrensene, vil det med dette være slik at enkelte menighetsråd kan delta i nominasjon av kandidater til nabobispedømmet, men menighetsrådet eller kirkemedlemmene i disse soknene får ikke delta i selve valget av representanter i det bispedømmet som skal ivareta samisk kirkeliv for språkområdet. På sikt bør det arbeides med å se om det er mulig å finne bedre løsninger på dette.

§ 2-3, første ledd skal lyde:

Nominasjonskomiteen for leke bispedømmerådsmedlemmer i de tre nordligste bispedømmene, skal sette opp en liste på 5 kandidater hvorav minst 3 leke, og minst 4 henholdsvis nord-, lule- og sørsamiske representanter.

Én av kandidatene trenger ikke å tilhøre den aktuelle språkgruppen. Dette åpner også muligheten for pitesamer og skoltesamer til å stille til valg. Endringene i §§ 2-2 og 2-3 gir en teoretisk mulighet for at kandidater som ikke tilhører språkområdets språkgruppe blir valgt, og at dermed språkområdets språkgruppe ikke blir representert.

Bispedømmerådet vil uansett ha et særskilt ansvar for det samiske kirkelivet i det fastsatte språkområdet.

§ 2-3, fjerde ledd skal lyde:

Medlemmer av nominasjonskomiteen kan settes opp på kandidatlisten.

Det foreslås å erstatte elektorsystemet med andre ordninger. Derfor er ”og elektorer” foreslått strøket.

Samisk kirkeråd mener det bør vurderes å fjerne kravet i § 2-3, tredje ledd, annet punktum, om at kandidatene må være bosatt i det respektive språkområdet. Det fremmes ikke forslag om slik endring nå, men Kirkerådet utelukker ikke en ny vurdering av dette etter valget i 2011.

Samisk kirkeråds merknad om at det ikke bør stilles krav om å stå i manntallet til henholdvis samisk menighet i sørsamisk område, og det samiske valgmanntallet i Sør-Hålogaland for å være valgbar, er etterkommet. Kriteriet for valgbarhet (§ 2-3, tredje ledd, annet punktum) er fortsatt at man står i samemanntallet eller oppfyller kriteriene for å kunne bli registrert i dette, i tillegg til krav om bosted i det respektive samiske språkområdet.

§ 2-4 annet ledd oppheves.

§ 2-4, nytt annet til femte ledd skal lyde:

Valget skjer i 2011 etter følgende prøveordninger:

- *I Nidaros bispedømme velges samisk representant ved direkte valg ved medlemmene av samisk menighet i sørsamisk språkområde.*
- *I Sør-Hålogaland bispedømme velges samisk representant ved direkte valg ved alle samiske medlemmer i Sør-Hålogaland bispedømme med unntak av medlemmer av samisk menighet i sørsamisk språkområde.*
- *I Nord-Hålogaland bispedømme velges samisk representant ved indirekte valg ved alle samiske menighetsrådsmedlemmer i Nord-Hålogaland bispedømme.*

I Nidaros bispedømme utarbeides valgmanntallet ut fra medlemslisten for samisk menighet i sørsamisk språkområde (jf. Forskrift om ordning for samisk menighet i sørsamisk språkområde av 11.12.2008).

Rett til å stå i samisk valgmanntall i Sør-Hålogaland bispedømme har den som regner seg som same, er medlem av Den norske kirke og er bosatt i Sør-Hålogaland bispedømme. Sør-Hålogaland bispedømmeråd avgjør i tvilstilfelle om en person fyller vilkårene for å stå i valgmanntallet. Det er ikke mulig for samme person å stå i samisk valgmanntall i Sør-Hålogaland samtidig som man er medlem i samisk menighet i sørsamisk språkområde. Manntallet opprettes og administreres av Sør-Hålogaland bispedømmeråd.

Valgmanntall over samiske menighetsrådsmedlemmer i Nord-Hålogaland bispedømme omfatter medlemmer av menighetsråd i bispedømmet som regner seg som same, er medlem av Den norske kirke, og har registrert seg i manntallet. Nord-Hålogaland bispedømmeråd avgjør i tvilstilfelle om en person fyller vilkårene for å stå i valgmanntallet. Manntallet opprettes og administreres av Nord-Hålogaland bispedømmeråd.

Forslaget er begrunnet ovenfor, avsnitt IV.4.1. Samisk kirkeråd hadde ikke merknader til Kirkerådets forslag til kriterier for å stå i samisk valgmanntall.

Når det gjaldt forslagene til forsøksordninger hadde rådet betenkeligheter med ordningen som var foreslått i Nord-Hålogaland. Etter rådets oppfatning ville indirekte valg ved de samiske menighetsrådsmedlemmene, kunne føre til en marginalisering av samisk kirkeliv som følge av enkelte menighetsrådsvalg. Samisk kirkeråd ønsker primært en tilsvarende ordning som den som er foreslått for Sør-Hålogaland, altså direkte valg ved alle samiske kirkemedlemmer i bispedømmet, men rådet ser at det er lite realistisk å gjennomføre en slik ordning i Nord-Hålogaland for valget 2011.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd etterlyste i brev av 25.juni 2010 begrunnelse for Kirkerådets vedtak. I brev av 9.august 2010 viste Kirkerådet med henvisning til sak KR 26/10, til at arbeidsgruppen vurderte den administrative utfordringen med å etablere et manntall for direkte valg i Nord-Hålogaland som såpass stor at det ville være vanskelig å realisere et slikt manntall til valget i 2011. Det var utelukkende dette praktiske argumentet som lå bak forslaget. Vurderingene har så langt vært at de administrative utfordringene er såpass store at det er ønskelig med et pilotprosjekt i Sør-Hålogaland før man innfører tilsvarende ordning i Nord-Hålogaland hvor antallet samiske kirkemedlemmer er vesentlig større. De administrative utfordringene knytter seg vesentlig til:

- informasjon til de aktuelle kirkemedlemmer om muligheten for å melde fra at man ønsker å stå i samisk valgmanntall
- administrasjon av slike meldinger
- avvikling av valget som postvalg
- økonomi og personellressurser.

Kirkerådet har merket seg Samisk kirkeråds betenkeligheter, men opprettholder sitt forslag om forsøk med indirekte valg i Nord-Hålogaland bispedømme i 2011.

§ 2-5 skal lyde:

Valget på samiske representanter skjer som postvalg.

Her foreslås å stryke bestemmelsen om at ”Hver elektor skal avgi stemme på to kandidater på listen for eget språkområde”.

§ 2-6 skal lyde:

For øvrig anvendes reglene for valg av leke medlemmer (III) så langt de passer.

Ordene ”ved indirekte valgogang” foreslås sløyfet. Dette innebærer ut fra endringene i § 2-4 at man i Nidaros og Sør-Hålogaland følger reglene for direkte valg, og for Nord-Hålogaland følger reglene for indirekte valg. Endringene i §§ 2-5 og 2-6 til sammen medfører at også valget av samiske representanter gjennomføres som preferansevalg.

IV.6.2 Forslag til endringer i Statutter for Samisk kirkeråd

I samsvar med vedtakene i Samisk kirkeråd og Kirkerådet i mai 2010, fremmes følgende forslag til endringer i *Statutter for Samisk kirkeråd*:

Ingressen skal lyde:

Vedtatt av Kirkemøtet 1992 (KM 12/92) med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 32 om Den norske kirke § 24 siste ledd. Endret 17. november 2001, 16. juni 2006. Endret 18. november 2006. Endret [vedtakets dato] november 2010.

§ 5 skal lyde:

Rådet består av 8 representanter:

a. 3 representanter for samisk kirkeliv, en i hvert av de tre nordligste bispedømmerådene, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland. Bispedømmene har ansvar for henholdsvis sør-, lule- og nordsamisk kirkeliv.

b. Leder og 2 representanter for samisk kirkeliv, hvorav en representant bosatt i et av de øvrige bispedømmer valgt av Kirkemøtet. Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmer og Samisk kirkeråd foreslår kandidater til leder og til en representant for samisk kirkeliv. Samisk kirkeråd foreslår kandidater til rådet bosatt i et av de øvrige bispedømmer. Det skal nomineres kandidater under 30 år. Leder velges ved særskilt valg, jf. § 6. Deretter velger Kirkemøtet to medlemmer av Samisk kirkeråd.

c. En biskop oppnevnt av Bispemøtet.

d. En representant for Sametinget oppnevnt av Sametinget.

Representantene velges for fire år om gangen, med mulighet til gjenvalg en gang. For hver representant velges en vararepresentant.

Rådet trer i funksjon 1. januar året etter at valget har funnet sted.

V. Valg av representant fra Døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet ved de kirkelige valg i 2011

V.1 Bakgrunn

I forbindelse med valget 2011 er det behov for visse endringer i regler for valg av representant fra Døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Det har vært samtaler og møter mellom Døvemenighetenes fellestråd ved kirkevergen og fung. prost, og Kirkerådets administrasjon mht å vurdere behovet for endringer i valgreglene for valget 2011 på bakgrunn av erfaringene med valget i 2009.

Døvemenighetenes fellestråd er stort sett fornøyd med selve valgreglene, men ønsker en økning av antall representanter fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd og ikke minst i Kirkemøtet. Lignende synspunkter har også Oslo bispedømmeråd gitt uttrykk for.

Dette ønsket ble også tatt opp av komiteen under Kirkemøtet, som sier i sine merknader: *”komiteen foreslår at det settes ned en arbeidsgruppe bl.a. for å vurdere å øke den døvekirkelige representasjonen i bispedømmeråd og Kirkemøtet”*. (KM 11/08)

Dette er ett av flere spørsmål som berører sammensetningen av bispedømmeråd og Kirkemøtet, som bl.a. forholdet mellom representasjon av leke medlemmer i forhold til prester og lek kirkelig tilsatte. Dette vil kreve en mer omfattende utredning og behandling som det er anbefalt at Kirkemøtet tar etter valget i 2011 og frem mot valget i 2015.

Døvemenighetenes fellestråd ønsker også en gjennomgang av *Forskrift om ordning for døvemenigheter og døvepresttjenesten*, fastsatt ved kgl.res. 17.04 1998, og ev også i *Regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet*, fastsatt av Kirkerådet 2001.

Kirkerådet har i samarbeid med Døvemenighetenes fellestråd satt i gang et arbeid med å vurdere behovet for endringer i dette regelverket med sikte på eventuelle endringer.

V.2 Aktuelle endringer i valgreglene

I drøftelsene med Døvemenighetens fellestråd har særlig følgende temaer vært drøftet:

- Hvordan legge til rette for demokratiske valg og økt bruk av direkte valg?
- Bør nominasjonskomiteen for valg av leke medlemmer i Oslo bispedømme også være nominasjonskomité for valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd?
- Skal representant til bispedømmerådet velges av medlemmene i Døvemenighetenes menighetsråd av de som står oppført som medlemmer av Døvekirkens medlemsregister?
- I tilfelle valget skal gjennomføres som direkte valg, hvor og hvordan skal valget foregå?foregå

Døvemenighetene anser at ordningen med at nominasjonskomiteen for leke medlemmer i Oslo bispedømme også nominerer og forestår nominasjon av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd, fungerer tilfredsstillende. Det er få som anser at dette er en lite tjenlig ordning. Ordningen kom inn i forbindelse med Kirkevalget i 2009, før den tid var det Døvekirkenes fellestråd som var nominasjonskomité.

I de ordinære regler for valg av bispedømmeråd heter det i § 2.1 ang. nominasjon, at ”Døvekirkenes fellestråd er nominasjonskomité for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd”. Denne bestemmelsen ble ved valget i 2009 endret til: *Nominasjonskomiteen for valg av leke medlemmer i Oslo bispedømme er nominasjonskomité for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd.*”

Det står lite om hvem som nominerer døvemenighetenes medlem i nominasjonskomiteen og hvem som velger vedkommende.

En kunne her tenke seg at

- Døvekirkenes fellestråd oppnevnte et medlem av nominasjonskomiteen, samt varamedlem.
- Menighetsrådene i Døvekirken foreslo 1 ev. 2 kandidater til nominasjonskomiteen, som Døvekirkenes fellestråd velger. Det vil være en fordel om vedkommende bor i nærheten av Oslo.

Ordningen er fortsatt slik at menighetsråd i Døvekirken fremmer forslag til kandidater, jf § 2-2: *”Oslo bispedømmeråd skal i god tid, senest innen 15. januar 2009, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater til det ordinære valget. Dessuten bes menighetsrådene i Døvekirken om å fremme forslag på 3 leke medlemmer, til det særskilte valget av representant fra døvemenighetene i Oslo bispedømmeråd.”*

Videre er ordningen slik at valg av representant fra døvemenighetene skjer ved at hvert enkelt medlem av døvemenighetenes menighetsråd stemmer på 2 forskjellige kandidater. Avstemningen skjer på et menighetsrådsmøte og skal være skriftlig.

Ordningen har fungert tilfredsstillende, men det bør vurderes om valget fortsatt skal gjennomføres som et indirekte valg, der menighetsrådsmedlemmene forestår valget, eller om det bør legges til rette for direkte valg, ved at stemmeberettigede medlemmer som står oppført i døvemenighetenes valgmanntall avgir stemme. Det foreligger nå en egen modul i Den norske kirkes medlemsregister, jf. regler om sammensetning av og valg til de døvekirkelige organer, og om formene for deres virksomhet, §§ 1 og 2.

Valg av Døves menighetsråd skjer ved personlig fremmøte i døvekirken (valgstedet), jf § 2. For de som er medlemmer i døvemenigheten, og som ikke er bosatt i geografisk nærhet til døvekirken, bør det vurderes om valget kan foregå postalt, eller om det kun skal kunne foregå gjennom å avgi forhåndsstemme.

En må her se valg av døvemenighetenes representant i sammenheng med de andre kirkevalgene som skal foregå samtidig, både valg av Døves menighetsråd, valg av bispedømmeråd, samt valg til kommunestyre og fylkeskommune. De stemmeberettigede bør kunne foreta samtlige valg samtidig, ved at valglokalet for kirkevalget ligger i nærheten av valglokalet for de borgerlige valg. Samtidig vil det være en utfordring at samtlige valglokaler har stemmeseddel for valg av døvekirkenes representant til bispedømmerådet. Det foreslås derfor at dette valget legges til døvekirken knyttet til valgdagen, samt at det er anledning til å stemme i tilknytning til gudstjenesten på søndagen, dagen før valget. Søndagen før der kan det også forhåndsstemmes i tilknytning til døvegudstjenesten, så fremt det avholdes gudstjeneste.

Stemmeberettigede som ikke kan avgi stemme i døvekirken på søndagen eller avgitt forhåndsstemme, kan avgi stemme på valgdagen i det "kirkelige" valglokale vedkommende bor, men må selv sørge for at vedkommende har stemmeseddel. Stemmeseddelen skal da behandles som forhåndstemme, og stemmestyret/valgstyret sørger for at konvolutten blir brakt til det stedet for opptellingen skal foregå, så snart som mulig etter at valget er avsluttet og før opptellingen skal begynne. Stemmestyret må da gi beskjed til valgstyret som skal forestå opptellingen at det er stemmesedler på vei.

Dersom det viser seg vanskelig å åpne for en slik løsning, vil de stemmeberettigede måtte foreta forhåndsstemmegivning.

Kirkerådet vedtok følgende i sitt møte 27.-28.05.2010:

(...)

V. Valg av representant fra Døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet ved de kirkelige valg i 2011

1. Kirkerådet anbefaler ved valget i 2011, en videreføring av ordningen med at nominasjonskomiteen for valg av leke medlemmer i Oslo bispedømme også er nominasjonskomité for det særskilte valget av representant fra døvemenighetene til Oslo.
2. Kirkerådet anbefaler at en også viderefører ordningen med at det er hvert enkelt medlem av døvemenighetenes menighetsråd som stemmer på valg av representant fra døvemenighetene til Oslo bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Det legges på bakgrunn av dette ikke fram forslag om substansielle regelendringer. Fristen for å fremme forslag til nominasjon endres i samsvar med forslag til tilsvarende endring ved valg av leke medlemmer til bispedømmerådet (jf. forslag til endring i III, § 7-3). Også årstallet er endret. Det medfører følgende forslag til endring:

V, § 2-2, første ledd skal lyde:

Oslo bispedømmeråd skal i god tid, senest innen 1. januar 2011, sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke kandidater til det ordinære valget.

VI. Justeringer i øvrig regelverk

Forslagene til endringer i Regler for valg av menighetsråd og Regler for valg av bispedømmeråd, medfører behov for mindre justeringer i en rekke andre regelverk. I de fleste tilfeller dreier dette seg om at valgperioden etter valget i 2011 igjen vil være 4 år, og at særregler for 2 års valgperiode etter valget i 2009 bortfaller.

VI.1 Justeringer i Regler for valg av Kirkeråd

Ved valg av Kirkeråd i 2010 er valgperioden 2 år. Dette gjenspeiles i § 1-2. Dessuten gis det i § 5-4 særskilte regler for valg av leder i perioden frem til og med Kirkemøtet 2012. Når valgperioden ved valget i 2012 igjen er 4 år, foreslås reglene endret i samsvar med dette. Det betyr at § 5-4 kan lyde som før endringene i forbindelse med valg av Kirkeråd i 2010. Når det gjelder § 1-2 fastsettes valgperioden til 4 år (som før siste endring), mens bestemmelsen om tiltredelse umiddelbart etter første Kirkemøte i valgperioden opprettholdes. Ingressen ajourføres. Dette medfører følgende forslag (*forslag til vedtak, pkt. 4*):

Ingressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 2009 (KM 06/09) med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 25 fjerde ledd, med endringer fastsatt av Kirkemøtet [vedtakets dato] november 2010.

§ 1-2 skal lyde:

Kirkerådet velges for en periode på 4 år, og trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.

§ 5-4 skal lyde:

Lederen velges for 2 år. Ved valg av leder midt i valgperioden, velger Kirkemøtet leder blant rådets medlemmer. Lederen kan gjenvelges. Kirkemøtets valgkomite forbereder og gjennomfører valget av leder midt i valgperioden. Kirkerådet velger selv nestleder for en periode på 2 år.

Endringene gjøres gjeldende fra og med valg av Kirkeråd i 2012.

VI.2 Justeringer i Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet

På grunn av to-årig valgperiode og endring i tiltredelsestidspunktet for menighetsråd og kirkelig fellesråd etter valget i 2009, ble det gitt detaljerte overgangsregler i §§ 1-1 til 1-2. Når det nå i 2011 igjen er fire års valgperiode, og det nye tiltredelsestidspunktet er innarbeidet, kan reglene forenkles vesentlig. Henvisingene til spesifikke årstall og

valgperioder kan erstattes med mer generelle tidsbestemmelser. I tillegg til §§ 1-1 og 1-2, foreslås ingressen ajourført. Forslaget lyder (*forslag til vedtak, pkt. 5*):

Overskrift og ingress skal lyde:

Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet

Med hjemmel i kirkeloven § 8 tredje ledd og § 13 tredje ledd fastsettes følgende særskilte regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet som følge av valgordningsforsøkene i 2011 – vedtatt av Kirkemøtet [vedtakets dato] november 2010.

§§ 1-1 og 1-2 skal lyde:

1. Menighetsrådet trer i funksjon 1. november i valgåret. Valgperioden strekker seg til og med 31. oktober i valgperiodens siste år. Kirkelig fellesråd trer i funksjon 1. desember i valgåret. Valgperioden strekker seg til og med 30. november i valgperiodens siste år.

Menighetsråd med fellesrådsfunksjoner trer i funksjon som menighetsråd 1. november i valgåret, og i fellesrådsfunksjonene 1. desember i valgåret.

2. Konstituerende møte i det nyvalgte menighetsrådet avholdes innen utgangen av oktober i valgåret. Konstituerende møte i det nyvalgte kirkelig fellesråd avholdes innen utgangen av november i valgåret. Møtet kalles sammen av lederen av det fratredende rådet med minst 14 dagers varsel. Det er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene er til stede.

Endringen gjøres gjeldende ved tiltredelsen av nye menighetsråd og kirkelige fellesråd i 2011.

VI.3 Justeringer i Regler om formene for bispedømmerrådets virksomhet

I forbindelse med kirkevalget 2009 ble det tatt inn et nytt punkt i reglene fordi bispedømmerrådenes tiltredelsestidspunkt ble framskyndet vesentlig i forhold til tidligere, mens Kirkemøtet først skulle finne sted i november 2010. Det ble derfor vedtatt en særbestemmelse om Kirkerådsmedlemmenes status i bispedømmerrådet i perioden 1.1.2010 t.o.m. Kirkemøtet 2010. Kirkemøtet er fra 2011 og framover lagt til april. Det er derfor ikke lenger behov for denne paragrafen, og den foreslås derfor opphevet. Dette fører også til en endring i ingressen til reglene, hvor siste punktum er overflødig. Det foreslås følgende (*forslag til vedtak pkt.6*):

Ingressen skal lyde:

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996 (KM 19C/96) med hjemmel i lov av 7.juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 23 siste ledd.

§ 1-3 oppheves.

VI.4 Justeringer i Statutter for mellomkirkelig råd

Det er ikke behov for særbestemmelser om 2-årig valgperiode ved valget i 2011. Reglene er utformet for 4 års valgperiode, så det er ikke nødvendig å gjøre endringer i selve

reglene. Ingressen kan forkortes i samsvar med følgende forslag til vedtak (*forslag til vedtak pkt. 7*):

Ingressen skal lyde:

Vedtatt av Kirkemøtet 1985 (KM 23/85). Sist endret 15.11.2008.

Økonomiske/administrative konsekvenser

II. Valg av menighetsråd

Forslagene vil forenkle opptellingsprosessen for menighetenes valgstyres.

III. Valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet

Forslagene kan medføre noe større kostnader enn sist knyttet til skanning av stemmesedler ved direkte valg/direkte valgomgang til bispedømmeråd og Kirkemøtet og/eller noe større kostnader knyttet til manuell registrering av stemmer. Dette må dekkes inn ved omdisponering innenfor de rammene som blir tildelt.

En økt satsning på informasjon om kandidatene ligger allerede inne i planer og budsjettforslag.

IV. Valg av representanter for samisk kirkeliv

Forslaget medfører

- utvidelse av Samisk kirkeråd med 1 medlem
- opprettelse og administrasjon av manntall over samiske medlemmer av Den norske kirke i Sør-Hålogaland bispedømme, samt informasjonsvirksomhet i forbindelse med dette
- opprettelse og administrasjon av manntall over samiske menighetsrådsmedlemmer i Nord-Hålogaland bispedømme, samt informasjonsvirksomhet i forbindelse med dette
- administrasjon av postvalg ved valg av representanter for samisk kirkeliv ved valg av bispedømmeråd i Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bispedømmer.

Når det gjelder utgifter til opprettelse og administrasjon av manntall, til informasjonsmateriell og til avvikling av postvalg, innhentes erfaringstall fra Nidaros bispedømmes arbeid med etablering av samisk menighet i sørsamisk område og avvikling av menighetsrådsvalget i denne menigheten i 2009. De berørte bispedømmene har frist til 27. august 2010 med å uttale seg om forslagene til endring, inkludert de økonomiske og administrative konsekvensene av forslagene. En tallfesting av utgiftene vil foreligge til Kirkerådets møte.

Administrasjon og sammenfatning av en begrenset høring dekkes av sekretariatets faste personellressurser.

V. Valg av representanter for døvekirken

Forslagene har ikke administrative eller økonomiske konsekvenser.

VI. Justeringer i øvrig regelverk

Forslagene har ikke administrative eller økonomiske konsekvenser.